ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XIV (XLIX) ■ Nr. 7 (385) ■ Iulie 2014 ■ 4 lei ■

Editori:

Consiliul Local Pitești

Primăria Municipiului Pitești

Centrul Cultural Pitești

TATIANA SAMOILĂ-ȘEPTILICI - *RĂGAZ*

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Momente şi schiţe din actualitatea literară

Marin Ioniţă

Ion Lică Vulpeşti

Petru Pistol

Coniţa Lena

■ În perioada 19-21 iunie 2014, la Chişinău s-a desfăşurat prima ediţie a Festivalului de literatură „Bucureşti-Chişinău-Orheiul Vechi", la care şi-au dat mâna ca organizatori: Uniunea Scriitorilor din România, Institutul Cultural Român, Filiala Chişinău a USR şi Uniunea Scriitorilor din Moldova. Au fost prezente conducerile tuturor instituţiilor de mai sus, respectiv: Varujan Vosganian şi Gabriel Chifu, Valeriu Matei şi Nichita Danilov, Leo Butnaru şi Arcadie Suceveanu, ultimii doi fiind şi gazde şi moderatori. În Sala cu oglinzi a USM a avut loc colocviul „Două state – o singură literatură". Apoi, două grupuri mari de scriitori s-au întâlnit cu profesori şi studenţi de la Universitatea de Stat din Moldova şi, respectiv, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă". Au avut loc şi două recitaluri poetice, la Uniunea Scriitorilor din Moldova şi în incinta Mănăstirii Orheiul Vechi de pe o stâncă de deasupra râului Răutu, afluent al Nistrului. În fiecare zi, a susţinut recitaluri actorul Constantin Chiriac, directorul Teatrului Naţional „Radu Stanca" din Sibiu. Scriitorii participanţi au reprezentat toate filialele USR, cuprinzând următoarele nume: Mihai Zamfir, Ruxandra Cesereanu, Petru Cimpoeşu, Dan Cristea, Simona-Grazia Dima, Gellu Dorian, Nicolae Corlat, Marian Drăghici, Angelo Mitchievici, Eugeniu Nistor, Victor Olaru, Victor Gh. Stan, Radu Aldulescu, Aurel Maria Baros, Carolina Ilica, Ion Tudor Iovian, Ioan Lascu, Adrian Lesenciuc, Ioan Moldovan, Traian Ştef, Hanna Bota, plus scriitorii de la Filiala USR Chişinău şi Uniunea Scriitorilor din Moldova. La Orheiul Vechi, la un recital al tuturor poeţilor, s-a acordat premiul pentru cel mai bun poem lui Traian Ştef pentru un text emoţionant despre regretatul Andrei Bodiu. În aceeaşi curte de mănăstire, s-au acordat şi Premiile Filialei Chişinău a USR: Arcadie Suceveanu (poezie) şi Dumitru Crudu (proză). La sfârşit, a fost vizitat oraşul subteran plin cu vin de la Cricova. Dar, despre asta, încercăm un reportaj pe ultima pagină a revistei.

■ *Vara aniversărilor rotunde*. În lunile iunie şi iulie, mai mulţi scriitori din Filiala Piteşti a USR au împlinit venerabile vârste rotunde. După ÎPS Calinic (70 de ani), pe care l-am sărbătorit în numărul pe iunie al revistei noastre, încă patru colegi s-au aflat într-o situaţie de aniversări rotunde. Îi vom menţiona aici cu tot dragul şi cu preţuire, în ordinea…descrescătoare:

❍ **Marin Ioniţă – 85**. Seniorul literelor piteştene are biografie de scriitor american. A avut profesii câte nu cuprinde o carte de muncă obişnuită, a fost coleg cu Labiş la Şcoala de literatură de pe Kiseleff 10 în anii '50, a scris cărţi atât de multe câte nişte membri USR (nu de la noi din filială, desigur!) n-au citit în toată viaţa lor, a lansat scriitori tineri câtă frunză şi iarbă, unii deja membri USR… Este cel mai longeviv membru al redacţiei revistei noastre, practic a fost redactor în toate seriile din 1966 până acum, cu o scurtă perioadă în care a fost înlăturat printr-un abuz; îl socotim directorul de drept al revistei. Este cetăţean de onoare al municipiului Piteşti, este titular de rubrici prin mai toată presa scrisă şi audio-video din judeţ, e o voce autoritară în cetate. Scrie cărţi, îndeosebi romane, aşa cum respiră, că e iarnă cu nămeţi, că-i vară toridă, că e fericit sau măcinat de vreo indispoziţie de sănătate, domnul nostru Marin Ioniţă te sună vesel la telefon şi când îl întrebi ce face îţi răspunde la fel de zglobiu că „dă cu condeiul". Când apare în uşa redacţiei sprijinit de baston şi de tinere poetese îl primeşti cu bucurie şi ai parte de o jumătate de oră de dialog vesel, care-ţi face ziua senină. Piteştiul literar e de neconceput fără domnul Marin Ioniţă. Motiv suficient să-i urăm La mulţi ani cu sănătate şi să ne întâlnim la aniversarea de 100 de ani, la 10 iulie 2029! E bine ca-n acea zi să-şi ia o pauză, să nu-şi facă program de scris!

❍ **Ion Lică Vulpeşti – 75**. Profesor la bază, filolog, dar şi prozator de rasă, prozator cu poveşti uimitoare despre ţărani. A fost susţinut şi publicat de maestrul său, regretatul Nicolae Velea, unul dintre cei mai mari nuvelişti ai României din toate timpurile. Originar din satul Vulpeşti, prozatorul se retrage acum, vara, acolo şi face agricultură… capitalistă: îngrijeşte via, cultivă legume şi cereale… Şi gândeşte, desigur, la personaje sucite din satul lui şi din satele dimprejur. Multă lume zice că proza satului a cam murit. Ei bine, Ion Lică Vulpeşti se încăpăţânează să demonstreze că nici gând de aşa ceva, proza satului nu moare, ci doar se transformă, ca şi ţăranul de altfel. Toamna, scriitorul revine la Piteşti şi scrie nuvelele şi povestirile gândite în vacanţa activă în gospodăria de la Vulpeşti. Acolo îi transmitem acum un La mulţi ani cu bucurie din partea Filialei Piteşti a USR şi din partea revistei *Argeş*!

❍ **Petru Pistol – 70.** Un scriitor atât de modest, **„după vorbă după port"**, aşa face naveta între Râmnicu Vâlcea şi Piteşti, de ani buni, domnul nostru Petru Pistol. Modest, pentru că aşa îi e felul, altfel n-are nici un motiv, dar niciunul, să nu iasă în prim plan. Strălucit profesor de greacă veche şi latină, traducător din anticii romani, eseist şi filolog clasicist, orice comunitate academică din România ar fi fericită să-l aibă în mijlocul ei. Zicea Ion D. Sârbu în 1986 că latiniştii sunt atât de rari în România, încât „în deceniul următor vom fi nevoiţi să importăm latiniştii necesari din Ungaria, Polonia, Ucraina…" Ei bine, I. D. Sârbu n-a fost un profet mincinos, numai că n-a luat în calcul că liderii mediului nostru academic consideră că nu mai avem nevoie de latinişti şi scapă de ei, pensionându-i, precum pe domnul nostru Petru Pistol, fără să se preocupe de pregătirea altora noi. Ne face onoarea de a semna număr de număr în revista noastră, umplând un spaţiu numai al domniei sale, unul cu studii clasice, ca să aflăm şi noi cam de pe unde vine cultura şi literatura nu doar europeană, dar chiar universală. Domnul Petru Pistol este un spirit tânăr, e condescendent cu colegii şi cu lumea în general, are umor şi autoironie, ceea ce-l recomandă desigur ca pe un om de cultură superior. La mulţi ani cu sănătate şi cu bucurie, domnule profesor, oriunde vă aflaţi între Râmnic, Piteşti şi Bucureşti!

❍ **Coniţa Lena.** Pata de culoare a poeziei din Piteşti este Coniţa Lena. Poezia ei este una nonconformistă, zglobie, pronunţat erotică şi ludică. Într-un interviu susţine că cea mai de succes poezie românească ar fi desigur cea scrisă de ea, în genul: „Azi îmi pun chiloţii roz şi mă dau cu chinoroz", poezie ce-ar fi putut deveni - după părerea ei - mai pe la revoluţie, adevărat imn naţional. Şi continuă să scrie poezie deloc „pe linie" încă şi acum, la vârstă venerabilă, o dovadă în plus că tinereţea nu e o problemă de ani puţini pe răbojul vieţii. Îi dorim La mulţi ani zglobii în lirică! **(DAD)**

REMEMBER ANNI-LOREI MAINKA

În zorii zilei de 3 iulie, a.c., s-a risipit ultima suflare a poetei Anni-Lorei Mainka… O poetă valoroasă, un cald camarad, o prozatoare cu o mare putere de evocare. Am cunoscut-o în Argeş, unde fusese repartizată profesoară, în 1982, în satul Humele. O vreme am petrecut frumoase chindii literare, fie acasă la poetul Virgil Diaconu, fie la cenaclul „Liviu Rebreanu", ori în Ceainăria din Griviţei. Peste un an sau doi s-a întors în Capitală, unde a stat până în 1986, când a reuşit să plece în Germania, ţara străbunicilor ei. Acolo a scris fără oprelişti, cu acribie, a făcut cunoscută poezia românească, cu o devoţiune franciscană. Ne-am regăsit abia în 2009, am pus începătură unei colaborări, ne-am publicat reciproc, a vorbit despre revistele literare piteştene pe undele radioului german, a scris despre ele în publicaţii literare nemţeşti. Apoi a „tăcut", lăsându-şi poezia să-i ţină locul…

Odihneşte-te în pace şi lumină, dragă prietenă...

"Podul de piatră s-a dărâmat a venit apa şi l-a luat"

pentru moarte nu e pregătire
braţul ei se ţine de valiză în felul surd aparte de mâna mea cea caldă
ea are alte limbi de măsurat perdeaua de ore
ce cade peste vorba ta şi-a mea

noi suntem mici
o vedem cum vedem pământul
cum ne uităm la pâine şi la cerul plin de gânduri şi de frunze
ce vor cădea mereu şi peste tot
o halucinaţie
de care lumea are grijă să nu o deranjeze
fără respiraţie când vrei s-o strângi în braţe

ea
doar cu miros dulce de sâmburi de caise sparţi devreme de dinţii cei de lapte
îţi zâmbeşte uneori sub piele
şi în nopţile acelea cu vise lungi cât plânsul
o simţi pe buze cum îţi citeşte rime
o iei în braţe şi târziu de tot
când ceasul tău îţi bate
îi dai şi nume şi o strigi din mâini

să nu plângi
ea îţi ia şi patul şi perna din care
te înţeapă fulgii iernilor bătrâne

să nu plângi
ea nu îţi va şterge urma
e cineva mereu
lângă tine
eu

dar a crescut şi ea
moartea mea e mare
şi râde sărind coarda chiar aici în pragul pe care tu aştepţi

lasă
se rezolvă toate
aud şi ameţesc

mă întorc peste podul cel de piatră
şi şoptesc
hai să facem altul
doar că tu lipseşti

(Poem scris în 10 martie 2014)

A.S.

Gheorghe Grigurcu

Timpuri trecute şi nu tocmai

Dumitru Augustin Doman: *La Colocviul de poezie din 1978 de la Iaşi, la care aţi participat activ, ca să zic aşa, rostind un cuvînt deloc "pe linie", Ştefan Aug. Doinaş a citit un amplu raport despre poezia românească, dar şi despre viaţa socială şi literară. Printre altele, avea un capitol intitulat* ***Moravuri şi năravuri în viaţa literară românească****. Vă încumetaţi să creionaţi un tablou al vieţii literare de astăzi din această perspectivă a moravurilor şi năravurilor?*

Timpuri trecute şi nu tocmai… Acel Colocviu de poezie de la Iaşi de care vă amintiţi a fost una din ultimele manifestări ale conştiinţei scriitoriceşti reale care au avut loc la noi, în "epoca de aur" ceauşistă. Ajuns în scurt timp preşedinte al Uniunii Scriitorilor, D. R. Popescu a avut toată grija să suprime pînă şi întrunirile statutare ale obştii, să-i pună căluş în gură, la nivel instituţional, zăvorît cu o mînă de obedienţi în buncărul funcţiei d-sale, în care a ajuns drept un om de mare nădejde partinică. Acelaşi D. R. Popescu care e azi nu mai puţin decît directorul Editurii Academiei Române, personaj întunecat căruia unii se silesc a-i găsi totuşi… pete albe. Exclus deja de cîţiva ani din redacţia **Familiei**, neavînd niciun serviciu, n-am făcut, la Iaşi, decît să-mi exprim mîhnitele constatări asupra condiţiilor vieţii literare tot mai precare, în stridentă contradicţie cu ipocritele principii de "etică şi echitate socialistă", trîmbiţate de partid cu o energie suspectă, pe care le-am reamintit acolo spre a le pune faţă-n faţă cu realitatea. "Raportul" lui Ştefan Aug. Doinaş mi s-a părut exemplar. În circumstanţele în care şurubul ideologic se strîngea iarăşi, poetul adoptase o atitudine net protestatară, vădind o demnitate care ne încuraja, polarizîndu-ne în jurul intervenţiilor sale. Tinerii de azi se pot întreba pe bună dreptate cum a fost posibil aşa ceva. N-a fost oare Doinaş un constant informator al Securităţii, aşa cum am aflat nu de multă vreme? Ei bine, a fost posibil. Autorul **Mistreţului cu colţi de argint** a jucat pe două cărţi, dar una l-a reprezentat cu adevărat, cea a opoziţiei la regim. Ceea ce a prestat în umbră, nu ne îndoim că în silă, eventual şi cu groază, nu reprezenta decît plata imundă la care malefica instituţie l-a supus, fără a-i mai putea ordona să-şi schimbe poziţia publică. Doinaş, omul de atitudine, s-a decuplat de colaboratorul Secu omonim, impunînd, el, o formulă de libertate organelor de supraveghere. "Turnătorul" şi-a îngenuncheat propria condiţie. Cercetătorii arhivelor de bună seamă vor aduce cîndva la cunoştinţa publicului dacă senioralul Doinaş, prin notele sale informative, a făcut efectiv rău cuiva ori dacă aura de opozant al rînduielilor comuniste pe care şi-a cîştigat-o ar mai putea stărui asupra reputaţiei sale… Nu pot a nu face o paralelă cu un alt nume de notorietate de atunci, criticul Mircea Iorgulescu. O aproape similară libertate de expresie disociativă şi-a îngăduit şi acesta, nu doar în articole, ci şi-n cartea consacrată lui Caragiale, e adevărat concomitent cu editorialele "pe linie" ale **României literare,** care apăreau fără semnătură. Plecarea sa în Occident, împreună cu familia, chiar în anul de cotitură, 1989, a aşezat asupră-i un prim semn de întrebare. Dar întrutotul dezamăgitoare s-a dovedit comportarea lui Iorgulescu în continuare. Deşi l-am socotit "al nostru", nu s-a dat în lături de la a hărţui opoziţia anticomunistă, care abia ieşea la lumina tiparului, alipindu-se astfel tombaterelor regimului abia răsturnat. Din păcate, "s-a luat" şi de mine. Cu un asemenea aplomb şi în atari termeni, încît mi-am intitulat o carte, preluîndu-i o fantasmagorică acuză, **Cum am devenit stalinist**. Pe cînd Doinaş şi-a continuat publicistica onorabilă, criticul a capotat într-un paseism procomunist pe care în ruptul capului nu l-am fi putut prognoza. A fost cumva şantajat şi după căderea dictatorului? Cum? De ce? Întrebări la care nădăjduim că se va găsi cu timpul un răspuns.

Să aruncăm acum o privire asupra perioadei comuniste, fără judecarea căreia n-am putea înţelege corect prezentul. Prezent care, în bună măsură, ni se înfăţişează aidoma unui sevraj pe care-l suportă un nărăvit la drog. Sînt lucruri în genere bine cunoscute, dar asemenea unei fabule ştiute pe de rost, a cărei morală, o lăsăm deoparte… De la bun începutul perioadei cu pricina, scriitorii au intrat în infernul relaţiilor cu puterea totalitară. După preludiile de rău augur ale primilor ani, aceasta s-a dezlănţuit în forţă în 1948, îndată după izgonirea regelui. Unica normă admisă a gîndirii şi expresiei devenise cea comunistă, în vulgata tălmăcirii sale de către omnipotentul partid. Niciun gest creator nu era admis în afara strictei discipline politice. Dirijismul partidului consuna cu o obligaţie. Cine nu e cu noi, e împotriva noastră, suna pe faţă, o regulă de conduită a autorităţilor. Ce puteau face aşadar oamenii scrisului? Aveau două opţiuni. Fie cea de a servi cerinţelor dezgustătoare, alienante ale oficialităţii, fie de a-şi păstra liberul arbitru. Ultima soluţie era însă foarte anevoioasă deoarece implica retragerea într-o tăcere ce ea însăşi se putea dovedi încărcată de primejdii. Fie prin suspiciunile pe care le provoca, mai cu seamă dacă era însoţită de ceea ce numim literatura de sertar, devenind pasibilă de-a dreptul de puşcărie, aşa cum s-a întîmplat nu o dată, fie prin declasare, prin lipsirea pur şi simplu a mijloacelor de trai ale celor în cauză. Cenzura tăia şi spînzura fără nicio oprelişte. Redacţiile puţinelor reviste care mai fiinţau, ca şi editurile extrem de puţine şi ele, interveneau nemilos în texte. O soluţie de avarie o reprezenta "munca la negru". O seamă de autori "vechi" trudeau la traduceri şi nu numai, urmînd ca rezultatul efortului lor să apară sub semnăturile în vogă. Rămînea deschisă calea compromisului. Au păşit pe ea, fără glorie, după cum prea bine se ştie, o cohortă de condeieri, de la marii exponenţi ai interbelicului precum Sadoveanu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Arghezi (ceva mai tîrziu) pînă la o seamă de juni din interbelic (M. Beniuc, E. Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Geo Bogza, Maria Banuş) sau la alţii şi mai juni, care şi-au pierdut virginitatea scriptică în intimitatea sumisiunii ideologice. Nu era admisibilă o altă modalitate de prezenţă literară. Ca să publici fie şi cel mai insignifiant text, ţi se cerea "biletul la control", un control de natură ideologică, după cum suna un titlu de volum al sinistrului Dumitru Popescu-Dumnezeu. Avea loc o rinocerizare în masă. Uneori benevolă, alteori cu de-a sila, în proporţii variabile de la un nume la altul. Polemica? Era îngăduită – cum să nu? -, dar cu o orientare exclusiv împotriva culturii burghezo-moşiereşti, a Occidentului decadent, ori, mai tîrziu, sub ferula Ceauşescului, împotriva condeierilor bănuiţi de erezie politică. Scrisul pamfletar devenise un fief al favoriţilor partidului. Cei mai "curajoşi" se dovedeau nărăvaşii colaboraţionişti de căpetenie precum Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Dinu Săraru, Artur Silvestri, începătorul Corneliu Vadim Tudor. Verbul vitriolant al lui Arghezi, înrolat şi acesta, îşi îngăduia şi propoziţii în doi peri, bunăoară atunci cînd vorbind, părelnic encomiastic, afirma că scriitorii sînt colectivizaţi ca şi ţăranii… Se putea înregistra şi impostura la modul cel mai calificat. Dentistul Ion Vitner devenise profesor universitar la excluderea din Universitate a lui G. Călinescu, iar inenarabilul Ov. S. Crohmălniceanu, care a înscris neîndoios culmea oportunismului pe întregul parcurs al criticii româneşti, pe cînd avea calitatea de conferenţiar la Universitatea din Capitală, era şi student la Filologia din Iaşi… Unii, cum s-ar zice, s-au înecat la mal. Bunăoară Nicolae Balotă, cu o comportare se pare exemplară în puşcărie, care n-a ezitat însă a deveni un propagandist de frunte al politicii comuniste. Cu glazură culturală, deci cu atît mai valoros. "Cerchistul" cu, regretabil, cel mai greu compromis. La o întîlnire a membrilor grupării, I. Negoiţescu l-a mustrat în faţa confraţilor pentru abaterile d-sale. "Ce era să fac, ar fi sunat scuza incriminatului, dacă am familie şi greutăţi materiale?". Concluzia memorabilă a lui Nego: "Cel mai de preţ bun pe care-l poţi lăsa moştenire fiului tău e bunul renume"… Un capitol penibil l-a constituit fără doar şi poate periodicul destinat exilului, **Glasul Patriei.** În coloanele sale au fost convocaţi autori care abia ieşiseră din Gulag, sfîşiaţi de inimaginabilele torturi nu doar morale ci şi fizice, nevoiţi a scrie cu pistolul la tîmplă în slujba regimului: Ion Vinea, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Al. O. Teodoreanu-Păstorel ş.a. Obligaţi a se tîrî în noroiul renegării. S-a produs astfel o variantă a experimentului Piteşti, transplantat în zona scrisului. Oare în ce măsură ne-am putea îndura să atribuim vinovăţia oribilului fapt intelectualilor abuzaţi şi nu, în covîrşitor procent, torţionarilor lor? Aproximativa "îmblînzire" a sistemului comunist de după 1964-1965 nu i-a schimbat natura potrivnică fiinţei umane, n-a scăpat cultura de jugul programării "de sus" şi al supravegherii din multiple unghiuri. Nu ne-a făcut să-i uităm victimele. Am avut a face cu o disoluţie fără precedent a statutului normalităţii. Cu o lecţie de lichelism şi de suferinţă, ale cărei consecinţe, explicabil, radiază încă.

O seamă de autori "vechi" trudeau la traduceri şi nu numai, urmînd ca rezultatul efortului lor să apară sub semnăturile în vogă. Rămînea deschisă calea compromisului. Au păşit pe ea, fără glorie, după cum prea bine se ştie, o cohortă de condeieri, de la marii exponenţi ai interbelicului precum Sadoveanu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Arghezi (ceva mai tîrziu) pînă la o seamă de juni din interbelic (M. Beniuc, E. Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Geo Bogza, Maria Banuş) sau la alţii şi mai juni...

Ce se întîmplă în prezentul postdecembrist? Comunismul e supus azi analizelor şi reconstituirilor, unele din ele minuţioase, condamnat, după cum se cuvine, dar… atît. Există autori (şi autoare) ce s-au specializat în asemenea operaţii, fără a-şi ridica ochii asupra actualităţii. Din pudibonderie ori din niscaiva calcule de tactică personală. Cum să indispună nişte personaje aflate în centrul atenţiei, bine şi cu prezentul şi cu trecutul? Cum să se dea în stambă (mai) cultivîndu-i pe Paul Goma, pe Dorin Tudoran, pe Dan Culcer, hai să spunem şi pe Gheorghe Grigurcu? Un oportunism discret, prin tăcere. Dacă nostalgicii declaraţi ai comunismului sînt relativ puţini, îi am în vedere pe cîţiva tineri care bravează într-o postură, presupunem, menită a ilustra tentaţia unei originalităţi indigne (nu trăim oare într-un veac tot mai extenuat, în goană după tot felul de excentricităţi?), alţii, mult mai vizibili, îi ciugulesc urmele cu sîrg. Fără a avea aerul, cu morga lor prezumţioasă. Eugen Simion e unul dintre aceştia, prin conservatorismul d-sale obstinat. Nimic nu i se pare de revizuit din deceniile comunismului, îmbrăţişarea pe care a acordat-o chiar unor Adrian Păunescu ori D. R. Popescu o menţine în continuare, Marin Preda şi Nichita Stănescu sînt tabuizaţi, Marin Sorescu i s-a revelat, într-o anume conjunctură, mai important decît Caragiale. Criticul înfăţişează o rigiditate ce-l distanţează de o autentică integrare în procesele momentului literar în curs. Întrutotul intratabil, în nota unei fatuităţi ce-l izolează. Polemica o reduce frecvent la cîteva verbe voit concluzive, care n-au nimic a face cu trebuinţele unei contraargumentări pe care o ocoleşte cu sistem. Personalitatea d-sale pare de pe acum redusă la un şir de cărţi, îndeobşte mai vechi, aflate în recluziunea unui raft de bibliotecă. Alt caz e cel al lui Nicolae Breban. Prozator de vază, oarecum în succesiunea lui Marin Preda, d-sa cultivă mai nou un comentariu *sans rivages,* al tuturor subiectelor prinse în năvoade ce trebuie lărgite mereu spre a cuprinde, ilimitat, "viaţa ca o pradă". Raporturile d-sale cu postcomunismul

(continuare în p. 27)

litere

Petru Pistol

Literatura interviului şi paradigma clasicismului

Uneori, citirea clasic-sentenţioasă se face prin receptare morală, încât preceptele latineşti *Bis vincis si te vincis,* „De două ori învingi dacă te învingi pe tine”, *Sibi imperare maximum imperium est,* „A-şi porunci sieşi este cea mai mare poruncă”, devin, în mental şi retorică ortodoxă: „Menirea lui este de a se birui pe sine ca să convieţuiască armonios cu ceilalţi din apropiere”

Întrebat care ar fi „primele 3-4 discipline care ar trebui predate” într-o „şcoală a oamenilor puternici”, I.P.S. Calinic enumeră zece[1]. Căutăm în zadar în acest *decalog scholastic* şi limbile clasice. Ele există totuşi, prezenţa lor *stromatică* fiind vizibilă în textura discursului, atât în planul expresiei (sintagmatic), cât şi în cel al conţinutului (paradigmatic). Vom fi aşadar pe urmele autorului, pentru că îl suspectăm de complicităţi mai profunde cu înţelepciunea antică. Aici, în *interviuri*, retorica minată asiduu de convoiul întrebărilor solicită sagacitatea spiritului, iar acesta apelează la banca sapienţială a clasicismului antic. Coborând din vechime, enunţurile capătă încărcătura permanenţei de gând. Sintagma biblică *Nimic nou sub soare* cu fiecare mileniu în plus îşi consolidează prospeţimea: Solomon Împăratul spunea: «Ce a fost va mai fi, şi ce s-a făcut se va mai face, nu este nimic nou sub soare. Dacă este vreun lucru despre care s-ar spune: *Iată ceva nou*!, de mult lucrul acela era şi în vremurile dinaintea noastră!»” (*Eclesiast*, 1,9).

Încercăm o selectare a ecourilor culturii clasice în *Interviuri* şi o dispunere a lor pe grade de realitate.

Vom decripta aluzii care nu pot fi originate cu certitudine. Spre exemplu: „…orice pagină citită, orice cuvânt trebuie să ne zidească, să ne bucure, să ne dinamizeze pentru a răzbi, zi cu zi, în marea acestei vieţi” (p. 9).

Pentru că ştim care este greutatea de sens în discursul creştin a vocabulelor *a* (*se*) *zidi, a răzbi* ori a sintagmei *marea acestei vieţi*, nu vom refuza ecoul îndemnului la scris, la copierea textelor profane ori creştine, îndemn adresat de Cassiodor companionilor săi cinstitori de Lege: „Orice cuvânt scris, sacru ori profan, este o palmă dată diavolului”. Era vremea – secolul al VI-lea – când manuscrisele, nu numai acelea în duh creştin, dar şi Plaut ori Cicero, ameninţau să se prăpădească, era semnalul de alarmă tras cu magnificenţă de scriitorul creştin. Se va spune: sfera de înţeles este atât de cuprinzătoare, încât a da o sorginte unei astfel de aserţiuni înseamnă a provoca un dialog al bibliotecilor, a inventaria capitalul iubirii de cuvânt al fiinţei umane, spre lauda acesteia.

Cât despre alegaţia: „Cartea sacră poate fi crezută mai mult decât discursurile fascinante” (p.32), este receptată drept loc comun în retorica creştină[2].

„În vremuri nesigure se descoperă oameni siguri” (p.145), dicton recomandat de autor drept *proverb românesc*, traduce, destul de fidel (cu respectarea jocului de cuvinte), proverbul latin: *Amicus certus in re incerta cernitur* (Ennius).

Uneori, citirea clasic-sentenţioasă se face prin receptare morală, încât preceptele latineşti *Bis vincis si te vincis*, „De două ori învingi dacă te învingi pe tine”, *Sibi imperare maximum imperium est*, „A-şi porunci sieşi este cea mai mare poruncă”, devin, în mental şi retorică ortodoxă: „Menirea lui este de a se birui pe sine ca să convieţuiască armonios cu ceilalţi din apropiere” (p. 219).

Proverbul, apoftegma sunt preferate în transpunere în idiom matern: „Sfârşitul încoronează opera” (p. 225; din limba latină: *Finis coronat opus*), „În lume-s multe mari minuni, minuni mai mari ca omul nu-s!” (Sofocle; p.226). O singură pagină (291) aliniază apoftegme nu numai din moderni: Voltaire, Byron, Camus, Titulescu, dar şi din clasici: Euripide, Terenţiu, Titus Livius.

Alteori, o singură vocabulă ne trimite la sursa clasică: „câte ceva, ca prin *ghicitură* (s.a.), tot mai ştim” (p.222), *ghicitura* fiind grecescul *ainigma*, preluat întocmai de limba latină: *aenigma*[3].

O altă vocabulă solitară: *scholé*, în limba greacă, *schola*, în limba latină. Lexemul însemna în limba greacă „repaus”, „răgaz”, dar şi „şcoală”. Cu aceste sensuri a fost preluat de limba latină, ca apoi limbile romanice să-l restrângă la sensul actual, la realitatea modernă a şcolii. În Efes, Sfântul Apostol Pavel a predicat iniţial în sinagogă, dar, fiind întâmpinat cu vorbe rele, şi-a continuat învăţătura în *şcoala* unui anume Tyrranos (p.277).

Nu lipseşte nici tehnica punerii în acord a gândirii profane în ceea ce are ea nobil şi sfânt[4] cu învăţătura creştină. Într-adevăr, neştiind noi din cine citim: „nu este atât de greu să scapi de moarte, cât este să fugi de păcat, căci acesta aleargă mai iute ca moartea”, dar şi: „Dacă zicem că nu avem păcat, ne înşelăm singuri şi adevărul nu este în noi”, uşor ne-ar fi nouă să descifrăm când vorbeşte Socrate şi când Sfântul Ioan Evanghelistul? (p.222).

Este „meteahna” celui ce *a făcut ascultare* literelor clasice a nu se sfii să invoce etimologia cuvântului spre limpezire de sens: *politică* şi *politicos* revendică acelaşi etimon, grecescul *polis* – „cetate”, „oraş”, *aliis verbis* incintă a civilizaţiei şi nu a barbariei (p.217-218). Atributul politeţii îl duce autorul şi în câmpul credinţei atunci când defineşte Ortodoxia drept „spaţiu unde oamenii, creştini şi cetăţeni, încearcă să vieţuiască *politicos* (s.n.; p.218).

Deşi demersul etimologic este specific discursului de amplectitudine ştiinţifică, I.P.S. Calinic îl practică, neştirbindu-i autoritatea, şi în literatura interviului. Astfel, un text care nu promite decât o biografie suavă a sentimentului matern: *Mama mea este o sfântă*, se desprinde de stilul minor al parafrazei lirice, închegându-se într-o exegeză biblică a conceptului *conştiinţă*. Glosarea, chiar şi fugară, asupra termenului implică rigoare, după cum, simptomatic, nici textul Apostolului (I *Corinteni*, 10, 27-32) nu curge „neîntinat” de reflexele filosofiei, trecut fiind prin vămile întrebării: „Căci de ce libertatea mea să fie judecată de o altă conştiinţă?” Etimologic, vocabula *conştiinţă*, termen din „sfera gândirii antice greceşti […] înclinată spre introspecţie”, este raportată la verbul *synhoráo*, „a vedea, a privi împreună”; „a veghea”; „a înţelege”; „a judeca” şi, de aici, în succesiune logică, „a şti”: *ştiu pentru că am văzut*, verbul fiind înrudit cu latinescul *videre* (p. 280). Datorită conştiinţei, până şi păgânii cei fără de lege, pentru că au „legea” înscrisă naturii lor umane, îndeplinesc poruncile legii în mod firesc, ei înşişi fiindu-şi lor lege. „Fapta legii”(e) scrisă în inimile lor, prin mărturia conştiinţei lor şi prin judecăţile lor” (*Romani*, 2,15). Prin calc lingvistic (traducerea elementelor componente), cuvântul grecesc *syn - éidesis* devine, în limba latină, *con – scientia* (con -/ cum- „împreună”, + *scire*, „a şti, a cunoaşte”).

Iată şi o mostră de posibilă etimologie populată: „Se întâlnesc în viaţa noastră tot soiul de oameni mincinoşi şi cu sufletul plin de gârbovenie. Cei mai mulţi, interesaţi să parvină prin apucături meschine, se folosesc de tot felul de laude: că au rude sus-puse, că au şi niscaiva unchi şi naşi şi alte *paparude* şi *papanaşi*” (s.n., p. 287). Poate că nu e decât tendinţa de persiflare printr-un calambur. Căci vocabulele *rude* şi *naşi*, aparţinătoare aceluiaşi câmp semasiologic, pot fi „defăimate” prin compunere cu un prefixoid minimalizator luat din limbajul vârstei infantile, neajutorate[5].

Am încercat să evidenţiem aici ceea ce autorul datorează patrimoniului de învăţătură tezaurizat în *verb.* Tot astfel poate fi reliefat darul pe care autorul – chiriarh, conştient că „este o mare bucurie când mai capeţi o palmă la statură” (p. 201), îl face *verbului.*

Note:

1 Calinic Arhiepiscopul, *Interviuri*, Editura Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului, Curtea de Argeş, 2014, p.359.

2 Facem trimitere la tratatul lactanţian: *Instituţii divine,* traducere şi note de Petru Pistol, studiu introductiv de Claudiu T. Arieşan, Arhiepiscopia Banatului, 2004

3 Sintagma completă fiind: *per speculum et in aenigmate*, „în oglindă şi prin ghicitură”.

4 … *creştinesc*, am putea spune urmându-l pe Iustin Martirul: „Cei care au trăit conform Logosului sunt creştini, chiar dacă au fost numiţi atei”(*Apologia*).

5 (*DEX*-ul recomandă pentru *paparudă* un etimon din limba bulgară, pentru *papanaş* însă propunerea este cea menţionată *supra*).

Festivalul Internaţional de Muzică Corală „D.G. Kiriac”, ediţia a XXII-a

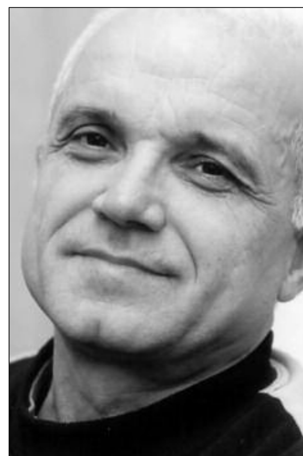
Consiliul Judeţean Argeş, Muzeul Viticulturii şi Pomiculturii Goleşti, Primăria Municipiului Piteşti, Primăria Oraşului Mioveni, Primăria Oraşului Topoloveni, în colaborare cu Arhiepiscopia Argeşului şi Muscelului, Asociaţia Naţională Corală din România şi Asociaţia Culturală „Ars Nova” Argeş au organizat în perioada 26-29 iunie, a 22-a ediţie a Festivalului Internaţional de Muzică Corală „D.G.Kiriac”.

Deschiderea oficială s-a desfăşurat în prezenţa primarului municipiului Piteşti Tudor Pendiuc, preşedintelui Consiliului Judeţean Argeş, Florin Tecău, preşedintelui Asociaţiei Naţionale Corale din România, Voicu Enăchescu, preşedintelui festivalului Filofteia Pally şi a directorului festivalului, profesorul Gheorghe Gomoiu.

Spectacolul de la Teatrul Alexandru Davila a fost susţinut de Corul „Tersicore”, din Lugano, Elveţia, dirijor Guido Mollica, Corul Studenţilor al Facultăţii de Compoziţie, Muzicologie, Pedagogie Muzicală, din cadrul Universităţii de Muzică Bucureşti, dirijor Ioan Golcea, Corul Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului , dirijor Gheorghe Neacşu şi Corul Ars Nova, al Consiliului Judeţean Argeş, dirijori Gheorghe Gomoiu, Monica Scurtu şi Codruţ Scurtu, pian Titi Radu.

(C.E. DUMITRACHE)

Liviu Ioan Stoiciu

Dispare în București și singurul loc în care se vindeau revistele literare

Am făcut caz aici de soarta revistelor literare de azi. Zilele trecute am luat aminte la un alt aspect legat de revistele literare. În București, de când a dispărut Rodipet (rețea națională de difuzare) și chioșcurile de presă (câte au mai rămas) refuză să primească la vânzare revistele literare (în afara săptămânalelor, chiar dacă nu toate), un singur chioșc expunea toate revistele literare la tarabă, fără discriminare – cel din fața Muzeului Național al Literaturii Române (MNLR). Un chioșc apărut la inițiativa și pe banii soției lui Gh. Pituț (angajată, până la pensie, la MNLR), din câte am înțeles. Se cunoaște scandalul rămânerii MNLR fără sediu, între timp, actualul sediu fiind retrocedat cu ani în urmă proprietarilor (prin interpuși), cărora Consiliul General al Municipiului București nu le-a plătit chiria cerută. Motiv pentru care interpușii proprietarilor casei de patrimoniu în care a funcționat MNLR au cerut evacuarea MNLR și o dată cu el desființarea chioșcului din fața lui, cu presă literară (și cărți de la toate editurile care au dorit să vândă aici) și a pivniței și grădinii restaurantului deschis de poetul Eugen Suciu (loc și el de întâlnire a scriitorilor români la diverse manifestări, în paralel cu cele organizate în Rotonda MNLR). Vă puteți imagina? O dată cu dispariția acestui chioșc din fața MNLR, revistele literare care apar în țară (inclusiv cele din București) nu vor mai fi de găsit nicăieri la vânzare! Practic, scriitorii români nu vor mai avea de unde să frunzărească sau să cumpere revistele literare în București (vor citi revistele literare doar cei din redacții, care fac schimb reciproc de reviste, și cei care primesc prin poștă aceste reviste, abonați sau nu). Situația este intolerabilă, cu atât mai mult cu cât Guvernul, prin Ministerul Culturii (alături de primăriile din țară și consiliile județene), a acceptat să sponsorizeze reviste ale USR. Chiar nu se mai găsește un cap limpede la Ministerul Culturii care să pună la punct o minimă rețea de difuzare (cu un chioșc de vânzare măcar în București și în fiecare capitală de județ) a acestor reviste literare (și pe lângă ele, de vânzare a cărților originale românești, de nepătruns în librării)? Resemnarea scriitoricească în fața acestor vremuri de restriște, anticulturale și cu o economie de piață total bramburită, e chiar de rău augur.

O dată cu dispariția acestui chioșc din fața MNLR, revistele literare care apar în țară (inclusiv cele din București) nu vor mai fi de găsit nicăieri la vânzare! Practic, scriitorii români nu vor mai avea de unde să frunzărească sau să cumpere revistele literare în București (vor citi revistele literare doar cei din redacții, care fac schimb reciproc de reviste, și cei care primesc prin poștă aceste reviste, abonați sau nu).

Rătăcit în Peștera Bolii

Continui ce am început să public în numărul trecut al Argeșului, scriind despre poezia lui Valeriu Bârgău, dispărut în 3 ianuarie 2006 la Deva (poet expediat la „și alții" în poezia română):

Cum să explici „fără greș" în versuri senzațiile? *„Numai plicurile* By Air Mail *pot transporta / Fără greș / În orice cotlon al ființei, senzațiile"*, scrie Valeriu Bârgău. Mai exact: *„Pentru mine senzațiile vin / Pe mijlocul drumului / Legănând carele și duzii încărcați cu dude. / Pentru alții, ele vin din cosmos sub formă / De pară / Precum în evul mediu, semnele / De blocare a timpului. / Pentru vecinul meu Pompiliu, aceleași senzații / Călătoresc de unele singure prin spații"*… Poetul recunoaște, rătăcit în Peștera Bolii: *„Nu mai știu unde sunt eu"*. Mai rău, e sclav al durerii în propriul trup: *„Fac o criză de ficat în care predomină / Fața cadaverică, zidul de care ne lovim ca de o / Ușă dublă a ființei. / Dincolo suntem noi, contemplativi, suferinzii / Sculptați fără semnificații"*. Răul interior produce venin: *„pândind / Gâlgâitul fabricării veninului… // pornesc săgețile simbolurilor să sape doi coți / De pământ"*. Apocalipsa personală e aproape? *„Motoarele biografiei sunt calde / Galopând / Pe câmpia neagră, neagră. / Cineva se joacă de-a lupul nehotărât… // Și eu îl simt cum se depărtează / Prin ființa mea"*. A fost o nouă încercare, îngerul păzitor îl privește cu milă: *„Ne privește cu milă / Îngerul negru ridicat din pulberea drumului"*. Cum să mai fii *„contabilul propriilor / Stări sufletești"*? În Peștera Bolilor se duce o ultimă bătălie, totul ia o dimensiune fantasmagorică: *„la peștera bolii, trupul meu asemenea / ceasornicului / Se bucură să o ia înaintea evenimentelor… // În interioarele peșterii înaintez / Apa ce picură de sus se adună în mici oceane / Nelocalizate vreodată pe hărți / Păstrate în beznă, ușor de trecut cu pasul"*. E clar, mai departe trupul se prăbușește, vine apocalipsa personală: *„ne învârtim până cădem pe spate / Și de acolo simțim cu limba / Gravitația / Inelele lui Newton"*. Își pierde cunoștința, poetul destramă viziunile: *„La cules de ciuperci otrăvitoare / Destram viziunile și mă opun ciripitului / Bine organizat al păsărelelor / Părinții de sub pătura de frunze / Tremură de frig. / Un om cu un car de lemne verzi / Trece prin apropierea mea / Și-mi arată care ciuperci sunt comestibile / După aceea îmi deșartă desagile / Alegând intens și cu spaimă otrava din / Materia bine organizată / Până ce îmi pierd cunoștința"*. Dar e pregătit poetul *„pentru ieșirea din ființă"*? Ce-a mai rămas? *„În oceanul din sine. Pe firul subțire / Ființa e strivită de buza roșie a cerului / Și muchia aspră de pământ… // În oceanul din sine orice explozie e un semn / De echilibru și detașare"*. Mai departe *„se rostogolesc în praf / Zarurile unor necunoscute energii"*. Pierdut în Peștera Bolilor, printre *„mărăcinii filosofiilor. / Ea mă privea și nu-și ferea goliciunea / De nici un străin* / Așa îmi trăiesc viața elementară / în preajma ta! */ Iar eu strigam de bucurie să o văd / Pe întinsul țărm / Cu părul despletit precum Cloe / În timpul anterior"*. Ajunge pe lumea cealaltă, unde încearcă să deslușească suprarealitatea: *„Un bâlci cu îngeri și cai de circ reformați / Soldatul și sergentul de gardă / Lângă mausoleul suprarealiștilor.* / Buburuză, buburea / Încotro vei zbura / Acolo m-oi însura */ Cântec de spus cu voce înceată în fața / Prietenilor ce mă vizitează"*… Se acomodează el pe lumea cealaltă, care e o copie a acestei lumi? *„Eram leneș și cu urechea aplecată la / preschimbarea naturii / Ascultam scârțâiturile reumatice ale arborilor / Mâncam dintr-o pungă de plastic bomboane cu / gem / Un copil se apropie și mă zgâlțâie / – Nene, deasupra capului ai un abur"*. Și gata, totul devine *„un gând mort"*. Iar pentru ceilalți, care continuă aventura pe această lume, devine o amintire de o clipă. Că *„În amintire nu stă retras decât necunoscutul din / om / acolo are o colibă și își păzește cu strășnicie / Sănătatea și fericirea. / Privirea noastră îl percepe doar în anumite clipe"*. Scrie de la început poetul: *„Melcul se stinge în iarbă / Umbra lui în cosmos e albă"*... În sfârșit, „Apocalipsa după Valeriu" naște *o voce mai nouă*:

O VOCE

Din nou ai țipat: între două puncte
O flacără albă umblă nehotărâtă.
Din nou și din nou
Bulgării reci îmi înfierbântă iarba de pe trup.
Ai atins cu mâinile înfrângerea pe care o sufăr
Alungând norul de lăcuste
Ca pe o flacără mistuită.
O voce mai veche peste o voce mai nouă
Lacomă și înfrigurată
Hrănindu-se cu iarba de pe stele.

CONCURSUL NATIONAL DE POEZIE „JUVENTUS" 2014

Ministerul Tineretului și Sportului prin Casa de Cultura a Studenților Pitești invită tinerii creatori cu vârste între 14-35 ani să participe la Concursul Național de Poezie „Juventus"2014.

Juriul va fi prezidat de criticul Nicolae Oprea, președintele USR Filiala Pitești,

Concurenții vor trimite într-un plic mare, închis, pe adresa organizatorului, câte 5 poezii, fiecare poezie fiind dactilografiată pe câte o singură pagină și semnată cu un pseudonim (motto). Pseudonimul (motto-ul), numele real al autorului, adresa și nr. de telefon se vor scrie pe o pagină, într-un plic mic, închis, plasat în interiorul plicului mare. Manuscrisele nu se înapoiază. Plicul va contine obligatoriu poeziile redactate in format electronic pe un CD. Plicurile concurenților se primesc până la data de 20 iulie 2014, ora 13.00, la sediul Casei de Cultură a Studenților Pitești, str. Panselelor nr 2, Pitești, județ Argeș.

Câștigătorii vor fi invitați la "Colocviul Național Literar Studențesc"- manifestare ce se va desfășura în luna iulie într-o localitate montană argeșeană, ocazie cu care vor fi înmânate premii, diplome si trofee, toate cheltuielile privind cazarea și masa fiind asigurate de organizatori.

Poeziile câștigătorilor vor fi publicate în revista Argeș, iar cele mai bune creații ale tuturor participanților se vor regăsi într-un volum colectiv ce va apărea în anul 2014.

Parteneri: Revista "Argeș", Directia Judeteana pentru Tineret si Sport.

Lansare de carte

Poveștile Nistrului

Centrul Cultural Pitești a organizat prezentarea cărții de proză, cu titlul „Poveștile Nistrului", de Petru Soltan. Autorul, academicianul Petru Soltan, este o personalitate de excepție a matematicii, culturii și vieții politice din Republica Moldova, născut la 29 iunie 1931, în satul Coșnița-Dubăsari, din Transnistria.

Noua apariție editorială descrie aspecte din viața fraților din Basarabia, într-o manieră caldă, familiară, în dulcele grai moldovenesc.

Despre autor și opera sa literară a vorbit poeta **Mona Vâlceanu**, de asemenea îndrăgostită de Moldova de aici și de dincolo de Prut.

La evenimentul literar au participat elevi și cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Armand Călinescu". **(C.E.D.)**

litere

Ioan Vintilă Fintiş - 60

Ioan Vintilă Fintiş s-a născut la 6 iulie 1954 în localitatea Finta, judeţul Dâmboviţa. Este absolvent al Facultăţii de Tehnologia Prelucrării Ţiţeiului şi Petrochimie a Universităţii de Petrol şi Gaze din Ploieşti, în anul 1980.

Debutează în acelaşi an, în *Biblioteca Luceafărul* - 15 Poeţi.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din anul 1995. A publicat poezie şi cronică literară în: *Luceafărul, Vatra, Poesis, Convorbiri literare, Dacia literară, Ramuri, Timpul, Calende, Cronica, Astra, Axioma, Sinteze literare, Esteu, Artpanorama, Steaua, Argeş, Cafeneaua literară, Oglinda literară, Revista nouă, Arca, Familia, Banatul, Actualitatea literară, Apostrof* etc.

Volume de poezii:

Singurătatea supremă, Ed. *Labirint,* Bucureşti 1991; **Obiecte după frig**, Ed. *Porto Franco*, Galaţi 1993 (Premiul USR - filiala Braşov şi al Festivalului Naţional de Poezie *Moştenirea Văcăreştilor*, Târgovişte 1993); **Amintiri de malul celălalt,** Ed. *Calende*, Piteşti, 1994; **Dealul,** Ed. *Universal Cartfil*, Ploieşti, l996; **Hierofania**, Ed. *Universal Cartfil*, Ploieşti, 1997; **Halucinaţia**, Biblioteca *Sinteze*, Ploieşti, 1998; **Obiecte după frig**, antologie de autor, Ed. *Regală*, Bucureşti, 1999; **Ceremonii de iarnă**, Prefectura jud. Prahova, 2002 (Premiul USR - filiala Braşov); **Sonete**, Prefectura jud. Prahova, 2002; **Visul toboşarului**, Ed. *Labirint,* Bucureşti, 2003 (poeme rotite, scrise împreună cu poetul Costin Lupu); **Porţile**, Ed. *Printeuro,* Ploieşti, 2005; **Hierofania,** Ed. *Pinteuro*, Ploieşti, 2006, ediţia doua; **Dealul**, Ed. *Karta Graphic*, Ploieşti, 2007, ediţia a doua; **Timp muzical**, Ed. *Premier,* Ploieşti, 2008; **Bufonul şi KlaRaRegina,** Ed. *Karta Graphic,* Ploieşti, 2009 (Premiul USR - filiala Brasov); **Icoana din apă**, Ed. *Ghepardul*, Bucureşti, 2010; **Făptura căzută din mit**, Ed. *Karta Graphic,* Ploieşti, 2011 (Premiul Festivalului Internaţional de Poezie, Sighetul Marmaţiei 2012); **Amintiri de pe malul celălalt**, Ed. *Tipomoldova*, colecţia OPERA OMNIA; **Fântânile frigului**, Ed. *Tracus Arte*, Bucureşti 2014.

Figurează în următoarele antologii:

Lumina laterală – Streiflicht eine auswahl zeitgonossischer Rumanicher lyrik, Ed. *Dyonisos Verlag*, Kastellaum (antologie româno-germană); **Aripa şi roata** (antologie de versuri însoţită de nouă desene de Nichita Stănescu), Ed. *Libertas*, Ploieşti 1998; **Braşovul în 100 de poeme**, Ed. *Pastel*, Braşov 2007. Este autorul antologiei **Melancolie Diesel**, a cenaclului *Atitudini* din Ploieşti, Ed. *Karta Graphic,* Ploieşti, 2010, cu un cuvânt înainte de Constantin Hârlav, şi a antologiei **Pentarombul. Ploieştiul în cinci prieteni** - Ion Stratan, Ioan Vintilă Fintiş, Costin Lupu, Martin Culcea şi Filip Kollo; **Poeme hai hui**, Ed. *Grinta*, Cluj; **natură în mişcare cu infantă/flamingo şi fără măr**, Ed. *Premier*, Ploieşti.

Prezent în *DGLR,* vol. 6 şi în *Dicţionarul scriitorilor români*. A primit numeroase distincţii şi premii.

Referinţe critice:

Iulian Boldea *(Vatra* 1992), Ioan Moldovan (*Familia,* 1992), Ştefan Ion Ghilimescu (*Luceafărul,* 1992), Romuluus Bucur (*Arca,* 1992), Nicolae Oprea (*Calende,* 1992), Vasile Spiridon (*Poesis*, 1993), Ştefan Ion Ghilimescu (*Contemporanul,* 1993), Mircea Bârsilă (*Calende*, 1994), Iulian Boldea (*Vatra*, 1994), Stelian Stan (*Dunărea literară,* 1995), Crenguţa Gânscă (*Familia,* 1994), Miruna Mureşan (*Universul cărţii,* 1994), Radu Cange (*Poesis,* 1994), Dan Silviu Boerescu (*Luceafărul,* 1996), Adrian Bucurescu (*România liberă,* 1997), Victor Sterom (*Minerva*, 1997), Nicolae Oprea (*Calende*, 1997), Gheorghe Mocuţa (*Arca,* 1997), Liviu Comşia (*Gazeta de Transilvania,* 1998), Nina Vasile (*Artpanorama,* 1998), Bogdan Stoicescu (*Telegraful de Prahova,* 1998), Victor Sterom (*Gazeta de Prahova,* 1998), Gheorghe Mocuţa (*Poesis,* 1999), Simion Bărbulescu (*Luceafărul,* 200), Nicolae Stoie (*Gazeta de Transilvania,* 2002), Victor Sterom (*Informaţia Prahovei,* 2002), Nicolae Dumitrescu (*Prahova,* 2002), Tudor Toma (*AltPHel,* 2002), Victor Sterom (*Porto Franco,* 2003), Ionel Dune (*Gazeta Prahovei,* 2004), Victor Sterom (*Informaţia Prahovei,* 2005, *Argeş,* 2005, *Astra*, 2006, *Informaţia Prahovei*, 2006), Nicolae Dumitrescu (*Axioma,* 2005), Lucian Gruia (*Poesis*, 2006), Constantin Miu (*Oglinda literară*, 2006) Petrică Birău (*Realitatea,* 2006), Mihai Antonescu *(Oglinda literară,* 2006), Victoria Milescu (*Sud*, 2006), Niculina Oprea (*Axioma,* 2006), Lucian Gruia (*Poesis,* 2007), Dumitru Augustin Doman (*Argeş,* 2007), Loredana Eglisch (*Astra,* 2008), Radu Cange (*Cafeneaua literară,* 2008), Minel Ghiţă Mateucă (*AltPHel,* 2009), Lucian Gruia (*Revista Nouă,* 2008), Constantin Trandafir (*Axioma,* 2010), Constantin Buiciuc (*Banat,* 2008), Remus Valeriu Giorgioni (*Banat,* 2010), Radu Cange (*Cafeneaua literară,* 2010), Victor Sterom (*Oglinda literară,* 2010), Eugen Evu (Revista *AGERO Stuttgart,* 2010), Horia Gârbea (*Luceafărul,* 2011), Aurel Sibiceanu (*Argeş,* 2011).

privesc peretele din faţă şi parcă acesta se îndepărtează

alerg spre el cu viteza luminii îl străbat pătrund dincolo

după mine aleargă umbra mea şi după umbră

umbra umbrei mele

FANTASME (3)

***

mai întâi şoaptă
apoi strigăt
într-un spaţiu gânditor şi curbat
tu parcă treci prin lume purtând cu tine
plantaţii cu ceai de dincolo de lume
umbra după umbra trup după trup aureole boreale
foşnind şi înălţându-se la cer
dedesubt câmpia cu maci măslinul care cântă
părul tău
al cărui miros l-am uitat.

***

viaţa mea este brăţară de sânge
peste o coroană de spini

viaţa mea este lacrima unui soldat
străpuns de săgeata luminii
şi singurătate este ea la marginea ultimului ţărm
al nimicului,
insomnia cubului de la piramida încă nezidită şi cifra unu
din zmeuruşul trupului în care curând ne vom întoarce

***

ating un sân cum privirea corabia
rătăcind pe oceane
la orizont cavalerii marii iluzii filosofi şi poeţi
îngeri decăzuţi istovind la texte scrijelite pe bivoli

unde eşti iubito labirint în ochiul medusei
şi chip împietrit în amintirea unei antichităţi ?

***

să mutăm malul să zidim babel ţărmuri violete
doar de aer
eşti visul unui verb care mişcă
cifre logaritmi fosforescenţi
sau ecuaţia sângelui în care s-a scris o poveste a sinelui.
cine a proorocit ce menestrel cântă la ospeţele regilor?
este fulgerare între pământ şi cer carne şi spirit
cum mirările Domnului în zilele facerii

***

cineva se apropie tiptil tiptil şi nu-l văd pe ecran
pentru că am privirea ninsă cu păsări albastre
pentru că tot alergând mă subţiez devin o şuviţă de timp
antisecundă şi anticlipă devin şi ea nu vine să mă soarbă
să devenim pentru o vreme miezul focului din constelaţii
apoi căderea balansul ondularea unduirea porii muntelui
şi apa ceară încinsă picurând păpuşi balerine pendule
apucăm pe străzi nu ştim încotro cai bufoni şi trăsuri
pene de înger dintr-un cer uriaş în sărbătoarea de coşmar

***

privesc peretele din faţă şi parcă acesta se îndepărtează
alerg spre el cu viteza luminii îl străbat pătrund dincolo
după mine aleargă umbra mea şi după umbră
umbra umbrei mele
şi tot aşa o noapte de alcool născând dulăpioare
de întuneric
în fiecare dulăpior umbră plângând cu un luceafăr

***

din nou peretele îndepărtându-se şi eu alergând alergând
cu viteza luminii cu o viteză mult mai uriaşă încît
umbra nu se va mai contopi niciodată cu trupul
umbră cu umbră nu se va mai contopi născându-mă

poate doar manechinele dansând pe ringul oraşului
doar poliţiştii cu bastoane roşii alungînd bufoni
doar regele moţăind pe tabla de şah a regatului

tăcere apoi fanfara apoi regimente de îngeri fragili
trecând majestuos prin faţa mea dar mai ales
prin faţa Marelui Inchizior înghiţitorul de săbii
şi astfel cel de al treilea vis în al treilea somn
au fosta săvârşit...

poesis

Sterian Vicol

Floarea de stejar

I

Au sau n-au polen pe pleoapă
când răsar, de răsar, îngeri, căzuţi,
în unghiul grădinii mai sapă
cărarea ce urcă în cei nevăzuţi –

Spre cine oare, cărarea se-ndreaptă
prin atâtea ierburi, iluzii şi mirări,
dacă fiinţa noastră nu-i aptă
de-a zidi în fiecare umbra altei cărări?

De unde-ncolţeşte fantasma, către cine,
de nu în creanga stejarului din cer,
numai noaptea se află cine vine
pe raza cealaltă a stelei din ungher!

II

O, învaţă-mi privirea dreaptă să-mi fie
peste vârfuri de stejari, apoi, peste
aducerea-aminte – cuib de ciocârlie –
că fiecare ou e-o altă poveste…

Prin roua dimineţii, peste case şi izvoare,
descoperim într-o zi, răscrucea lumii,
şi-atunci pe margini de timp, plâng fecioare
dar de sunetul lacrimii, frică nu mi-i!

O, învaţă-mi privirea dreaptă să-mi fie
vârf de stejar rămas în poezie!

III

Te voi aştepta la fântâna pe care
am inventat-o cu ierburi împrejur,
pe-aici, în seară, sar ca din tipare
şerpii verzi pe care nu-i înjur –

Ştiu, numai pe tine te vor şi te vor
Sânii să-i prindă în cercuri de argint,
atunci prin duhul stelelor cobor
în fântâna inventată ce n-o mint –

Te voi aştepta la fântâna pe care
o ţine şi izvorul, şi steaua ce răsare!

IV

Ce are, de are, inima ta cu inima mea,
cine mai ştie cum bate, cât bate,
fie-ntre străini, bună sau rea,
lovită de ploaia ce ochiul străbate?

Ce are mă-ntreb, glasul tău cu destinul
unui plop ce este totuşi stejar,
la umbra lor sângerează-n seară vinul
băut de un poet de azi solitar –

Ce are, dacă are, sângele meu
Cu dulcea colină dinspre vale,
Ce are stejarul bând din curcubeu
Cu bătăile inimii tale?

V

Tu poţi oricând să pleci în lume
să rupi floarea de stejar anume,
fără-ntoarcere prin gratii de ploi
cărarea ştiută-i neatinsă de noi –

Nu-i nimeni la vreo răscruce, s-arate
pe unde uneori se poate străbate
la un loc şi izvorul şi prispa, cui,
că-i amiază în suflet sau poate nu-i…

Tu poţi oricând să petreci prin lume
cu forţa visării crescută în nume!

VI

Numai ea când vine, o, dacă,
mai ştie drumul de ceară,
amiaza pâlpâind, doamne, săracă
îţi topeşte sânii pîn' deseară –

Din cântecul ei chemarea, cel din
ce-a fost demult, sau n-o fi fost,
mai dăinuie-n mireasma de pelin
ce-acoperă cuibul mierlei fără rost –

Dar cum, din când în când şi când,
mă trage către tine o cărare,
nici vorbă de-a mai fi, poate plângând,
pe candela de-argint, într-o surpare!

VII

În cutiuţa din flori de gheaţă,
străluceşte al nunţii inel,
de seara până dimineaţa
ochiul miresei e numai pe el –

Duhul nopţii aţâţă fiinţa
pe cea care va purta inelul
Fiindcă acolo e însăşi credinţa
cu Paştele, cu oul şi mielul!

Cine-i deschide oare făptura
unde izvorul prim e întreg,
cum sămânţa e semănată cu gura
chiar de valul nu-i ca să-l dreg!

VIII

Cum să vă spun câte vocale are
numele meu perforat mereu
de vârful pădurii ca de-un curcubeu
ori de valul unei mări de sare?

Cum să mă-ntreb chiar de mine
cel care are un început în destrămare
cu pelin şi frunză de stejar, oare
mai vine pe colină, cin' să vină?

Cum să vă spun câte răscruci are
copilul care-am fost poate-n eroare?

Pragul casei

- Lui Bădia Vasile Burlui -

Nu poţi uita prispa şi pragul casei
prin care copilăria a trecut mereu,
de corzile de brad curgea firul mătasei
şi-ntr-un colţ se-arcuia un curcubeu -

Poţi să uiţi gardul cu ograda-ntreagă,
năpădită de troscot şi urme de car?
nici nu ştii că timpul te mai leagă
de ridurile mamei, tot mai rar -

Nu poţi uita sunetul de fântână
cu gura legată de lut şi copac,
nu poţi uita copilăria ce amână
bătăile inimii de ieri şi de-un veac!

Ninge-n amintire

- Aceluiaşi confrate -

Cum ninge-n amintire, cum plopii
torc fuioare de ninsori, punând semn
spre poarta albă de care te apropii
umblând cu vântu-n plete, la îndemn!

Prin ovalul ferestrei plânge-un clavecin
odată cu domniţa ce-şi trece-n calendar
secundele de-argint, căci, iată, nu mai vin
colindătorii de-altădată - e-n zadar...

Cum ninge-n amintire, iată plopii
mătură zăpezile de-acasă când te-apropii!

Corabia lui Ulysse

Corabia uşoară cântă pe ape
căutând ţărmul cu nisip înflorit
de trupul Ei, cu aripi şi pleoape,
rămas în Ithaca sau într-un rit -

La miezul nopţii, oho, până jos
lunecă steaua ca un cuib de albatros
ochiul Lui prinde unda unui
val ce e mai viu sau poate nu-i -

Corabia-i uşoară şi cântă pe ape
căutându-ţi ţărmul şi trupul aproape!

Margine de crâng

Decât să stau pe-o piatră, să plâng,
la fereastra unei lumi în destrămare,
mai bine alerg în margine de crâng
să văd lanul de grâu biciuind o cărare -

Că mâine satul atârnă de iarnă,
cu nimeni răscolind melancolia din noi,
şi lămpile şi ochii or să cearnă
luminile puţine din odăile de-apoi -

Decât să stau pe-o piatră, să plâng,
mai bine vânează-mă, iubito într-un crâng!

Cuvinte surde

Cuvintele mele sunt surde când
tu treci peste coline mai departe,
poate gândind la mine, ai vreun gând
ca rândul de sus dintr-o carte -

De din verdele colinei tu răsari
pe gât cu coroniţe de-albăstrele,
erai cu verdele din frunze de stejari
plutind pe roua visurilor mele -

Cuvintele-mi sunt surde când
prin crâşme văd umbra-mi levitând...

Absenţa ta

Absenţa ta doare ca o rană deschisă
pe care ţăranii cu pământ o astupă,
eu rog izvorul cu apă proscrisă
'nainte de o bea şi după -

Pe cont propriu, doamne, eu refuz
atingerea sângelui din calea mea,
chiar când sunt şi lucid, şi confuz,
când mă-ngrop în marea cea grea -

Absenţa ta doare ca o rană deschisă,
ca o cărare de munte nedecisă!...

Ce are mă-ntreb, glasul tău cu destinul
unui plop ce este totuşi stejar,
la umbra lor sângerează-n seară vinul
băut de un poet de azi solitar –

Ce are, dacă are, sângele meu
Cu dulcea colină dinspre vale,
Ce are stejarul bând din curcubeu
Cu bătăile inimii tale?

poesis

Din poezia lumii

Marina ŢVETAEVA (1892 – 1941)

În traducerea lui Leo BUTNARU

S-a născut la Moscova în familia unui profesor universitar. De la vârsta de şase ani, scrie versuri nu doar în rusă, ci şi în poloneză, finlandeză. Învaţă la Moscova, apoi în pensioane din Elveţia şi Germania. Primele versuri pe care le publică atrag atenţia lui V. Briusov, M. Voloşin, N. Gumiliov. În 1912, se căsătoreşte cu Serghei Efron, care avea să lupte în unităţile albgardiste, mai apoi fiind nevoit să emigreze (în exil, colaborează cu NKVD-ul). Între 1914-1917, Marina Ţvetaeva are un roman cu poetesa Sofia Parnok, „trădat” şi în mai multe poeme. În 1922 – emigrează: Berlin, Praga. În 1925, se stabileşte în Franţa. În 1939, se întoarce în Rusia Sovietică. La scurt timp, îi sunt arestaţi fiica şi soţul, acesta fiind împuşcat, iar Ariadna închisă în Gulag, unde avea să se afle peste 16 ani. Ţvetaeva aproape că nu mai scrie poezie, ci se dedică traducerilor. La începutul războiului, se evacuează la Elabuga (Tatarstan). Nu are un loc de muncă, nu are o casă. La 31 august 1941, se sinucide. Precum cu, respectiv 11 şi 16 ani mai înainte, alţi mari colegi ai ei – Maiakovski şi Esenin.

A editat cărţile de poeme: „Album de seară” (1910), „Verste” (1921), „Tabăra lebedelor”, „Profesia”, „Psyche” (toate – 1923), „După Rusia” (1928), poemul satiric „Vânătorul de şobolani” (1925), „Poemul sfârşitului” (1926). Proză, eseuri, memorii.

În internetul rusesc, excepţionalul şi extrem de bogatul site „Lumea Marinei Ţvetaeva” conţine cele mai multe materiale despre avangardă şi avangardişti, despre protagoniştii ei care au lansat manifeste tranşante, fulminante, uneori paradoxale, contradictorii, stimulative sau enervante, ele însele – mai curând modele de text literar propriu-zis, decât teoretic; texte literare autentice – metaforice, de imaginaţie superioară, curajoase şi inventive; manifeste de curente şi şcoli care au făcut epocă sau doar expresii ale unor efemere ambiţii neacoperite de har: predecesorii (anticipatorii, preanunţătorii avangardei), akmeiştii, imagiştii, constructiviştii, satiricii, futuriştii (cubofuturiştii, egofuturiştii, „Mezaninul poeţilor”, „Centrifuga”, „Liren”, „Sindicatul futuriştilor”, „410” – Transcaucazia, grupul „Tvorcestvo” – Extremul Orient, artişti în afara grupărilor, curentelor, „Breala poeţilor”...) – însă nu doar poeţi, prozatori, ci şi pictori, compozitori, sculptori etc. Ne putem întreba: de ce tocmai (această... lume) pe un site dedicate unei poetese care, la o apreciere superficial-formală, s-ar părea că nu a fost prea mult (adânc) implicată în efervescenţa fenomenologie avangardiste? Răspunsul e unul simplu: Marina Ţvetaeva a reformat/reformulat prozodia rusă din interiorul acesteia, a modificat-o intrinsec-tipologic, noutatea fiind emanată din nucleu, din esenţe, nu din forme. De unde şi actualitatea, modernitatea, permanenta propulsie de contemporaneizare, „de la sine”, a creaţiei ei – uneia din cele mai mari poetese ale lumii.

În adâncul ceas al sufletului şi nopţii,

Ce nu se află pe cadranul ornicului,

Îi privii adolescentului în ochii căprui,

Neaflaţi pe noptosul cadran al cerului,

Ca şi ai nimănui, după stăvilar îndoit

– Fără memorie, pe margini de peruzea! –

Odihnindu-se... De unde în infinit

Începe chiar vieţuirea ta.

* * *

Abia de privirăm în ochi – fără ezitare,
Abia glasul nostru până la urlet e înălţat,
Că îndată gâtlejul ni l-a şi înşfăcat
Mănuşa de fier a legii necruţătoare.

Adună lacrimile-n ochi, apele-n ruptură –
În maluri, blestemele – în gâtlej – nod.
Şi libertatea de fier aruncă de pe noul pod
Liber-cugetătorul, fragilă făptură.

Şi pe piept ne adăposteşte vuiete şi gemete
Se lasă o aripă de fier, acvilină.
Numai în cercul unei legi enorme
Mă simt în largu-mi – calmă – în lumină.

25.VII.1917

* * *

Geamăt pătimaş, geamăt letal,
Iar peste geamăt – somn
Al tuturor tronurilor – tron,
Al tuturor legilor – ucaz legal.

După paragină – lan de secară,
Râuri cu sinilie apă...
Iar tu, tinere bărbat,
Lasă-ţi pleoapă pe pleoapă!

În vene – mierea. Cine vine?
Este – el, somn – de-nnoptare –
El va potoli, el va stinge
Pătimaşa, mortala sudoare. *24.IV.1918*

* * *

Dumnezeu mă împlini
Cu luminoasă inimă, de fier,
Cu har de cântec, dar de lacrimi.

Dumnezeu mă îngrădi
Cu albe stindarde.
Dumnezeu mă ocoli
Cu flacără de carne.

Drapelul – sus! Peste noi
Dumnezeu şi astăzi o să apară!
Mai grea decât piatra
Este a cărnii pară! *Mai 1918*

* * *

Cavaler semănător îngerului –
Datorie! – celestă santinelă te ştiu!
Alb monument al mormântului
Pe trupul meu viu.

După spatele-mi înaripat
E duhovnicescul chelar,
Veghetor în fiece noapte lângă pat,
Al fiecărei dimineţi clopotar...

Patimă şi tinereţe, şi mândrie –
Toate mi s-au dat fără bunt şi toană,
Pentru că tu roabei a fost să fie
Primul a i te adresa: – Doamnă!

14.VII.1918

* * *

Stea peste leagăn – şi stea peste sicriu!
Iar în mijloc – troian siniliu –
Viaţa întreagă. – Chiar de sunt mama ta,
Mai mult nu am ce-ţi spune,
Steaua mea! *4.I.1920*

PSYCHE

Punci şi miez de noapte. Punci – şi Puşkin,
Punci – şi pipa din buştean
Pufăitoare. Punci – şi bombănit
De banali pantofi pe răguşite
Duşumele. Şi – ca o nălucă –
În semicercul arcei – a pasăre –
A fluture de noapte – Psyche!
Şoaptă: „Dumneata încă nu dormi?
Eu – am venit de rămas bun...”
Privirea-i plecată.
(Poate că cere iertare
Pentru viitoarele năzbâtii
Din noaptea în curs?) Oricare degeţel
Ale mânuşiţelor ce Vă căzură pe umeri,
Fiece perlă de pe gâtul lin
Sunt sărutate de o sută de ori.
Şi în vârful degetelor – ca draga! –
În piruetă – a nălucire –
Intră în zbor. – Punci – şi miezul de noapte.
Din nou zburătăcindu-se: „Ce mai memorie!
Am uitat evantaiul!
Întârzii... În prima pereche
A polonezei...” Aruncând fulgarinul
Pe un umăr – smerit –
La braţ cu poetul – Psyche
Pe fremătătoarele trepte
E condusă în pledul ei ascunzând
El însuşi lăbuţele, aria lupului
Arând-o... – „Cu Dumnezeu!”
Iar Psyche
Căzând la pieptul însoţitoarei – oarbă
Sperietoare în boneţică – fremătă îngrijorat:
Au nu cumva i-ar fi ars mănuşa
Înfocatul sărut al arapului?...

Punci şi miez de noapte. Punci şi cădere
De cenuşă pe persianul
Halat galben deschis – şi a veşmintelor banale
Spumă vidă
În oglinda prăfuită... *Martie, 1920*

* * *

Nu vreau nici amor, nici onor:
– Îmbătătoare. – Nu cunosc lăcomia!
N-aş jindui barem un merişor
– Ademenitor – de pe tejghea.

Ceva ca lanţul se târăşte, îmi aţine urma,
Curând cu tunet va detuna.

– Cât aş vrea,
Cât aş vrea –
Să mor încet,
Încetişor! *Iulie 1920*

* * *

Şoapte nocturne: mână
Ce aruncă mătăsuri.
Şoapte-n noapte: mătăsuri
Ce netezesc buze, guri înfocate.
Socotelile
Tuturor geloziilor de peste zi –
Şi izbucnirea
Tuturor antichităţilor – şi încleştând fălcile –
Se potoli
Vorba –
În foşnete...
Şi fila
În sticlă...
Şi al păsării dintâi şuierat.
– Cât de curat! – Şi respirul.
Nu cel dorit. – A şi plecat.
Pleacă şi ea.
Şi tresăritul
Umărului
Sfârşit
Pecetluit.

Apoi în astă deşertăciune a deşertăciunilor
O spadă: aprinsul zorilor.

16.VI.1922

CEASUL SUFLETULUI

În adâncul ceas al sufletului şi nopţii,
Ce nu se află pe cadranul ornicului,
Îi privii adolescentului în ochii căprui,
Neaflaţi pe noptosul cadran al cerului,

Ca şi ai nimănui, după stăvilar îndoit
– Fără memorie, pe margini de peruzea! –
Odihnindu-se... De unde în infinit
Începe chiar vieţuirea ta.

A lupoaicei romane ce-ncărunţeşte
Privire, în ţânc prevăzând – Roma!
Maternitatea care în vise citeşte –
A stâncii... Numele meu n-au a-l purta

Pierderile... Şi iată, se ridică
Învelişuri – pagubă-n mare avuţie! –
Astfel cândva peste coşul de trestie
Se înclinase a Egiptului fiică...

14.VII.1923

traduceri

Viorel Nica

Carte străină

Consumat, învins și înstrăinat

Construit într-o subtilă manieră analitică, miniromanul ***Luni dimineața*** (tradus în românește de Ion Monafu și publicat de *Pandora* în 2011) de Dag Solstad (scriitor norvegian de orientare postmodernă) este o ficțiune deosebit de elaborată, admirabilă prin concizie și profunzime, prin complexitate și rafinament, prin modulație și fluiditate și, nu în ultimul rând, prin, tensiunea-i narativă, atent distribuită pe fiecare din meridianele sale.

Analizându-și situația în care se află, exigentul profesor de literatură Elias Rukla găsește că ,,nu era nimic ciudat să fii plictisit într-o clasă norvegiană unde era studiată o dramă de H. Ibsen" (Rața sălbatică), se surprinde ,,zidit în procesul de învățământ, în metodele și scopul acestuia", e iritat de faptul că ,,regurgitează aceeași materie, mereu și mereu", că se află sub semnul repețirii fade, nediferențiatoare, se percepe ca fiind ,,scos din circulație și consumat", după un sfert de veac ,,de serviciu ca educator oficial în sistemul școlar norvegian".

Nemaiputând suporta școala în care predase atâta vreme, profesorul revoltat se vede ajuns ,,în această situație dureroasă – care însemna că trebuie să spună la revedere întregii sale existențe sociale", relativ confortabile.

Ieșind din sfera cotidianului iritant, uneori Elias Rukla își amintește cu plăcere de relația amical – juvenilă cu exuberantul, formidabilul, apocalipticul (nu integratul) filosof Johan Corneliussen în a cărei umbră trăise o bună bucată de vreme, discutând câte și mai câte, distrându-se împreună, admirându-l atât pe el, cât și pe frumoasa-i soție Eva Linde, însoțindu-i în fel și fel de circumstanțe, urmărindu-i traseul intelectual (ce-l apropia de marxism). La un moment dat, imprevizibilul său prieten luase hotărârea neașteptată de a se stabili la New York, de a se angaja într-o slujbă publicitară (de natură să-l preschimbe dintr-un intelectual apocaliptic într-unul integrat), lăsându-i lui unuia în grijă soția și fetița (Camilla). În mod surprinzător, după ce divorțase de soțul neloial, fermecătoarea Eva Linde căzuse în brațele sale, ba chiar acceptase să se mute în casa-i cu fiica sa de șase ani. După căsătorie trăiseră în bună înțelegere ani la rând, absorbindu-se reciproc într-o ambianță tihnită, confortabilă, ducând o cât se poate de previzibilă ,,viață interconectată". Existaseră, desigur, și unele situații în care el unul se simțise ca un ,,intrus" în viața consoartei și a odraslei sale, așezându-se distant ,,în fundalul" existenței lor, nepermițându-și să le stânjenească intimitatea, respectându-le voința de a-și păstra anumite zone secrete, situându-se la o anumită distanță protectoare față de ele, încurajându-și fiica să țină legătura cu tatăl natural, aflat în America și cu surorile-i vitrege de acolo.

Dincolo de faptul că avusese norocul să dobândească în toiul tinereții ,,o soție atât de atrăgătoare", Elias Rukla, recunoaște cu franchețea cuvenită că nu se distinsese în nici un fel, că ,,era un profesor de școală secundară din Norvegia cu maniere blânde", ,,un cetățean norvegian de nivel mediu", câtuși de puțin remarcabil, străin de orice aspirație veleitară, din cale afară de neproeminent, de estompat.

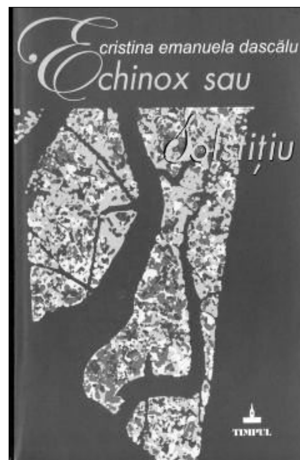
De la o vreme avea impresia că ,,era încet eliminat din cursă din punct de vedere social", că ,,era lăsat de o parte". Cu siguranță că atari inconveniente frustrante ,,îl făceau să se simtă o ființă umană slabă, abia pâlpâind". Deși se străduiește să-i fie devotat societății, nu e deloc mulțumit de cele întâmplate pe diferite paliere ale existenței sociale. Îl contrariază, cu deosebire, puterea mediatică, atât de trufașă, de despotică, de nerezonabilă, de străină de valorile fundamentale, niciodată dispusă să i se adreseze lui unuia sau altora ca el. Contrarierea atinge culmea când sesizează că ,,formatorii de opinie publică nu-i mai acordau nicio atenție, de nici un fel". Așa de evidentul fapt că ,,devenise un nimeni pentru ei" adeseori ,,îl necăjea profund". Ca unul care ,,se simțea învins", e bântuit de ,,simțământul că nu mai are nimic de spus" celorlalți, percepe democrația ca pe o frivolă stare de dezordine, de urlet triumfător din partea celor aflați la putere (care înlocuiesc conversația civilizată cu vociferarea anarhică), nu mai are chef să converseze, sincer cu nimenea.

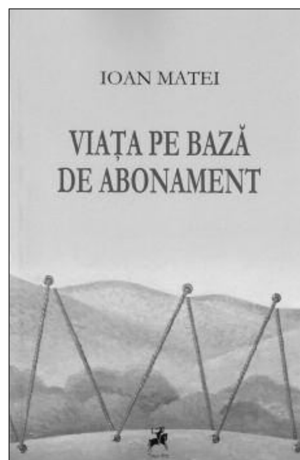
Scrutându-și colegii de cancelarie, educatorul contrariat observă că pe nici unul dintre aceștia nu-l preocupă efectiv situarea la un ,,nivel cultural înalt", performarea onestă, cu adevărat creatoare, ci doar îndeplinirea automată a strictei datorii profesionale, în virtutea căreia se înfățișează de mult mai multe ori ca niște ,,sclavi" docili decât ca niște autentici oameni liberi.

Din când în când pretențiosul Elias Rukla, tânjește mult de tot ,,după cineva cu care să vorbească franc", ca de la om la om, într-un regim de transparență sporită, despre alte chestiuni decât cele curente, cu o miză transcendentă. De îndată ce un coleg mai aparte aduce vorba despre Hans Castorp, personajul principal din *Muntele vrăjit* de T. Mann, el unul e copleșit de ,,o bucurie intensă", descoperind fascinat, că mai există cineva aidoma lui, într-o bună măsură preocupat să se definească și totodată, să se legitimeze din perspectiva culturii înalte, adevărate (aflate la antipolul culturii mediatice). Nu altfel decât mannianul personaj menționat, profesorul frustrat se consideră ajuns într-o stare de febră tensionantă, într-o postură critică, de-a dreptul penibilă. Câteodată ,,își putea imagina cu vioiciune cum se prezintă la o audiție pentru a fi selectat ca personaj de ficțiune, cum e cercetat de romancierii deceniului 1920" (pe care îi prețuiește mult de tot, incluzându-i în canonul său estetic personal, apreciindu-le mai ales: ironia subtilă, capacitatea de a interpreta profund orice segment de realitate, admirabila măiestrie narativă).

Revenind în planul domestic, Elias Rukla își pierde orice entuziasm, afișează o mină posomorât – ibseniană. Când se gândește la soția sa (a cărui frumusețe se evaporase treptat după mai bine de 20 de ani), ,,era cuprins de un sentiment groaznic de înstrăinare și tânjea după ce fusese înainte" (pe vremea tinereții, când nu avea de loc de a face cu artificiozitatea respingătoare). În consecință, nu miră faptul că, de la un timp, ,,se mișcau unul pe lângă celălalt pe orbite separate, fără însă ca prezența celuilalt să fie simțită inoportună, neplăcută sau deranjantă".

Din câte se vede, textul românesc Genanse og verdighet (apărut în 1999 la Oslo) de Dag Solstag ne așează în față o lume ficțională dezbinată, disonantă, profund fracturată, în interiorul căreia nimănui nu-i mai este permis să ființeze împăcat cu sine și cu ceilalți. Reflectând condiția omului contemporan scindat, Elias Rukla ne oferă imaginea individului ajuns într-o inconfortabilă situație – limită. Surprinzându-l învins, dezancorat în sfera publico – socială și înstrăinat în sfera privat – conjugală, autorul ni-l propune ca pe un personaj în declin, decadențat, demn de a fi mai degrabă compătimit decât admirat, într-o mare măsură expus pericolului de a aluneca într-o direcție desființătoare.

Carte nouă

Cristina Emanuela Dascălu – *Echinox sau solstițiu* (*Timpul*, Iași). Tânăra autoare este cadru universitar, cu doctorat în științe filologice, filosofice, umaniste, sociale și politice, doctorat trecut la o universitate americană. Știind noi acest detaliu bio-bibliografic, ne așteptăm să avem de-a face cu o poezie livrescă, apoftegmatică, filosofică. Și citind primul poem, chiar ni se confirmă această supoziție/ prejudecată, primul poem – *In medias res* - trimițând explicit la *Ars poetica* lui Horațiu: „Și eu aud ecoul călăreților din miez de noapte/Sau măcar mă infatuez cu gândul că-l aud/Precum monede aruncate pe caldarâm/Duminică dimineața când toți sunt la biserică/Și nu sunt de argint/Nimeni nu vinde pe nimeni aici/Înțelege și lasă-te în voia mea, nu e scăpare/În spatele copacilor imaginari/Nu este pădurea imaginată /Nu e început sau sfârșit//Totul se naște aici *in medias res*." Ei, dar mai încolo ne dăm seama că, de fapt, poeta este o neoromantică, scrie poeme de iubire, le scrie alternând versul clasic cu versul alb, dar armonios, având savoarea poeziei moldave dintotdeauna, se întoarce fără complexe la lirica de iubire pură, având chiar accente eminesciene pe alocuri. Dar, în general, este modernă, „comițând" de pildă expresii oximoronice: „Să conjurăm zăpada să ne redea iubirea,/Prin transparența-i pură greșelile arzând,/E clipa efemer-a înfloririi tandre/Când simt o fierbințeală și-apoi un ger trecând". Îi reușesc poetei și texte concentrate, ca acest distih: „ați închiriat împreună o cabină de visat cu ora/și vorbiți fiecare cu jumătatea lui de singurătate".

Ioan Matei – *Viața pe bază de abonament* (*Tracus Arte*, 2013). Volum de proză scurtă exemplar pentru actualitatea subiectelor, pentru tonul satiric cu care privește prezentul nostru politic și social, descriind kitsch-ul nostru cel de toate zilele cu nimic mai prejos de un Teodor Mazilu ori Ion Băieșu. Din acest punct de vedere, povestirea *Drepturi de autor* este una de referință pentru Ioan Matei. De altfel, acest lucru îl știe foarte bine și autorul dacă în finalul volumului o rescrie ca scenariu de film de scurt metraj. Dar, poate că cea mai bună povestire este cea care dă titlul volumului, povestire care ne trimite prin atmosferă în lumea nuvelelor lui Ioan Groșan din anii'80. Ca o concluzie, reluăm din *Prefață* fraza lui Horia Gârbea: „Ioan Matei este un autor care posedă talent și are meritul de a refuza facilitatea și de a-l completa/…/cu o scriitură minuțioasă, atentă, eficientă".

Constantin Cubleșan – *Lecturi confortabile* (*EuroPress*, colecția *Istorie și critică literară*). Constantin Cubleșan este poet, prozator, critic și istoric literar, profesor universitar. Este nu doar un scriitor total, dar e și prodigios, publicând cărți într-un ritm susținut. De ce-ar fi confortabile lecturile analizate de autor? Poate pentru că e vorba de cărți importante și de autori la fel de esențiali, iar că lectura acestora nu a fost una „de serviciu", din vreo obligație profesională neapărat, ci și dintr-o plăcere de cititor vicios. Intuind probabil că în condițiile difuzării cărții de azi, trebuie să nu se rezume la niște constatări generale despre o carte sau alta, ci – fără a povesti liniar – să dea seamă mai pe larg de conținutul unui volum până la amănunte; e adevărat că e vorba de amănunte cu totul semnificative (v. cronica la volumul despre Ion Barbu, sau la cea despre Emil Brumaru, că dacă n-ai citit, să zicem, niciodată poetul de la Iași, îți faci o imagine cvasi-completă despre el ș.a.m.d.). Astfel sunt „expuși" scriitori români de la Valeriu Anania până la Varujan Vosganian, de la Ana Blandiana până laAugustin Buzura, de la Ioan Alexandru la Eugen Uricaru…**(DAD)**

Mircea Bârsilă

Un „antinarcisism feroce”

Un loc aparte în arsenalul categoriilor negative îl are *scârba* (sila, greaţa), stare pe care Nicolae Coande o trăieşte în relaţie cu motivul liric al *eşecului propriu*...

Nicolae Coande şi-a antologat opera poetică în două volume complementare: *VorbaIago* (Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2012) şi , în 2013, la aceeaşi editură, *Persona.*

Cea dintâi cuprinde poezii selectate din volumele *În margine* (1995), *fundătura homer* (2002), *Vânt, tutun şi alcool* (2008), *Femeia despre care scriu* (2010) şi ineditele „Fochistul negru”, „Eu, cititorul”, „Maimuţa roşie”, „Morarul”, „Tatăl Nostru Biroul Politic” şi „VorbaIago”.

În *Persona* sunt selectate poezii din *Fincler* (1997) şi din *Folfa* (2003), plus ineditele „Chipul”, „Bărbaţii din literatura familiei noastre”, „O sută de metri deasupra mării” şi „Grădina”, grupate în ciclul intitulat „Persona”.

În această carte, convieţuiesc poemele ample, dependente de acelaşi suflu poetic şi care se aseamănă din punct de vedere formal. Punctul lor de convergenţă îl constituie denunţarea virulentă a decăderii pe care o îndură lumea ajunsă la un stadiu inacceptabil al Vârstei de fier. Sub aspectul virulenţei acest volum aminteşte de celebrul poem “Poetul la New York” al lui Lorca.

1. VorbaIago. Încă de la primul volum, Nicolae Coande a mizat pe emoţia filtrată prin sitele unei subiectivităţi ce implică, într-o formulă proprie, o rece, o metalică sobrietate. Preferinţa pentru viziunile negative, îndatorate regimului nocturn al imaginaţiei, fuzionează cu o veritabilă iscusinţă ce constă în elaborarea controlată, cerebrală a discursului: „Nu pot să râd în secolul ăstora nici mort/ascuns în propriul meu creier/sânt omul din pod/lăsaţi şobolanii să vină la mine/am la îndemână zgura eşecul stilul pervers/zile pline de o fragilă demenţă/nu pot să râd în secolul ăstora nici mort” (*În secolul ăstora*, din volulumul *În margine,* s.n.); „ N-am nici un scop în viaţă nu mai iubesc nimic-/cândva voi muri cu creierul secătuit/în tăcerea care se lasă peste lucrurile simple/vocea mea stinsă (pretenţia mea discretă de a fi iubit)/va fi urletul fiarei rănite/parfumul desuet al ceaiului în care plutesc/planetele amare/o ultimă iluzie a stilului seducător/ceea ce am iubit ca orbul cu degetele/ceva ce Dumnezeu nu a dorit ca eu să văd/într-o cameră a minţii unde voinţa şi delirul/fac din nefericire soarta şi vocaţia celorlalţi/eu am avut curajul să râd până la capăt/am iubit am băut am scris (nici o milă/pentru cei ce scriu)./Nu poţi să ştii niciodată unde este cu adevărat viaţa.” (*Pretenţia mea discretă*, idem).

Tentaţia reflexivităţii şi aceea a abstractizării senzaţiilor şi stărilor emoţionale este echilibrată de concreteţea unor imagini selectate şi promovate în baza unei poetici care nu admite candoarea şi entuziasmul: „de puţin timp în oraş toate femeile sânt bătrâne. nimic/nu anunţa un început atât de brusc nimeni nu prevăzuse/o atât de rapidă victorie. plânsul fără lacrimi e la ordinea zilei/întins pe spate îl aud cu o voluptate care-mi deschide/venele simt **nebunia** cum ridică grinzile şi sparge/ geamurile acum când totul se vede şi plimbăreţul de ocazie/dacă va rezista va povesti apoi cum sufletul ca fumul/ieşea din ochii lor sterpi pe motiv că viaţa separă/pe-ndelete şi poate pentru că au renunţat deodată la viaţă/pentru altceva” (*Viaţa separă pe-ndelete*, în *fundătura homer*, 2002, s.n.). Cum se poate constata (şi)din această poezie, notaţia directă este bruiată de adiţionarea unor „negre” aluzii metafizice. Prin glisarea realităţii concrete spre o realitate „nebuloasă” se obţin efecte înrudite cu acelea ale fotografiilor mişcate cu un înalt simţ artistic. Aceeaşi tehnică este utilizată şi în poezia inedită *Morarul*, o poezie, totuşi, mai complexă decât cea anterioară. Aici, poetul schimbă mereu unghiurile din care este investigată „starea”, fapt ce permite o surprinzătoare suprapunere a planurilor reprezentate de moară şi de morar, de porcii al căror sens este zilnica şi umila hrană, de carte, de poet şi de iubita care, în carte, îl ţine în braţe pe morarul ce personifică, desigur, timpul: „Ar trebui să vină un morar în august în pătrarul negru al lunii/să ne vorbească său să tacă lung/privindu-ne răstit în ochi de dimineaţa până seara/prin ochelari în care se vede răsturnată lumea de apoi/un meşter cu sacâz în barba înnodată ca a poetului/care se-ntoarce la ziuă/de la una din iubite cu o nouă carte în mână./ Uiumul lui sântem./Sacul e gol, moara lumii huruie fără bob/tărâţa scoate porcii pe străzile oraşelor să-şi ceară porţia/zi după zi. Limba e stoarsă – la fel şi amintirea primei pagini/unde îl întâmpina albastrul minţii ei. Ne odihnim/în ceruri ca făina./Ajuns acasă sun la uşă – cartea este gata/sfârşitul bate cu ciocănelul în pătrarul negru al unei/mori de argint. Pietrele grele macină cuvinte/ pe care oamenii le uită./Când sânt sătui şi porcii se încred în stele./La mine-n carte în braţele iubitei e morarul ”.

Poetul ştie să organizeze cu precizie textul într-o manieră ce diferă total de cele ce admit „iniţiativa cuvintelor” şi să potenţeze mesajul, obţinând, sub protectoarea mască a antilirismului, un discurs dens, încordat şi care beneficiază de ubicuitatea centrului său de greutate: „Bei încet din cana cu ceai o amintire tăcută,/ceva ce nu se spune decât pe întuneric,/figuri încremenite ale celor ce s-au iubit cândva,/şoapte-ale pietrelor cu scalpuri de morţi/şi nu ştii când vor veni să te caute/cu paşi de lână pe zăpadă,/cu sânge asupra lor,/nu vei apuca să-ţi iei haina,/nici ochelarii,/vei privi o fotografie pe masă,/frigul va intra pe sub uşa,/luna – spun unii – nu va arunca lumina ei,/norii pe mare vor aduna timpul – un bătrân adormit/cu faţa în sus,/inima va ieşi prima din cameră/în ghetuţele copilului de alături,/un şiret se va prinde sub prag/nu poţi să iei cu tine pragul când pleci,/roagă-te să nu se întâmple iarna/când oamenii sânt mai rari şi mai singuri” (*Roagă-te să nu se întâmple iarna* în *Femeia despre care scriu*).

Am putea să decupăm din acest volum nenumărate secvenţe revelatoare sub ambele aspecte: cel al viziunilor cu o profundă încărcătură existenţială şi cel al spectaculoaselor înnoiri în orizontul tematicii şi cel al motivisticii lirice. În cazul poeziei lui Nicolae Coande, caracterizată, între altele, de gestaţia completă a mesajului, încât nimic nu poate să fie înlăturat din text, fragmentul dizlocat ar fi frustrat de lumina în care îl scaldă întregul.

2. Persona. Titlul antologiei este legat de motto-ul plasat la începutul ei: „Poetul este mereu *persona* altcuiva şi nu are pretenţia că scrie în numele său. Numele, iată totul. Nimic, de fapt”. În acest volum, permanenta atitudine polemică este alimentată şi susţinută de sentimentul copleşitor al *eşecului* într-o lume decăzută, pierdută, de neânţeles. O lume pe care poetul o judecă, simultan, din afară (cu creierul), şi din interior (cu inima): „sentimentul că moale bleg nediferenţiat mi-am urmărit exterior/viaţa”; „Sânt **judecătorul** tău te cunosc cel mai bine/Craiova – second-hend/aş vrea să-ţi întind o mână fie şi descărnată/ fie şi mâna stângă/dar tu nu ai mâini şi **mi se face milă**/Venus a gunoaielor/totuşi aici mi-am petrecut adolescenţa/aici am iubit am fost rănit prima oară/am plâns prima oară/mi-a trecut m-am maturizat în tine am învăţat să te evit”(*Craiova revival,* p. 42, s.n.); „Suntem maimuţe umilite zaruri măsluite/aruncate de scapeţi într-o gaură de unde nimeni nu ne mai scoate” (*Generaţiei*, p. 30).

Justificată de incredibila decădere a lumii, a existenţei (inclusiv, propria existenţă) şi chiar şi cea a lui Dumnezeu („L-am făcut pe Dumnezeu impresarul agentul nostru electoral/bem cot la cot cu îngerii lui/scuipăm ce iubim cel mai mult/de frică nu mărturisim ce ne doare/poeziile noastre umblă la skeme sunt tehno/cyborgi nenorociţi/ne aruncă de colo-colo un deştept de analist/nu zicem nici pâs” – idem, p.30), *ipostaza justiţiară* – proaspătă, dinamică, tensionată – dobândeşte, adesea, o tonalitate profetică. Dacă mânia, umbrită din când în când de o compasiune dilematică, şi cinismul izvorât dintr-o amară luciditate oglindesc o stare de maximă încrâncenare existenţială, îngemănarea ipostazei *justiţiare* cu aceea de *martor* conferă ostilei realităţi a lumii valenţe de factură coşmarescă. Într-un asemenea context, trăirea personală se „sublimează”, în regimul utopiei negative, într-o nouă formulă poetică pe care autorul, dezamăgit, o numeşte *Mefistopoezie*: „la dracu' cu cărţi – am inventat Mefistopoezia”(idem, p. 30).

Un loc aparte în arsenalul categoriilor negative îl are *scârba* (sila, greaţa), stare pe care Nicolae Coande o trăieşte în relaţie cu motivul liric al *eşecului propriu*: „Îmi număr anii cum îmi număr banii – cu **scârbă** şi cu duioşie” (p. 9, s.n.); „viaţa era un câine jigărit vânat de ţigani” (*Minţile defuncte - continentele scârbei*); „ nu m-am săturat de **scârbă în era post-Scârbei** celei mari/între hoarele persiflării gratuite/.../eu nu m-am dezlipit de scârbă/cu scârba voi trăi şi de acum înainte/să creadă alţii că ţara-i mănoasă alţii să urle/ce bine-i la şes cu naiul/cu cavalul la deal/tulnicul sara pe munte/să bată alţii palma alţii să facă ghişeftul/să spună alţii *patrie verde/*cu morţii verzi la ferestre înflorind an după an” (idem, p. 22, s.n.); „ şi acum *când aud cu stupoare că tot ce facem noi e perfect îmi vine să vărs*”(*Oameni de meserie capete mecanice*, p. 11); „Scriu într-o cameră care-mi va supravieţui/inima mea e locul unde voi muri/ după ce **sârba** asta de viaţă va exploda/încet încet se va resorbi/în ţeasta plată a tureagului” (p. 19, s.n.)

Respectiva stare – înrudită cu amărăciunea – este valorificată sub semnul *decadenţei,* al esteticii urâtului, şi, totodată, al nostalgiei după o altă vârstă, cea benignă (adică cea biblică) a omenirii. În etapa modernă a poeziei, experienţele fundamentale ale romanticilor – „amărăciunea, gustul de cenuşă, întunecarea” – au fost amplificate şi, desigur, diversificate, sub presiunea vremurilor şi a noii sensibilităţi pe care paradigma lor a provocat-o. Încă din secolul al XVIII–lea, „începând cu predispoziţiile preromantice[…], *bucuria* şi *seninătatea* s-au retras din literatură […]. Se răspândeşte conştiinţa decadentă, savurată încă drept sursă de atracţii neobişnuite. Ceea ce e destructiv, morbid, criminal e ridicat la rangul interesului […]. Începe să-şi joace rolul conceptul de neant”(Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne,* Ed. Univers, Bucureşti, 1998, p. 27). Nu întâmplător, Nicolae Coande introduce un citat referitor la raportul special dintre un mare artist şi romanticul din sine însuşi: „un mare artist este cel care cucereşte romanticul din sine însuşi” (*Poemul mortal* în anul cactusului putrezit , p. 19). O asemenea victorie înseamnă depăşirea crizei ce motivează apelul în exces la ofertele categoriilor negative între care se află şi curenta temă a *neantului,* tema *transcendenţei goale* şi, de asemenea, a celui *mort, deşi este încă viu* : „Nebuni simpatici simulanţi de profesie tema lor/e neantul/tema mea este *moartea în viaţă* este pierderea darului/este neputinţa de a surâde la vederea călăului/cu garoafă la piept (...)/eu viermele/nu-mi cunosc decât umbra/nu-mi pare rău de tinereţe nevinovatul ersatz/triumfătoare epidermă/nu-mi pare rău de bleaga poezie de atunci/nici diavol nici înger n-am fost.” (*O meserie de dobitoc*, p. 13, s.n.)

Corelativă acestor teme este oţărâta şi minimalizatoarea viziune despre statutul poetului şi al poeziei, care a fost compromis, în prezenta eră, de falşii poeţi (nişte piş-lire!): „Am avut şi eu orgoliul meu de scriitoraş/am fost şi eu un biet şoarece care a pândit speriat pisica”(p. 11); „ Am chipul Fiarei/pentru că aşa au vrut sorţii” (p. 13); „Nu pot să râd în secolul ăstora nici mort”(p. 15); „Toată iarna am purtat după mine poemul cum porţi/în spinare cadavrul unui prieten ”(p. 13). A spune adio poeziei nu este deloc un act surprinzător, în portativul vremurilor actuale – aşa cum sunt proiectate, în spirit contestatar, de poet: „Artei mele i-am spus adio cum spui adio tinereţii/cum spui adio celei ce te-ngroapă în mintea ei/cum spui la revedere ne vedem dincolo/prietenului din copilărie” (p. 10); „Ca orice animal înalt mi-ar plăcea să mor departe de literatură” (p. 67).

Rechizitoriul – unul cu substrat tragic – realizat de Nicolae Coande îşi schimbă culoarea mereu, după caz, din loc în loc, fiind, în consecinţă, o aprigă şi arborescentă ceartă a lumii, a unei lumi a cărei emblemă este *masca* (persona), o radiografie a ei şi mai ales un pamflet a cărui energie este expresia unei sensibilităţi ultragiate şi a unui „antinarcisism feroce” (frumoasa şi exacta formulare îi aparţine lui Gheorghe Grigurcu, în *Catalog liric*).

Perspectiva largă, de sorginte romantică, fondul imagistic şi forţa discursului convulsiv întreţinută de o retorică – atât de bine modulată – a angoasei „consolatoare” atestă o excepţională vocaţie lirică.

cronici

Nicolae Coande

Teatrul Național Craiova

Un spectacol unicat în România – *Rinocerii*, de Eugène Ionesco, în regia lui Robert Wilson

Cel mai important proiect teatral derulat în ultimii ani în România, ″Rinocerii″, de Eugène Ionesco, în regia lui Robert Wilson, a avut premiera pe 2 iulie, a.c., la Teatrul Național Craiova. Timp de mai multe luni, cu o întrerupere dictată de calendarul personal al regizorului american (care a montat în acest interval un spectacol la Praga) un grup de 30 de actori ai Naționalului craiovean conduși de Robert Wilson și de o numeroasă echipă de colaboratori veniți din șapte țări ale lumii, au pus la cale un spectacol pe cât de complex pe atât de inovator. Spectacolul lui Robert Wilson a reverberat în inimile spectatorilor prezenți la premiera craioveană cu o intensitate în care se putea ghici admirația în fața noutății eclectic exprimată, de o manieră în care entuziasmul pentru jocul actorilor se împletea cu o anumită mefiență față de ceee ce se propunea scenic. Conceptul de teatru propus de Robert Wilson, așa cum a fost el prezentat actorilor cu care a lucrat la Craiova, exemplificat în spectacolele sale anterioare ar putea fi, schematic, expus astfel:

Teatrul (așa cum îl știm noi) e o minciună, nimic de pe scenă nu trebuie să fie realist (regizorul american spune „naturalist”). Teatrul formei se bazează pe adevăr, teatrul naturalist se bazează pe minciună. În teatrul formei, actorul știe că joacă, tu știi că el joacă – și atunci devine credibil – în timp ce actorii naturaliști sunt artificiali. Dacă tu știi că ceea ce faci este artificial, poți fi sincer în legătură cu asta. Imaginea și vorbele nu trebuie corelate. Ca și cum ai asculta o piesă de teatru radiofonic și ai vedea un film mut, în paralel. Relația dintre ele e întâmplătoare. Mișcarea și textul sunt complet separate. Actorii primesc mereu indicația: „Spune povestea ca și cum ai spune-o unui copil.” Tot ce e îngrozitor trebuie dublat de râs. Ceea ce se întâmplă pe scenă nu trebuie să ilustreze textul dramaturgului, ar fi redundant. Nici actorii nu trebuie să-și coloreze vocea cu emoții, toate acestea există deja în cuvânt. Wilson a creat un stil de teatru în care toate elementele sunt în mod egal importante: lumina, fiecare obiect de pe scenă, toate sunt egale cu actorii. Totul este o entitate. Spre deosebire de alți regizori care pun lumini pe scenă, Wilson pune și umbre și penumbre. Lucrurile apar și dispar în chip magic, cu ajutorul luminilor (fragmente din notațiile regizoarei Crista Bilciu, care a participat la repetiii și a notat ideile și indicațiile wilsoniene).

Pe 26 iunie, în cadrul unei ceremonii desfășurată la Universitatea din Craiova, dlui Robert Wilson i-a fost conferit titlul de Doctor Honoris Causa. Reputatul regizor american a avut cuvinte foarte calde pentru actorii cu care a lucrat – în special pentru Ilie Gheorghe, pe care îl consideră unul dintre marii actori ai epocii noastre. Din distribuția spectacolului fac parte actori importanți ai naționalului craiovean: Valentin Mihali, Iulia Bleonț, Claudiu Bleonț, Valer Dellakeza, Tamara Popescu, Angel Rababoc, Nicolae Poghirc, Ilie Gheorghe, Raluca Păun, Monica Ardeleanu, George Albert Costea, Cosmin Rădescu, Constantin Cicort, Mirela Cioabă, Dragoș Măceșanu, Iulia Colan, Ion Colan, Natașa Raab, Ștefan Mirea, Corina Druc, Marian Politic, Cătălin Băicuș, Geni Macsim, Eugen Titu.

Spectacolul va fi reluat în luna octombrie a acestui an.

Teatrul formei se bazează pe adevăr, teatrul naturalist se bazează pe minciună.

Foto: **ADI BULBOACĂ**

Geneza piesei

Ionesco a redactat „Rinocerii” la cererea secretarului de redacție de la „Les Lettres nouvelles”, Genevieve Serreau, soția regizorului Jean-Marie Serreau. Povestirea a apărut în „Les Lettres nouvelles”, nr. 52/1957, a fost reluată în „Les Cahiers Renaud-Barrault”, (nr. 20, dedicat operei dramatice ionesciene) și „L'Avant-Scene” (nr. 215, martie 1960), după care avea să fie inclusă în volumul „La Photo du colonel”, 1962.

La 28 noiembrie, autorul oferea spre lectură teatrului „Vieux-Colombier” actul al treilea al piesei. La 20 august1959, BBC a difuzat „Rinocerii” în traducerea lui Derek Prouse. Însă premiera mondială a avut loc în limba germană, la „Schauspielhaus” din Diisseldorf, la 6 noiembrie în același an, în regia lui Karl-Heinz Stroux, cu Karl Maria Schey în rolul principal. Piesa a fost tipărită în același an la Editura Gallimard. În Franța, cea dintîi montare i-a aparținut lui Jean-Louis Barrault, la 22 ianuarie 1960, la Odeon-Theâtre de France. În luna mai, a aceluiași an, e montată de Orson Welles la Royal Court Theâtre, cu Laurence Olivier în rolul lui Berenger.

Piesa a fost jucată pentru prima oară în România la 10 aprilie 1964, în regia lui Lucian Giurchescu, cu Ion Lucian și Radu Beligan, la Teatrul de Comedie București. Pe 23 mai, 1965, la Teatrul „Națiunilor”, Paris, spectacolul s-a jucat la sala „Sarah Bernhardt” – un adevărat triumf. Autorul, care a elogiat spectacolul, a fost prezent în sală.

ROBERT WILSON. Biografia oficială

The New York Times l-a descris pe Robert Wilson drept „o figură impozantă într-o lume a teatrului experimental și un explorator al utilizării timpului și spațiului pe scenă.” Născut în Waco, Texas, Wilson este unul din cei mai importanți artiști vizuali și de teatru. Opera sa pentru scenă include în mod neconvențional o varietate largă de medii artistice incluzând dansul, mișcarea, lumina, sculptura, muzica și textul. Imaginile prezentate de acesta sunt frapante din punct de vedere estetic și încărcate emoțional, iar spectacolele sale i-au câștigat aprecierea publicului și criticilor din întreaga lume. După educația de la Universitatea din Texas și Institutul Pratt din Brooklyn, Wilson a fondat pe la mijlocul anilor 1960 colectivul artistic „The Byrd Hoffman School of Byrds” cu sediul în New York, și acolo a creat primele spectacole de semnătură, printre care Deafman Glance (1970) și A Letter for Queen Victoria (1974-1975). Împreună cu Philip Glass a scris opera seminală Einstein on the Beach (1976). Printre colaboratorii artistici ai lui Wilson se găsesc numeroși scriitori și muzicieni precum Heiner Müller, Tom Waits, Susan Sontag, Laurie Anderson, William Burroughs, Lou Reed și Jessye Norman. Și-a pus amprenta pe capodopere precum *Krapp's Last Tape de Beckett, Madama Butterfly* de Puccini, *Pelléas et Melisande* de Debussy, *Threepenny Opera* de Brecht și *Weill,* Woyczeck de Büchner, *Fabulele* lui Jean de la Fontaine și *Odiseea* lui Homer. Desenele, picturile și sculpturile lui Wilson au fost prezentate peste tot în lume, la sute de expoziții solo sau de grup, iar parte din operele sale fac parte din colecții private și de muzee în întreaga lume. Wilson a fost onorat cu numeroase premii de excelență, printre care o nominalizare la Premiul Pulitzer, două Premii Ubu, Leul de Aur la Bienala din Veneția, și un Premiu Olivier. A fost ales in Academia Americană de Arte și Litere, iar Franța l-a pronunțat Commandeur des Arts et des Lettres. Robert Wilson este fondator și Director Artistic al Watermill Center, un laborator al artelor spectacolului din Watermill, New York.

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

LORDUL TRAIAN

Aşa-i spunem de mai bine de 40 de ani. De mai bine de 14 ani locuieşte în Canada, în Montréal. Tot de atunci vine acasă, aproape în fiecare vară. Ne întâlnim în preajma unui pahar cu vin chihlimbariu, urcăm în „maşina timpului" şi pogorâm în amintire, într-un timp care ne cuprinde tinereţea cu toate ale ei. Lordul este profesorul de limba engleză, epigramistul, poetul şi prozatorul Traian Gărduş. Renumele de lord îi vine de la alesele maniere şi de la distincţia căpătată atât acasă, în Ardealul chibzuit în vorbă şi faptă, cât şi de la cultura britanică, primită prin cunoaşterea desăvârşită a limbii engleze. Nu am avut norocul să-i fiu elev - este unul dintre marile mele regrete. M-am bucurat, în schimb, de prietenia şi protecţia pe care mi le-a oferit cu generozitate, mie şi tuturor celor din generaţia mea, atâta de vulnerabilă în anii începutului nostru literar.

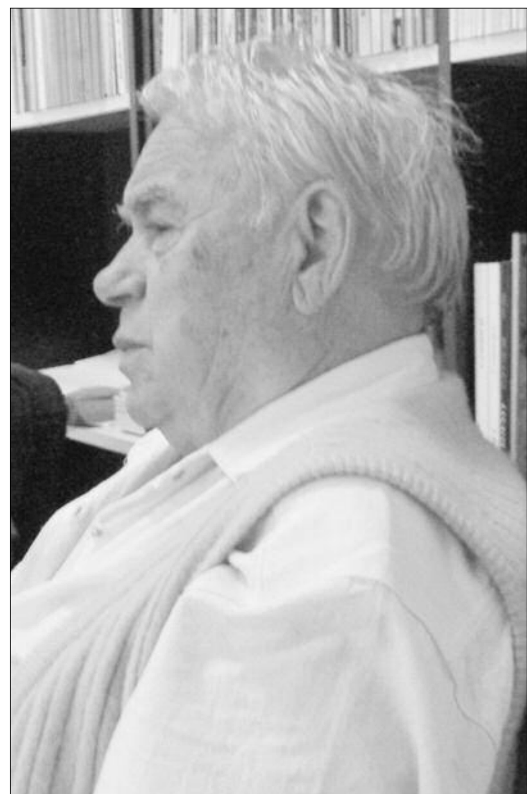
Traian Gărduş s-a născut în mai, 1939, aproape de Cluj. A absolvit Facultatea de limba şi literatura engleză (Cluj). Din 1965 a fost profesor de limba engleză la Piteşti.După mai bine de 30 de ani de profesorat, Lordul Traian a păşit în anii pensiei. Traian Gărduş este membru fondator al „Asociaţiei Epigramiştilor din România", legitimaţie cu nr. 19. A colaborat la diverse publicaţii din România: Revista *Argeş*, Revista *Astra* - Braşov, Revista *Luceafărul*, Revista *Albina*, Revista *Orizont* - Timişoara, Revista *Tribuna* - Cluj-Napoca, Revista *Urzica*. A debutat în colaborare cu Andrei Codrescu, în anul 1993, la Editura *Dacia* din Cluj, cu volumul de povestiri *„Domnul Teste în America şi alte momente realiste"*. A publicat cărţile: *„Poemele Afroditei"* (*Zodia Fecioarei*, Piteşti, 1996) şi *„Caleidoscop epigramatic"* (*Zodia Fecioarei,* 2000).

L-am văzut în 1972, într-o joi de obşte a Cenaclului Liviu Rebreanu. Peste puţină vreme i-am fost prezentat de Gabriel Vărăşcanu, pe atunci tânăr sublocotenent de armată şi aspirant la gloria literelor, fratele mai mare al profesorului de istorie şi poetului Constantin. Scund, bine legat, cu profil de efigie bizantină, mereu îmbrăcat impecabil, ceremonios, dar cald şi zâmbitor, Lordul Traian ne invita mai mereu, după mântuirea ceasurilor literare oficiale şi fierbinţi, să amuşinăm fiinţa înşelătoare şi feciorelnică a vinului, cea dezlegătoare de limbă şi har. „Vinurile roşii, dragi mei, ne spunea, se beau până în pragul serii, după care se beau numai vinuri albe sau gălbii, dulci cu măsură, să nu facă somnul greu." După al doilea pahar, Lordul ne plimba prin viaţa literară de la Cluj, pe care o cunoştea bine din vremea studenţiei, ne vorbea despre A.E. Baconsky, Aurel Rău şi Andrei Codrescu, ne recita poeme, epigrame, făcea escale în amintirile bucureştene, prin care apăreau Tudor George-Ahoe, Mircea Micu, Adrian Beldeanu, Gheoghe Pituţ, Gheorghe Zarafu, Pan Izverna şi alţii. Lordul mi-a vorbit pentru prima oară de scoţianul Robert Burns, el mi-a spus povestea şi glorioasă, şi tristă a lui Ezra Pound. Ne recita în engleză, ne vorbea despre subtilităţile limbii şi poemelor originale, despre neajunsurile traducerilor şi atunci realizam cât de neîntreg este un scriitor care nu ştie limba unei mari culturi. Eram tineri, mai toţi autodidacţi şi asimilam haotic, până întâlneam repere şi modele în cei mai vârstnici, şcoliţi de profesori cu educaţia făcută între cele două războaie mondiale. Deşi are venerabila vârstă de 75 de ani, sunt sigur că Lordul Traian nu a uitat nenumăratele seri în care ne făcea introducerea în literatura engleză, după care urmau prelegerile de filozofie idealistă, susţinute de profesorul Costică Stroe, sau lecţiile de istoria artei, ori despre culoare, date cu patos de pictorul Costică Marinescu, cel mărturisitor al vodcii şi crângurilor eseniene. Urmau apoi severele lecţii de gramatică, ale profesorului Mihai Şerp, zis şi Ilie, cel care ne acuza pe toţi de proastă vorbire şi scriere, despre Lord spunând doar atât: „Gărduş nu poate fi pus la punct decât de Shakespeare şi Byron !!!"

O, vremuri, ce vremuri şi ce doamne şi domniţe, care nici acum nu ştiu cum apăreau, cât stăteau, ca să dispară la fel cum au venit, lăsând în urma lor scurte arşiţe cardiace, epigrame şi sonete gărduşiene ! Ha ! Mi-aduc aminte de o seară mai „aprigă". Lordul ne-a invitat acasă, pe mine, pe Nea Stroe şi pe Cristi Tutză, să cuminecăm un whisky bourbon. Doamna Nazica ne-a primit cu un semn de întrebare şi, văzându-ne uşor speriaţi, a zâmbit şi ne-a poftit în casă, ne-a făcut cafele, ne-a adus paharele şi, discretă, s-a retras. Ne-am pus bourbon şi-am dat drumul la discuţii. Deodată, apare Doamna Nazica. Ţinea în mână o coală de hârtie şi pe faţă un zâmbet misterios spre şăgalnic. Numai ce zice: „Dragii mei, sunteţi curioşi să vă citesc ce mi-a scris Lordul, de ziua mea? „Poftim, zice, şi ne citeşte catrenul: Aniversară - soţiei mele - *Iubito, iată, astăzi, vin/ Să-ţi dau, cu toată importanţa,/ Un ruj, nebănuit de fin,/ Rămas, pe buze, de la Tanţa!.."* Cu râsul său inconfundabil, de om care se îneacă, Nea Stroie, cel plecat prea devreme, zice: „Nazica, rujul este un pretext, el, de fapt, altceva îţi face cadou. Nu zice: vin să-ţi dau ? Păi, zice! " Aplauze, râsete, voie bună, peste două zile era Crăciunul !

În vara anului 1989, dacă nu mă înşel, a apărut în revista „Luceafărul" un articol semnat de Mihai Ungheanu, în care se făcea vorbire, deschis, despre politica iredentistă, parcă iscată din senin atunci, a Ungariei, chestie care m-a mirat peste măsură, la fel de tare cum m-a mirat şi un articol al lui Pompiliu Marcea, în care acesta îi dădea o replică unui critic literar sovietic. La puţină vreme după ce am citit articolul lui Ungheanu, l-am întâlnit pe Lord şi i-am spus tărăşenia. Mai vârstnicul meu prieten m-a privit şi mi-a spus, oftând: „Ei, în Ardeal este multă durere. Cred că va trebui să-i reciteşti pe Rebreanu, Slavici, Agârbiceanu şi pe Pavel Dan, ca să înţelegi mai bine nişte lucruri. Tu l-ai citit pe Pavel Dan ?" „Nu, zic, chiar nu l-am citit…" „Citeşte „Urcan Bătrânul", sunt acolo nuvele de mare forţă, exemplare." După ce am citit nuvelele am avut o viziune în plus despre identitatea lăuntrică, profundă, a românului ardelean, legat parcă violent de pământ şi de absenţa lui. Mulţumiri, Domnule Traian Gărduş!

O altă întâmplare care îmi vine în minte, şi în centrul căreia a fost Lordul, este legată de fotbal, un sport de care sunt aproape străin. Ei bine, în toamna anului 1979 a avut loc, pe stadionul din Trivale, un meci epocal – F.C. Argeş – C.F. Valencia ! Măreţia meciului a constat în întâlnirea a doi titani ai fotbalului – Nicolae Dobrin şi Mario Kempes ! Ca ins paralel cu sportul, n-aş fi aflat niciodată de asta, dacă peste o săptămână, după cenaclu', Lordul nu ne-ar fi invitat pe câţiva apropiaţi la restaurantul Hotelui Muntenia. Ne-a poftit să comandăm orice dorim. Ne-am umplut paharele, Lordul s-a ridicat, l-am urmat, şi domnia sa a toastat: „Închin acest pahar în cinstea lui Nicolae Dobrin şi a adversarului său Mario Kempes, căruia i-am luat şi un interviu! Vivat!" După ce a rostit aceste cuvinte, a pus pe masă câteva numere din ziarul „Sportul", în care se răsfăţa interviul! Eeee, s-a schimbat situaţia, Lordul nostru a captat şi mai

multă admiraţie! Ne-am pus pe chefuit, pe discuţii, pe întrebat, pe flatarea eroului serii. Cam după o oră şi mai bine ne trezim chiar cu Nicolae Dobrin lângă masa noastră. „Bună seara, distinşi scriitori, ne zice nea Gicu, să trăiţi, dle profesor, îi zice Lordului, permiteţi-mi să vă strâng mâna pentru frumosul interviu !" Pauză de gândire ! Nu ne venea a crede, eram de-a dreptul uluiţi – Dobrin îl ştia pe Lord, ştia că suntem scârţa – scârţa ! Laura Caradima s-a adunat mai repede şi a început să aplaude. Noi am urmat-o. Toată lumea din restaurant era cu ochii pe noi, care ne simţeam mai înalţi, mai frumoşi, mai importanţi! Credeam că după o aşa surpriză nu mai poate urma ceva la fel de grandios. Dar, uimire! Dobrin zice: „Dragii mei, după meci mi-am adus aminte de „Moartea căprioarei". Uimire totală ! Uimirea s-a desăvârşit când Nea Gicu Dobrin a început şi să recite! Cu voce şi ton grav, numai ce îl auzim: *„Seceta a ucis orice boare de vânt./ Soarele s-a topit şi a curs pe pământ./ A rămas cerul fierbinte şi gol. /Ciuturile scot din fântână nămol./ Peste păduri tot mai des focuri, focuri."* Cu toţii eram cu ochii în bagdadie, Dobrin ne făcuse k.o.! Petrecerea s-a prelungit până după miezul nopţii, fără Dobrin – acesta a mers într-un separeu, unde-l aşteptau mai mulţi coechipieri. Interviul luat lui Kempes şi noaptea de pomină făcut înconjurul urbei şi cred că mai dăinuie în memoria colectivă.

Deşi ardelean cu reflexe disciplinate, nemţeşti, lordul Traian se deda la viaţa Regatului, la dulcea pierzanie în chindii: aprige, uneori, melancolice, alteori, unde mejdina dintre libaţie şi bahic devine străvezie, până la pierderea de sine… Este chipul matein al lui Traian Gărduş, distilat în athanorul versului. Mărturie acest poem memorabil: **Adevăraţii Arnoteni -** *Adevăraţii Arnoteni, ce lume! - / Cei patru P., cu figuranţi vreo patru,/ Pot face dintr-o noapte un teatru,/ Cu Pirgu, regizorul de renume.// Geambaşi, becheri şi flori de mahala,/ Prinţese, dulci, savanţi cu mir domnesc,/ De-a valma, după rost, se târnosesc,.../ masinca, Raşelica, maşala!// Sodoma cea străveche reînvie;/ Local de târfe, belferi, mardeiaşi,/*

Esenţe tari de drog şi scârnăvie - /În felul lor, ei toţi sunt nişte aşi.../

Ce faună, ce faună şi floră,/Acolo totu, totul se devoră.// P.S. Lascivă lume, larmă, lustru fals,/ Învăluite-n fastul unui vals.//

Ce lume, Lordule Traian, ce lume… Să ne trăieşti, întru mulţi ani!

Deşi ardelean cu reflexe disciplinate, nemţeşti, lordul Traian se deda la viaţa Regatului, la dulcea pierzanie în chindii: aprige, uneori, melancolice, alteori, unde mejdina dintre libaţie şi bahic devine străvezie, până la pierderea de sine… Este chipul matein al lui Traian Gărduş, distilat în athanorul versului.

litere

SFERA DE FOC de Gabriel Cazan

Pentru amatorii de literatură SF Gabriel Cazan nu e un necunoscut. Cărţile lui anterioare i-au conferit o oarecare notorietate, ba chiar şi un anumit prestigiu literar, concretizat în primirea lui în rândurile Uniunii Scriitorilor. Comentatorii au remarcat că aceste cărţi nu se rezumă la "reţetele" genului, având şi un "nivel doi", adică, dincolo de întâmplările excepţionale, sau miraculoase, au o încărcătură ideatică substanţială. Aşa se întâmplă în povestirile din volumul de faţă (Am folosit intenţionat termenul "povestiri", pentru că ele, aşa cum ne avertizează autorul , narează, de cele mai multe ori, întâmplări reale, petrecute cu el sau cu prietenii lui. De altfel, el îl citează pe Sartre, care era de părere că "pentru ca întâmplarea cea mai banală să devină aventură, trebuie şi e de ajuns să te apuci să o povesteşti".) Şi cam asta face Gabriel Cazan. El ne aduce în atenţie întâmplări aparent banale, dar dincolo de care se întrevede o ţesătură supranaturală, uneori chiar metafizică.

Aşa se întâmplă chiar în povestirea ce deschide volumul, intitulată "Umbra", în care personajul central, Vlad, chinuit de insomnie, iese în stradă, la ora când se îngână ziua cu noaptea şi întâlneşte o "Umbră" care îl însoţise şi în vis şi care începe să-l obsedeze. Urmează mai multe întâlniri petrecute într-o atmosferă plină de mister, într-o tensiune abil întreţinută de autor, până ce ficţiunea interferează realitatea, iar personajul nostru îşi află sfârşitul, în condiţii la fel de misterioase ca şi întâlnirile cu straniul personaj. O tehnică literară eliadescă, după cum se poate observa, fără ca această asociere să ne ducă cu gândul la o eventuală pastişă, ci doar la o similitudine de procedee.

Povestirea care dă titlul volumului are o altă structură. Ea reconstituie o "întâlnire de gradul trei", al cărei protagonist a fost chiar autorul, intrat, undeva, în munţi, în contact cu o sferă de foc ce poposise lângă el şi care, de fapt, era un trimis al altor universuri paralele, venit să energizeze Pământul.

Influenţa frecvenţei asuprea materiei constituie substanţa altei povestiri, în finalul căreia apare, iarăşi, o sferă luminoasă în care înţelegem că se metamorfozase unul dintre personaje.

Şi tot aşa, exemplele menite să reconstituie universul de inspiraţie predilect, ca şi procedeele utilizate al lui Gabriel Cazan s-ar putea înmulţi. Am putea aminti felul cum autorul crează o anumită ambiguitate tensionată, apelând la intersectarea oniricului cu realitatea, ca în "Rătăciri".

Dar dincolo de toate astea, reţine atenţia felul genuin în care autorul îşi transcrie experienţele, auto-persiflându-se uneori, ca atunci când povesteşte cum, într-un roman anterior, "3150 rapel în 88" a anticipat utilizarea introducerii cipurilor montate în palmă pentru a facilita, în condiţii de siguranţă, operaţiile bancare. Sau cum, tot în romanul amintit, apărut în 2008, a vorbit despre posibila formare a numerelor de telefon cu ajutorul gândului. Dar, se cenzurează el imediat," Nu, nu mă cred Jules Verne! El a fost extraterestru... Eu m-am născut în Câmpulung-Muscel.

...Dar iată cum acest amănunt biografic nu l-a împiedecat pe Gabriel Cazan să păşească cu succes pe urmele ilustrului său înaintaş.

DORU MOȚOC

Carte nouă

Ştefan Ion Ghilimescu – *Vederi şi atitudini critice* (Editura *Cetatea de Scaun*). Unul dintre cele trei moto-uri ale cărţii aparţine lui Andre Suares şi sună astfel: „Menirea criticului nu este să laude, menirea criticului nu este să blameze; menirea criticului este să înţeleagă… Ca să înţelegi trebuie să fii liber. În primul rând, liber de tine însuţi”. Ghilimescu se vrea şi chiar este un critic liber. Volumul acesta cuprinzând eseuri, studii şi cronici (apărute iniţial în periodice, inclusiv în rubrica sa din revista *Argeş*) este structurat în trei părţi distincte. Prima cuprinde *Profiluri critice*: Vladimir Streinu, Perpessicius, Cornel Regman, Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Nicolae Manolescu etc. Altfel zis, riscanta *critică a criticii*. În partea a doua – *Tema exilului* - Ghilimescu îşi continuă preocuparea constantă pentru recuperarea textelor autorilor exilaţi de la începutul comunismului în România, îndeosebi a lui Alexandru şi George Ciorănescu, despre care a scris de altfel cărţi, fiind un capitol de istorie literară consolidat de criticul dâmboviţean. În sfârşit, *Complementarităţi istorico-critice* cuprinde diverse eseuri şi cronici referitoare la autori contemporani, în special tot critici. Aşadar, Ştefan Ion Ghilimescu mai adaugă operei sale un solid volum de sinteze critice. **(DAD)**

Dan Burcea

Pierre Assouline, Sigmaringen (Éditions Gallimard)

Castelul de la Sigmaringen este legat la noi de istoria familiei regale.

Francezii îl cunosc mai ales din perioada de la sfârşitul ultimului război, când guvernul mareşalului Pétain a fost obligat la exil şi a fost găzduit între zidurile sale între septembrie 1944 şi aprilie 1945. Este o perioadă controversată a istoriei Franţei, în care acest guvern fantomă care condusese ţara la supunerea faţă de invadatorul nazist nu-şi mai găseşte nicio justificare.

Pierre Assouline face din acest eveniment istoric subiectul unui roman despre ultimele zbateri ale unui grup de politicieni în declin, grup fantomatic, incapabil să mai sesiseze pulsul istoriei şi să accepte dispariţia anunţată a unei epoci în care acesta nu-şi mai află locul. Tensiunea romanescă se hrăneşte tocmai din această negare a realităţii ca expresie a unei maladii care contaminează toate regimurile în derivă, provocând în comportamentul celor care se află în ochiul ciclonului manifestări cu totul neaşteptate, ilogice şi dezumanizante.

Deşi la baza romanului stau izvoarele istorice – bine exploatate –, invenţia romanescă ocupă un loc important, reuşind să confere echilibrul necesar unei desfăşurări narative care să dea sens unei istoriei recente. După evacuarea forţată din ordinul lui Ribbentrop a familiei princiare, castelul, care până atunci constituise un microclimat protector, este nevoit să găzduiască o lume în derută în care servitorii vor fi „singurele fiinţe vii în această lume în descompunere”. Este lumea fantomatică a guvernului de la Vichy, compus dintr-o „armată de spectre”. Printre ele, mareşalul Pétain, „orgoliul făcut om”, cum îl numeşte autorul, se consideră aici ca fiind prizonier: de la terasa imensă a castelului, privirea sa contemplă lumea fără iluzii, închis într-un refuz al realităţii, abţinându-se până şi la a-şi întreţine corespondenţa. În culoarele palatului, dar şi în timpul plimbărilor cotidiene în aerul rece al iernii, mareşalul are grijă să nu-şi încrucişeze paşii cu cei ai preşedintelui Laval, îmbătrânit brusc, „ros din interior de un ulcer la stomac, cu mină palidă şi încreţită, cu privirea pierdută”. În jurul celor doi oameni gravitează miniştrii împărţiţi şi ei după luciditatea de a analiza cursul istoriei, unii renunţând să mai creadă în viitorul lor politic, alţii, total rupţi de realitate şi care continuă să redacteze ordine ca şi când nimic nu s-ar fi schimbat, ca şi când ar beneficia încă de ovreo autoritate. În mijlocul tuturor, doctorul Destouches, care nu este altul decât scriitoul Louis Ferdinand Céline, omul despre care „nimic din ceea ce se spunea despre el nu era moderat”. Toată această lume se află sub paza oamenilor lui Himmler, „două caricaturi ale terorii ordinare”.

Peste toată această lume veghează Julius Stern, majordomul general al castelului şi personaj central al romanului al cărui portret trimite, aşa cum însuşi autorul arată la sfârşitul romanului, la personaje ale unor filme ca „The Remains of the Day” sau al serialelor de televiziune ca „Downton Abbey”. Este suficient să cităm câteva din trăsăturile portretului său pentru a ne da seama: „Un bun majordom trebuie să-şi păstreze rezerva. Dacă nu este lipsit de calităţi, este lipsit de opinii. Idea pe care şi-o face despre funcţia sa îl face să fie înclinat către o discreţie aboslută în toate lucrurile, începând cu expresia propriilor sentimente”.

Întregul fir narativ se ţese pornind de la perspectiva pe care memoria încă proaspătă a majordomului Julius Stern o conferă evenimentelor, la puţină vreme după deznodământul acestora. Este ca şi când timpul sfârşeşte prin a scăpa percepţiei umane, prin a se sustrage memoriei, incapabilă din acest moment să descifreze sensul adevărat al întâmplărilor. „Am impresia, scrie el, că avansăm atât sub privirile celor vii cât şi ale celor morţi [...] Am conştiinţa că trăiesc una din acele clipe suspendate în curgerea timpului în care gravitatea se află mai presus de tristeţe. Ca şi când ceva în mine mă predispunea să percep armonicele evenimentelor”. Cu această mărturisire atingem sensul profund al mesajului pe care Pierre Assouline doreşte să-l dea romanului său. Aceste „armonice”, cum le numeşte el, sunt în fond expresia mai multor rezonanţe pe care istoria le conferă evenimentelor. Cea dintâi este viziunea pe care autorul o propune, folosind unghiul de vedere al lui Julius Stern, martor german al acestui exil al guvernului francez al mareşalului Pétain, halucinaţie declanşată deopotrivă şi de căderea întregului sistem al Germaniei naziste. Ea se traduce aici printr-o ineluctabilă nevoie de sens al Istoriei. „Ce trebuie să facem pentru ca prezentul să nu piardă prezenţa a ceea ce nu mai există?”, se întreabă Stern.

Deşi la baza romanului stau izvoarele istorice – bine exploatate –, invenţia romanescă ocupă un loc important, reuşind să confere echilibrul necesar unei desfăşurări narative care să dea sens unei istoriei recente.

A doua rezonanţă armonică o constituie analiza severă pe care personajul romanului o face despre dictatura instaurată de Hitler în Germania cu lotul ei de violenţă şi spaimă, într-un „război împotriva spiritului, a sensibilităţii, a inteligenţei, culturii”. O lume în care frica cuprinsese întreaga lume, „o frică anonimă, surdă, adâncă şi urâtă”.

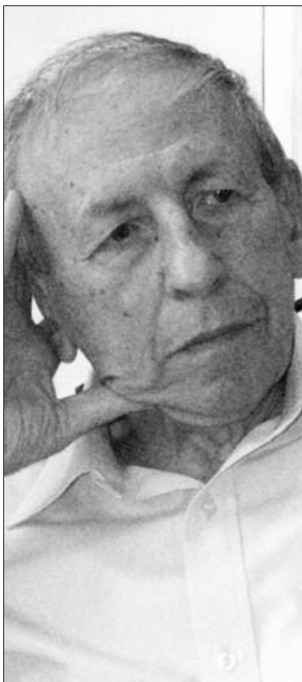
Sensul profund dat de autor evenimentelor descrise aici este acela de a radiografia manifestările a ceea ce el numeşte o „halucinaţie colectivă”.

Sigmaringen este din acest punct de vedere un roman despre decăderea omului dar şi despre incredibila lui capacitate de a se întoarce către viitor cu ajutorul curajului de a-şi reconstrui destinul prin deplina răspundere a faptelor asumate.

Să adăugăm la toate acestea figura luminoasă, complexă, umană şi imperturbabilă a lui Julius Stern şi pitorescul celor aflaţi în serviciul castelului, păstrători ai une umanităţi simple dar atât de inestimabile, ca un minereu preţios şi inextricabil.

Marin Ioniță

Clasă muncitoare. Pătura intelectuală care trebuie ocrotită. A venit dintr-o fabrică din Buzău, scos din producție, l-au școlit și l-au instruit două săptămâni și l-au pus vătaf peste comună. E un om cumsecade, dar face eforturi să se impună. Trebuie să fii necruțător cu dușmanii, dar să știi să ți-i apropii pe cei pe care poți să te bazezi. Nu putea să lase pe drumuri un tânăr vlăstar al viitorului. Făceam parte din viitoarea rezervă de cadre a partidului dictaturii proletare.

Schiță pentru un volum. ***Nu trageți în dinozauri!*****, II.** ***Cazarma roșie***

Recrutele (II)

*

Într-o duminică, tanti plecă la biserică. Ne spuse să n-o așteptăm, că mai are de trecut pe la niște vecine. Mâncarea era pe cuptor. Lemnele tăiate, decât să le vârâm în sobă și mi-a strecurat la ureche: "Mai ciuguliți-vă și voi, ce stai ca un buștean?".

Am încercat. Cu sfială. Era, încă, o copilă. Prea neîmplinită. Prea delicată. Prea curată. Prea necunoscătoare. Fără întâmplări. Fără amintiri. Nu-mi venea în întâmpinare. Dar niciun gest de respingere. De apărare. Nu a reacționat când am tras zăvorul la ușă și am lungit-o pe pat. Și s-a întâmplat ce s-a întâmplat… Sângera. Am dezbrăcat-o. Am spălat-o în lighean. Cu apă caldă. Cu săpun. Sta în picioare dreaptă ca o statuie. Era atât de frumoasă că-mi venea să plâng. S-o sărut tocmai acolo unde-am vătămat-o…

I-am atins cu buzele rotocolul buricului și locul dintre merele sânilor. I-am zvântat pielea pe îndelete cu un prosop moale. Am ridicat-o în brațe ca pe-un copil, am întins-o pe pat. Și m-am așezat în genunchi pe covor, parcă ar fi fost să mă rog la o icoană. "Iartă-mă!" am murmurat. Tăcea. Nu adormea, nu se trezea…

Parcă ar fi fost căzută în transă. O lacrimă îi atârna între gene…

Judecați-mă! Condamnați-mă! Legați-mă la stâlpul infamiei! Dinozaur imoral! Infestat de la început! Domnilor, nu am căzut în acest păcat pentru că eram comunist…

*

Vădana, care ne-a adus flori și colivă, și-a dat seama că s-a petrecut ceva. Mulțumită și neliniștită. Bucuroasă că mă are la îndemână, dar simțea în fată o viitoare rivală. Ne-a pregătit o masa festivă, cu invitați, unde a și anunțat că până la Paște, copiii vor fi înfiați.

Dar de dimineață, Sabina și-a împletit codițele, și-a îmbrăcat uniforma, și-a pus bașca de școlăriță și a plecat cu un camion de ocazie care căra cereale la Buzău. Am știut că o pierd pentru totdeauna …

După ce a-nchis poarta și a-ncuiat ușa, vădana m-a vrut imediat. Dar eu mă grăbeam la servici.

Aiurit. Mă uitam cu cântarul în mână. Treceam de porțile gospodarilor în care trebuia să intrăm. Nu mă apăram cu bastonul de câini. Șeful și-a dat seama că nu mai sunt bun de nimic. A suspendat activitatea în ziua aceea. M-a trimis acasă să zac. Credea că am luat o boală ori sunt mahmur după beție, dar eu nu m-am întors de unde-am plecat. Am intrat în cârciumă și am stat toată ziua cu capul pe masă.

Pe drumul de întoarcere, am vrut să intru în biserică, să aprind o lumânare. De acolo, din pridvor, între tablourile votive, cu un voievod și familia lui și alt ctitor la stânga, pârcălabul care a rezidit-o după cutremur, am rostit al doilea jurământ din viața mea. Am jurat în fața lui Dumnezeu să nu mă las până nu ajung cineva vestit în lumea asta. Nu mă gândeam la bogății, nu mă gândeam la putere. Un mare om de știință, un savant de renume mi-ar fi fost de ajuns. Poate chiar un Pitagora, un Arhimede, un Darwin, un Galilei, un Pavlov, un Babeș, un Constantin Parhon. În domeniul artelor, era exclus. Nu puteam să desenez, cântam fals, scriam neciteț. Dar minte știu că aveam. De-abia mă ridicasem în picioare când începeam să încheg propoziții și fraze. Cînd bătrânii satului mă socoteau anormal și îmi plângeau de milă că am să mor prea devreme sau să înnebunesc pentru că eram prea mintos.

*

Acuzați-mă și pentru asta. Egoist! Individualist! Veleitar! Pui de comunist care avea cultul personalității în sânge? Mânz de dinozaur la-nceput de drum? Pentru câte mai trebuie să răspund?...

Învățam ca un apucat. Ca un trăsnit din senin. Nu mai exista pentru mine altă lume decât a cărților. A ideilor. Începusem cu scopul și aveam interesul devenirii. Să muncesc ca să mă ridic cât mai sus. Dar ajunsesem să fiu captat ca într-un vârtej. Îmbătat. Fascinat. Descopeream o lume de dincolo de lume. Și o plăcere aproape de extaz. Molecula. Cu atomii. Celula. Cu tot ce era în ea. Ființele unicelulare. Plantele și animalele gigantice. Munții, fluviile, vulcanii, barierele de corali, mările, oceanele, continentele, planetele, aștrii, magnetismul, gravitația, religiile, istoriile, civilizațiile...

Mi-am făcut programul. Vădanei, la fel. De două ori pe săptămână. Marțea și sâmbăta. Și numai în câte-o repriză. Știam ce riscam. Nu îmi mai lustruia bocancii, nu-mi mai spăla și nu-mi mai călca rufele, era tot mai supărăcioasă, tot mai arțăgoasă. Îmi cerea bani de urgență ba pentru gaz, ba pentru sare, ba pentru nu știu ce impozit la perceptor. Nimic nu mai era gratuit. Și n-aveam altceva de vânzare decât pe mine, care să fiu consumat în foamea ei de femeie nesătulă, care nu mai avea alte satisfacții...

Până la urmă, și-a chemat înapoi vechiul amant, care chiar dacă nu prea mai putea, măcar se străduia. Mi-am găsit cufărul pe scara casei. Ploua peste el...

*

În pripă, mi-am găsit loc într-o casă nelocuită, atât de veche încât parcă nu se mai ținea decât în tencuială. Stăpâna, o babă surdă, care părea uitată de Dumnezeu pe lume, avea o cameră mai sănătoasă în curte, sub un pătul de porumb.

Ca să ajung la mine în cameră, trebuia să trec printr-un fel de hol devenit coteț de găini. Dacă veneam seara, eram ștampilat neapărat pe șapcă și pe umeri...

Fără sobă. Un pat și un butoi de țuică. Cu furtunul încolăcit pe el. "Uite, maică, când se face frig, mai tragi câte-o dușcă!". Mi-am cumpărat o lampă cu număr mare, un bidon de petrol, un fel de reșou cu flacără și niște vase de bucătărie. Trebuia să-mi gătesc singur. Fierbeam ouă, uneori făceam și ochiuri, prăjeam cartofi, sau îi fierbeam în coajă. Ceai și biscuit, cam ăsta îmi era meniul.

Din când în când, mai priveam pe fereastră câte o cultivatoare de tutun care aducea cu ea un castron de tablă cu friptură de pui, unt, o mămăliguță caldă sau colarezi. Bărbatul ei, angajat la o întreprindere forestieră din Nehoiu, tăia și scotea toată iarna bușteni din păduri și da foarte rar pe acasă. Clasă muncitoare. Poate și comunist. Îi asiguram unitatea familiei. Înțelegea. Poate îmi și mulțumea.

Nu știu cum s-a strecurat povestea. Am avut și alte solicitări. Eram suprasolicitat.

Mi-am adus aminte cum un vecin din satul meu ținea anume un țap, zicea, de rasă pentru caprele care intrau în călduri. Capra și tainul de o măsură de boabe de porumb sau de ovăz. Sticla de țuică era pentru stăpân.

La dracu, nu vreau să ajung mascul de rasă al femeilor din Gherăseni!...

Primesc de acasă un pachet prin poștă. Fericirea poate să stea, uneori, în te miri ce. O pereche de mănuși împletite, o pereche de ciorapi de lână, vreo trei metri de cârnați și patru șunci fierte în usturoi, presărate cu boia de ardei și date la fum... Raiul pe pământ... Dar când mă-ntorc acasă de la lucru, dau în miezul unui adevărat dezastru. Un cotoi intrase pe geamul lăsat deschis și torcea cuminte în patul meu. După ce împrăștiase și târâse prin toată camera cârnații și șuncile. Niciodată n-am fost atât de furios. Niciodată nu am fost pornit ca atunci să distrug o ființă. Dacă l-aș fi prins, l-aș fi sugrumat fără să stau pe gânduri. Dar fugea ca un pui de drac, se pitula prin colțuri, se cățăra pe pereți, se ascundea pe sub pat. Am aruncat în el cu tot ce-am avut la îndemână, cuțitul de bucătărie, ibricul de ceai, solnița, călimara cu cerneală. Cu o bucată de șuncă. Dar nu l-am nimerit pe nenorocit.

Bătrâna, când și-a văzut pereții stropiți cu cerneală, cu petece de var căzut, cu urme de grăsime, mi-a cerut să-i plătesc zugrăveala și m-a poftit afară. "Rămâi sănătoasă, cucoană, că-mi iau geamantanul și plec!". Dar încotro?

De data aceasta, are primarul grijă de mine. Clasă muncitoare. Pătura intelectuală care trebuie ocrotită. A venit dintr-o fabrică din Buzău, scos din producție, l-au școlit și l-au instruit două săptămâni și l-au pus vătaf peste comună. E un om cumsecade, dar face eforturi să se impună. Trebuie să fii necruțător cu dușmanii, dar să știi să ți-i apropii pe cei pe care poți să te bazezi. Nu putea să lase pe drumuri un tânăr vlăstar al viitorului. Făceam parte din viitoarea rezervă de cadre a partidului dictaturii proletare. Mi-a rezervat o camera dintr-o anexă a dispensarului. Unde mai lucra o moașă comunală. Și ea tânără, cu școală. A venit cu mine să mă instaleze. Avea în geantă o sticlă cu vin. Pe care ne-am trecut-o de la gură la gură. Ne împrieteneam din mers. Mi-a spus că are încredere în mine. Ne-am și îmbrățișat. "Proletari din toate țările, uniți-vă!"

*

M-au acceptat și m-au asimilat tinerii intelectuali ai satului: elevi și studenți neterminați, care își pregăteau examenele și ei. în particular. În vacanța de Paște, elevi și studenți! Și cum toți aveau nevoie de adeverințe că au prestat muncă voluntară în folos obștesc, au improvizat o serbare la care m-au invitat și pe mine. Domnul Stănescu a insistat să mă duc. De altfel, nu aveam un program prea aglomerat. Predasem tutunul la regie și nu ne rămăsese decât să scormonim prin locurile dosnice tutunul sustras monopolului. Țăranii nu aveau voie să fumeze decât țigări fabricate. Vorbe-n vânt. Nu foloseau decât foi de tutun nefermentat, tocate mărunt, sau zdrobite în palmă, înfășurate în hârtie de ziar, sau în pănușe de porumb.

Convoiul cu paisprezece căruțe a fost condus la Buzău de mine. Când am prezentat actele șefului comisiei de primire, venit din București, a sărit de pe scaun: "Tu, bă, papă-lapte?!". Eram prea tânăr pentur o asemenea misiune, dar cât am lucrat la receptive, a fost mulțumit de mine. Regimul își pregătea cadre noi…

Participau la pregătirea serbării și destule fete. Nu lipsea decât Sabina. Dar speram să apară…

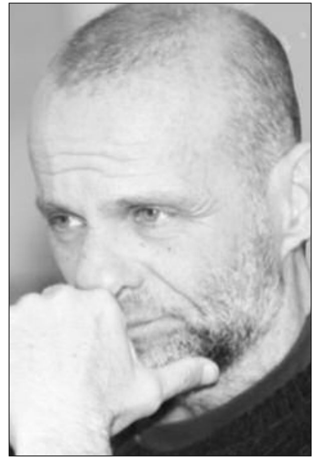
Eu eram ilegalistul. Întemnițat. Bătut. Mă țineau în cușcă gardienii la Doftana. "Nu bate! Nu bate! Nu bate!". Tîrît, leșinat și aruncat în celulă. Care, în scenă, era un fel de cușcă din tulpini uscate de floarea soarelui care se mulau foarte bine cu drugi de fier. "Nu bate! Nu bate! Nu bate!". Deodată, un cîntec revoluționar. Muncitori și muncitoare, soldați, țărani, funcționari. Începea insurecția. Mă trezesc la viață. Mă ridic în picioare. Voinic, puternic, neînfricat, hotărât. Rup gratiile. Dărâm celula. Sunt înconjurat de revoluționari. Strigăm lozinci. Pumni ridicați. Răsună sala. Răsună lumea. "Pân-la unul au să piară dușmanii poporului!". Luptătorul. Eroul. Revoluționarul. Biruitorul. Așa a fost scris scenariul. Așa a vrut regizorul.

(continuare în pag. 21)

proza

Radu Aldulescu

La limita dintre realism şi suprarealism

Titlul-metaforă al celui mai recent roman semnat de Cristian Meleşteu, „Sicriul de gheaţă”, acoperă fest, fără rest subiectul şi deopotrivă tema pe care le vizează autorul: viaţa unei comunităţi săteşti, din cîmpia română, limitată, izolată, ruptă de lume sub nămeţii unei ierni grele. Întregul roman este de altfel o metaforă care trimite subtil către lumea românească de azi, îngropată-subminată-izolată în propriu-i provincialism. Fiecare personaj-locuitor al respectivei comunităţi tinde să întruchipeze o tipologie prin propria poveste, care inevitabil, în spaţiul limitat al sicriului de gheaţă, se împleteşte şi se confundă cu poveştile consătenilor săi. Structura clasică a romanului unei comunităţi este susţinută şi potenţată de originalitatea tehnicilor narative utilizate. Harul de povestitor al autorului conferă amplitudine şi coerenţă compoziţiei, graţie suflului epic.

Fiecare personaj are aşadar povestea lui, cu multe elemente din anecdotica basmului, dar adunînd totodată detalii şi mentalităţi din cotidianul contemporan, orchestrate adesea în notă grotescă. E un mod de potenţare a expresivităţii, evidenţiind o anume naivitate a personajelor şi deopotrivă a naratorului. Un oarecare Dan Dragomirescu bunăoară, este foarte convins că va ajunge un om important, în domeniul politicii eventual, din care răsar marile personalităţi istorice, bazîndu-se pe o prezicere pe care i-a făcut-o cîndva, în copilărie, o ţigancă ghicitoare, şi totodată bazîndu-se pe halucinaţiile provocate de desenele de pe fusta ţigăncii. În cazul cînd Dan Dragomirescu ar fi ajuns într-adevăr un om important, este de părere naratorul, el ar fi fost monitorizat cu aparate performante, ca toţi oamenii importanţi ai planetei, care aparate, pînă să-l prindă pe el în obiectiv, ar fi detectat satul lui natal ca pe o jucărie pierdută de un copil în cîmpia imensă, infinită, fără început şi fără sfîrşit. Un alt sătean s-a specializat de timpuriu, din copilărie, în urmărirea şi vînarea dropiilor, datorită în primul rînd unui handicap din naştere, un gheb care-l constrînge să umble aplecat şi care i-a atras porecla de Cocoşatul de la Notre Dame. Momentul de glorie al vieţii sale a fost vînarea a peste o sută de dropii într-o iarnă, cînd temperatura scăzută brusc a făcut să îngheţe aripile păsărilor.

O tristeţe difuză, de început de lume reverberează în atmosfera satului îngropat sub nămeţi. „În satul acesta, iarna toate lucrurile se mişcă parcă cu încetinitorul. Oamenii se trezesc din reflex, în zori de zi, cînd mantaua nopţii e furată de un cocoş îndrăzneţ ce-şi trîmbiţează apoi, triumfător, succesul. Dau repede de mîncare la animale, iar apoi intră zgribuliţi în casă.”

Un cuplu de bătrîni descinşi parcă dintr-un basm, Pătru şi Safta se pregătesc pentru viaţa veşnică, cea care-i aşteaptă pe undeva prin apropiere, spune autorul, rugîndu-se şi postind, comunicînd în vis cu Sfîntul Vasile cel Mare, ocrotitorul bolnavilor şi săracilor, a cărui icoană o cumpără de la tîrg cu banii economisiţi din micile lor pensii. Vînzătorul i-a dat pe lîngă icoană, la ofertă, lui moş Petru, şi un joc de darts; cei doi bătrîni l-au descoperit într-un tîrziu ca pe o îndeletnicire pasionantă cu care să-şi treacă şi să-şi umple timpul, mai cu seamă după ce au început să joace pe bani, pe mize din ce în ce mai mari provenind din pensiile puse la un loc şi reîmpărţite. Moş Pătru începe chiar să recurgă la un truc menit să-i destabilizeze partenerul: îi pune pe furiş praf purgativ în cafeaua Saftei, pentru a-i amorţi din vigoarea necesară aruncării săgeţii la ţintă.

Bineînţeles că cea mai animată zonă din tot satul este cîrciuma, care are o firmă sugestivă: „La Nae – în inima satului”, iar alături reclama „Probabil cea mai bună ţuică naturală din toată ţara”. Localul este încropit de autor din detalii sordide care frizează kitsch-ul, cum numai în satele din România mai poţi găsi. Observaţiile asupra culorii locale şi specificului naţional ocupă un loc important în recuzita romancierului. Aici sătenii se strîng mai ales pentru a pune ţara la cale, în urma celor care deja au pus-o fără să stea în loc de doleanţele celor mulţi, imobilizaţi de istorie şi de propriul destin într-un sicriu de gheaţă. E un loc ideal aşadar pentru viitorul primar Dan Dragomirescu, de a-şi exersa veleităţile politicianiste asupra consătenilor care-l vor vota. E totodată un loc unde cititorul poate cunoaşte noi locatari ai sicriului de gheaţă. Vasilică bunăoară, care poartă lipită cu scoci de haină fotografia soţiei sale decedate, cu care conversează şi-i cere părerea şi-i comandă cîte un pahar de băutură ca şi cum ar fi vie. Alături de el se află Ilie Visătorul, posesor al unor capacităţi de domeniul paranormalului, pe care Vasilică îl solicită să-l pună în legătură cu spiritul consoartei sale, în vederea unei comunicări mai trainice decît cea intermediată de fotografie. Un om lup apoi, Hugo Wolf, crescut la o stînă şi adoptat de o lupoaică, care găseşte de cuviinţă să declare tuturor că face parte din satul cu cei mai mulţi ciudaţi din lume... Un oarecare Alfred, care după moartea soţiei sale o aduce acasă pe sora acesteia, Izaura, pentru a-l ajuta să-şi crească cei patru copii iniţial, dar independent de voinţa şi bunele intenţii ale cumnaţilor, ei alunecă într-un soi de transă a acuplării excelent pusă-n pagină de autor printr-un suprarealism rafinat. Apare şi un preot, popa Bucur, cu un comportament previzibil într-o primă fază, înfierînd în fiecare duminică locul de pierzanie din cîrciuma lui Nae, iar la un moment dat, predica lui pare să aibă efect. Sătenii se sfiesc într-o dimineaţă să intre în cîrciumă, dar din alt motiv totuşi decît frica de Dumnezeu. Un anume Florin Trafulici (extrem de inspirată onomastica, de o sugestivitate subtilă, deloc stridentă) a găsit de cuviinţă să adoarmă cu o noapte înainte în şanţul din faţa cârciumii şi a devenit un fel de manechin de gheaţă, cu ochii larg deschişi şi gura întredeschisă şi ea într-un zîmbet bonom. Evaluîndu-i carisma, consătenii îl consideră viu încă, doar amorţit, pasibil să-şi revină dacă i se toarnă pe gît cîteva pahare de tărie.

Pe măsură ce satul dispare sub nămeţi, cîrciuma se umple tot mai mult; cîrciumarul, meditînd la pilda Mîntuitorului care a transformat apa în vin la nunta din Cana Galileii, purcede să boteze vinul, împărtăşindu-şi procedurile părintelui Bucur, care găseşte cu cale să-l afurisească. Apare într-un tîrziu în sat un personaj recognoscibil: milionarul Oiţă călare pe un jeep alb, însoţit de utilaje de deszăpezire şi televiziuni care să-l filmeze în chip de salvator. Discursul său demagogic se intersectează cu discursul elogiator al viitorului primar Dan Dragomirescu. Întîlnirea cu atmosferă şi fast electoral dintre săteni şi salvatorul lor dintre nămeţi, un loc unde se simţeau altminteri bine, ia amploarea unui chef cu conotaţii carnavaleşti, în care ciudaţii satului îşi valorifică potenţialul. În cîrciumă şi-n petrecerea adăpostită în ea, este în sfîrşit integrat şi popa Bucur, în virtutea comuniunii religioase cu milionarul Oiţă, care după ce s-a chivernisit în lume şi pe pămînt, doreşte desigur să se pună bine şi cu Dumnezeu. El apelează la intermediarul care e popa Bucur, fără a se zgîrci la bani. Oricum milionarului îi place satul şi oamenii lui pentru care e dispus să cheltuie, aşa încît ce ar mai conta un surplus de cheltuială pentru un loc în Rai?

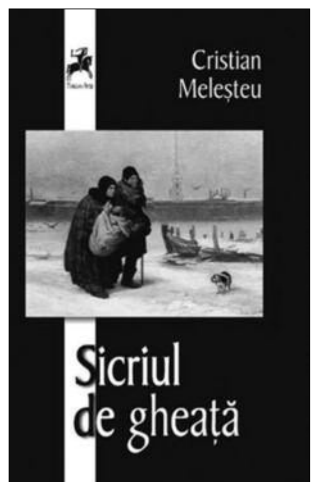
„(...) Frigul, îmbrăcat cu o mantie căptuşită cu gheaţă, era atît de pătrunzăotr încît durea. Dor oasele, doare carnea, de parcă a pătruns frigul în sînge şi-l face rece, ca de şarpe. (...) În satul care a ales să fugă de toţi şi de toate, în mijlocul cîmpiei nesfîrşite, se luminează bine, iar albul atotstăpînitor al zăpezii te loveşte ca o lopată peste ochi, ameţindu-te şi orbindu-te.”

Apare spre sfîrşit cuplul bătrînilor, cu Safta bolnavă, de moarte, şi Pătru zbătîndu-se s-o salveze, aducînd doctora satului care-i de fapt o vrăjitoare descîntătoare, ale cărei proceduri vrăjitoreşti n-au puterea s-o întremeze pe bătrînă, aşa încît bărbatu-său încearcă să cheme Salvarea, dar slabă speranţă ca aceasta să răzbată prin nămeţi. Bătrînul, singur, doborît de oboseală, de zbuciumul investit în salvarea consoartei, cade într-un vis-transă, cu Safta fetişcană strîngînd-o în braţe. Vorbele de alin şoptite la urechea nevesti-si sînt curmate de o cădere în realitate declanşată de urletul lugubru al omului-lup Hugo Wolf, care-şi găseşte un frate-lup ucis, îngropat în zăpată.

În ultima secvenţă a cărţii, aşteptarea primăverii care inevitabil va topi sicriul de gheaţă, este sugerată de jocul unor păsări călătoare care, traversînd marea pe catargul unui vas, se îndreaptă agale spre cîmpia şi satul din poveste. Ciclurile vieţilor, ca şi ale istoriei, se succed asemenea ciclurilor anotimpurilor. După o iarnă cît de grea, inevitabil vine primăvara, tot aşa cum după cel mai greu rău urmează binele.

...cea mai animată zonă din tot satul este cîrciuma, care are o firmă sugestivă: „La Nae – în inima satului”, iar alături reclama „Probabil cea mai bună ţuică naturală din toată ţara”.

În a treia sa carte şi cea mai bună, Cristian Meleşteu se arată un romancier de raftul unu, cu o voce distinctă şi o capacitate compoziţională ce rezidă, cum am mai spus, în harul de povestitor susţinut de un suflu epic de excepţie. Un romancier original. Nu atipic, am oroare de acest termen, dat fiind că literatura de azi abundă de prozatori atipici, care n-au nimic de spus şi totuşi bat cîmpii în afara canonului valoric. Cristian Meleşteu tinde către acest canon, orchestrînd o stilistică aflată undeva la limita dintre realism şi suprarealism, cu inserţii de realism magic, sprijindu-se uneori pe anecdotica basmului. Substanţa narativă a lui Meleşteu aminteşte de picturile lui Rousseau Vameşul şi ale lui Salvador Dali; notaţia naivă se suprapune peste viziunile stranii. Expresia obţinută prin această mixtură e o reflecţie ce dezvăluie şi valorifică estetic noi valenţe ale realităţii, apropiind textul de canonul valoric pomenit mai devreme. De la o carte la alta, Cristian Meleşteu şi-a perfecţionat stilul, atingînd cu acest „Sicriu de gheaţă” o culme şi un apogeu, care îmi incită curiozitatea. Aştept cu mult interes cel de-al patrulea roman al său.

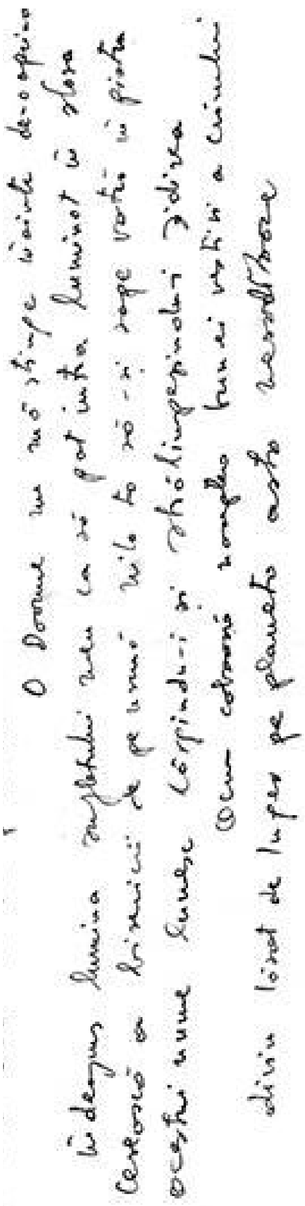

cronici

Corespondență Ioan Alexandru –> IPS Calinic (II)

Ioan Alexandru

Frate Calinic,

Mi-e mai greu să-ți scriu căci te-ai depărtat de mine iubit frate prin mila lui Dumnezeu; te-ai retras dintre noi ca să poți veghea mai bine înaintea lui Hristos să poți arde mai intens pentru Hristos. Încet te va orândui și scoate în lumină cel de sus ca să luminezi și pe alții și pentru alții, acum trebuie să te întărești acolo unde ești și să-ți aduni puterile. Mărturisirea ta în aceste vremi, ca monah tânăr și vrednic are și va avea în această vreme o mare semnificație. O mărturisire deschisă pentru Hristos astăzi este o mare podoabă și tărie pentru acest neam. Prin renunțare numai prin asceză și severitate prin suferință și trudă dreaptă prin luptă se mai poate face ceva pentru noi toți. Căci toate acestea, suferința și lupta mărturisirea și credința sunt izvorâte din dragostea lui Hristos pentru noi și din bucuria noastră pentru Hristos cel înviat. Noi trăim după Înviere cu Hristos și trebuie mereu să ne aducem aminte de acest eveniment. Biserica lui Hristos sunt oamenii cu suflare vie ce îl mărturisesc, gata ca Sfântul Maxim Mărturisitorul ce-l sărbătorim astăzi, să moară pentru Hristos sau să fie mutilați. Mărturisindu-l pe Hristos suntem oameni și noi și putem astfel face ceva pentru frații noștri loviți de disperare pesimism, spaima și reacționarisme pământești.

Dragostea mărturisitorului de astăzi trebuie să fie mai mare decât altădată; dar dragostea trebuie purtată în luptă. Mărturisirea trebuie să îmbrace mantia profetică și truditoare îndelung consecventă.

Frate Calinic îți revine o mare datorie în monahismul românesc de astăzi aflat într-o așa de mare criză. Trebuie să-ți iei misiunea istorică în fața lui Dumnezeu de-a redeștepta marile virtuți, ale monahismului românesc. Porți un nume revoluționar în neamul nostru și trebuie să-l sfințești în fiecare zi. Nu-ți cer eu nimic, căci eu în lumea graiului încerc să fac ceea ce-ți eu ție să faci în lumea monahală, ci Dumnezeul cel viu ne cere să fim mărturisitori. O viață eroică trebuie să ducem fiecare acolo unde suntem, sfințind cu focul mărturisirii și treziei Adevărul lui Hristos. Noi nu avem vreme de odihnă noi trebuie să lucrăm până este ziuă. Dumnezeu vrea totul de la noi și noi trebuie să ne dăruim lui întru totul. Locul meu de luptă sunt textele celor vechi, scrisul zilnic în virtutea Domnului iar al tău drum este mai nemijlocit și mai greu de-a naște oameni noi aprinși de unul singur pentru Domnul. La voi iubirea pentru Hristos trebuie să fie limpede și absolută. Sunt fericit că am un frate monah și că steaua lui o vede și pe a mea. Să luminăm fiecare iubit frate cerul acestui pământ ce sângeră în noapte fără răsărit și amurg, stele eterne pe cerul Hristos.

Cu iubire în Domnul mărturisind cu evlavie și chibzuință

Fratele tău
Ioan
Sf. Maxim Mărturisitorul
21 ianuarie 1973
București

Iubitului frate Calinic

Frate sfânt ce mai rostește sufletul tău în nopțile de veghe și-n zilele de trudă către nevrednicul tău frate. Am așteptat să vii pe la noi odată măcar cu aceste mari zăpezi ce mi-au adus aminte de tine în pădurile Maramureșului cu căciula neagră într-o zi însorită. Iubit frate, zilnic îți strigăm cu iubire numele spre înalturi din cuibul nostru de lut unde ne veghem pe rând puii până vor prinde aripi să-și ia zborul în înalturi ca noi să ne putem întoarce în țărna din care am fost slăviți și ridicați de Dumnezeul Atotputernicul. Acum sunt singur veghetor Ulvine-i dusă ca prin Mila Domnului să aducă încă un chip de om în cuibul acesta să prindă și el puteri și astfel să ne socotim împăcați când va fi ca să plecăm de unde am venit întru veșnica slavă a Tatălui ceresc.

Tu, iubit frate Calinic, rămâi în bucuria noastră cu sfințenie și luminoasă aducere aminte și nădăjduitoare mereu frăție și comuniune. Încet ne apropiem de Buna Vestire și iată toate se umplu iarăși de bucurie și lumină și înțelepciune. Pământul ascultă în spațiu Graiul lui Dumnezeu: Bucură-te Marie!

Cât de săraci suntem pentru aceste sfinte daruri și cum ar trebui să ne bucurăm într-adevăr și mereu.

Te-am dori printre noi să ne sfințești pragul și casa. Ștefan, Maria, Ioachim se alătură îmbrățișării ce ți-o trimitem din toată inima.

Fratele
Ioan

Sfântul Alexie omul lui Dumnezeu
17 martie 1973
Roagă-te pentru Ulvine și cel ce se va naște!

Iubitului meu frate în Domnul Calinic

HRISTOS A ÎNVIAT iubit frate! Trăim și ne mișcăm în puterea Învierii Domnului întâmplată acum două mii de ani. Unii dintre noi știm acest fapt alții nu, toți însă viețuim pin Învierea aceasta Sfântă și singura. Nici un cap de religie din lume n-are această pretenție, nici-o filozofie nu s-a ridicat de pe pământ. Tot ce se naște e sortit pierii. Tot ce s-a născut de la Adam până la mortul din clipa aceasta sau la morții din acest ceas cunosc întoarcerea în țărână.

Unul însă a ieșit pe veci din orânduiala morții: iubit frate HRISTOS A ÎNVIAT. Moartea a fost biruită de către Iisus care înseamnă Dumnezeu eliberează, pune în larg, izbăvește. Să ne bucurăm iarăși de acest eveniment unic în lume pentru toate veacurile. N-avem ce face. HRISTOS A ÎNVIAT și-i vai de capul nostru dacă nu ținem seama de acest fapt.

Învierea Domnului este grea de purtat. Vremile sunt grele ca întotdeauna. Învierea Domnului este incomodă este o povară pentru omenirea asta care ar vrea să-și facă de cap singură, dar Hristos a înviat și trebuie să țină seama de această nebunie. N-avem ce face iubit frate suntem constrânși de eveniment să-l vestim că fim martiri mărturisitori și bucuria aceasta este grea este un jug greu este povara Crucii.

A mărturisi Învierea înseamnă a trece prin Săptămâna Patimilor. Nu se poate Înviere fără cruce, nu există Sărbătoare fără zile ponosite. Acum iubit frate de bine și de greu îți doresc căldura Duhului Sfânt, acea pace lăuntrică și dulceață care bănuim noi că este de la HRISTOS cel înviat. Există în lume o bunătate există în noi înșine o nădejde și o așezare care ne fac să mărturisim: HRISTOS A ÎNVIAT. ADEVĂRAT, A ÎNVIAT! Cu absolută certitudine:

Fratele tău
Ioan

Aș dori de va vrea Dumnezeu cel sfânt a doua zi de Paști să vin să te văd cu Ștefan iar pentru a treia zi te dorim în mijlocul nostru aici în casa noastră. Botezul îl amânăm pe ziua de 20 Mai când se vor sărbători Sfinții Constantin și Elena.

Iarăși HRISTOS A ÎNVIAT

Sfințirea Bisericii noastre în Toga ar cădea pe Duminica Sf. Toma. Ar fi de dorit să pribegim într-acolo. Aștept să-ți răspund pe viu.

Adevărat c-a ÎNVIAT.

Ioan
Sfinții Ierarhi Iorest și Sava
24 April 1973
București

Iubit frate Calinic

Am făcut ce am putut și i-am dat fratelui tău Vasile Bălan 5.000 lei, jumătate din cât ar fi avut nevoie spunând că se va putea într-un fel căuta și cu atâta. I-am spus că într-un an să ți-i trimeată ție și când vor fi toți adunați sau cum va putea să vezi tu de treaba aceasta întrucât și eu sunt la strâmtoare din pricina casei. Dar Mila Domnului, trebuie să ajutăm unde se poate.

Eu astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu plec la Codlea la copii și mă întorc de va voi Domnul sâmbătă dimineața pe 14 iulie. Dacă ai nevoie de ceva scrie-mi la Codlea: str. 9 Mai nr. 17 Codlea-Brașov, Spitz Ernst pt. Ion Alexandru.

Cu iubire și adâncă frăție închei aceste rânduri îmbrățișându-te în Domnul HRISTOS

Fratele
Ioan
7 iulie 1973
Ziua Sfântului Cuv. Toma.

Iubitului meu frate Calinic

În amurg ieri cântam cu toată casa din cântecele sfinte ce le-am deprins de pe limba ta și ni s-a făcut dor la toți de frăția ta iubit frate și prieten sfânt al tinereții mele. Cu iubire sfântă și adâncă frăție îți scriu aceste rânduri vestindu-te că suntem sănătoși cu toți prin mila lui Dumnezeu și ne purtăm zilele pe pământ cu mulțumire și cuviință copiii cresc. Ioachim cântă și el Lumină lină iar Rut Elena cu ochii ei albaștri râde tuturor celor ce se apropie de leagănul ei de sub mărul din grădină. Pe aici a plouat mult, din când în când am mai putut totuși ieși pe deal la lumina de seară. Trebuie să plec cu copiii singur eu la mare, cu Ștefan și Maria. Ulvine alăptează încă. Nici eu nu m-am simțit prea bine vara aceasta după o răceală îndelungă am avut și niște crize la stomac neobișnuite. Poate că marea ne va fi de folos. Plec mai devreme pe ziua de opt acum și ne vom întoarce pe 25 prin mila Domnului. Din 15 septembrie vom fi în București cu toți chemați de obligații și iarăși în vatra noastră de veghe și trudă. Te avem zilnic în graiul nostru de sărbătoare și mulțumire adusă Tatălui Ceresc celui ce a făcut cerul și pământul marea și toate dintr-însele.

Nădăjdui că te afli bine și sănătos. Zilele grele or fi trecut și peste cuvioșia ta întărindu-te în Domnul, ce este tocila pentru e cum e și cuptorul, pentru aur este suferința pentru om, mijloc de limpezire și întărire. Vai de cel neîncercat de Domnul prin suferințe! Între 25 august – 3 septembrie voi fi de va vrea Domnul la Sinaia cu fratele Herbert. Spune-mi cine-i om de încredere și deschis cu dragoste la Mănăstirea de la Sinaia căruia ne-am putea adresa, dintre monahi, când vom vizita acest așezământ. Scrie-mi în București te rog. Herbert și Elena acum sunt la mare, au venit de curând iubitori adevărați ai României noastre sfinte.

Cu credința că Domnul te întărește zi de zi aș vrea să închei aceste rânduri îmbrățișându-te în Domnul cu toată casa mulțumindu-ți pentru scrisoare ce mi-ai trimis aici și pentru toate.

Ioan
A șasea zi din Postul Sfintei Marii
Codlea

Iubitului frate Calinic Monahul

Cu iubire sfântă îmi port gândul către tine iubit frate și prin cuvânt scris mulțumindu-i Domnului pentru frăția și dragostea ta și prietenia noastră veche din tinerețe și nouă mereu. Semnele tale de dragoste ce mi le dai sunt relicve sfinte pentru mine și mă gândesc cu dor și simplitate la chilia ta curată și sfântă ca un cuib de pelican.

Noi suntem slavă Domnului Dumnezeu sănătoși cu toți și truda noastră a început iarăși pe texte și cu studenții și cu copiii. Cu îmbrățișare sfântă și sărut duhovnicesc te las în pacea Domnului iubit frate.

Ioan și familia sa
Sfântul Dionisie Areopagitul

PS Pe ziua de 25 sept a fost susținerea tezei cum știi, un eveniment pentru noi toți și o recunosc a unei munci care ne poate ocroti de răul acestor lumi spre mai bine, să-i putem ajuta pe oameni să viețuiască precum frații în comunitatea dragostei nefățarnice.

I A.

Iubitului meu frate Calinic,

Îți transcriu acest Imn scris astăzi cu sufletul la Domnul și la tine iubit frate

Tânjesc după un frate să-i vorbesc.
Când vine fratele în omenie
Îl văd pe Sfântul Mire între noi
Înveșmântat în robă purpurie

Stă neclintit cu ochii într-ai mei
Gata să-i stingă de pe lume…
Dar frate tu apari între noi doi
Și-astâmperi setea care mă răpune

Îți mulțumesc în Domnul pentru Sfintele Cuvinte ce mi le-ai scris și doresc din toată inima

să-ţi aud cântecul sărbătoresc pentru Domnul iubit frate. Curând vor începe colinzile şi soarele va călca mai scurt pe pământ. Hai la noi înainte de-a cădea brumele!

Fratele Ioan
Sfânta Anastasia Ramona

Preasfânt iubit frate Calinic
Îţi sărut umbra monahală ce-n zorii fiecărei zi intră în altarul lui Hristos. Acolo unde chipul este Mireasa Domnului mă uit la tine înlăcrimat de bucurie.
Al tău frate
Robul lui Hristos

Ioan
Cuv. Macarie
19 ian 1974

Iubit frate Calinic
Astăzi e ziua Bunei Vestiri.
Fata Maria din Nazaret este umbrită de Duhul Sfânt şi Dumnezeul Hristos Omul Se va naşte, oamenii vor afla drumul întoarcerii lor la Tatăl cel ceresc.
Aseară la Antim cu toată casa mea ne-m bucurat de sărbătoarea aceasta sfântă începutul tuturor sărbătorilor noastre ascultând melodiile sfinte cântate înalt de Sfinţii Monahi.
Ieri m-am întors de la Braşov unde am fost să spun câte ceva despre cele ce rămân din fiinţa acestui neam, celor tineri.
M-am întors peste munţii noştri fulgeraţi încă de zăpadă pe creste şi întrerupţi de turle şi clopote.
Mă gândesc cu dragoste de frate şi-i mulţumesc mereu lui Dumnezeu pentru smerenia şi răbdarea ta în Domnul.
Aştept să ne vedem iarăşi şi să ne bucurăm împreună de Domnul Izbăvitorul.
Cu frăţie te îmbrăţişează

Ioan
Bunavestire 74

Iubit frate Calinic
Primeşte această ramură de măslin proaspăt sosită de la Ierusalim de pe muntele Eleonului
Cu iubire în Domnul

Ioan
Săptămâna Luminată 1974

HRISTOS A ÎNVIAT
Frate Calinic

Ioan
Izvorul Tămăduirii
Cernica

Iubit frate Calinic
Cu frăţească şi veşnică dragoste îţi sărut obrazul blând şi mâna sfinţită în Domnul.
Ioan copiii şi Ulvina

Mangalia
Schimbarea la Faţă

În semn de iubire de pe această culme a cosmosului

Ioan

Iubit frate Calinic
Mi-e dor de cuvioşia ta şi zilnic te strig de pe dealurile acestea pline de lumină şi seninătate.

Ioan
Sf. Irineu 74

Iubit frate Calinic
Din acest oraş cetate din veacul al X-lea plin de bisericuţe albe te îmbrăţişez cu frăţie.

Ioan
Pskov 30 mai 1974

Cu iubire în Domnul Sfânt frate te îmbrăţişez de departe

Ioan Alexandru
De Sfântul Crăciun

Iubit frate Calinic
Cu drag îţi doresc toate cele de cuviinţă de departe în zi de Duminică.

Moscova 26 mai 1974.

Iubit frate Calinic
Te îmbrăţişez cu adâncă şi frăţească dragoste creştină de Sfintele Sărbători.

Ioan
Sf. Ştefan 75

Iubitului meu frate Calinic
Preaiubit frate Calinic gândul spre tine este mereu o fericire pentru mine oriunde ai fi locul acela este sfinţenie şi sărbătoare.
Am vrut să-ţi scriu de pe unde am umblat în această vară dar n-a fost cu putinţă.
Acum te vestesc doar că m-am întors la Bucureşti sunt mai aproape de lacurile sfântului Calinic şi de pragul chiliei tale.
Iubit frate preaiubit! Domnul cel sfânt Mirele lumii şi a fiecărui suflet frumos în parte să te crească în pace spre veşnicele lăcaşuri!
Îţi sărut umbra mantiei tale de monah cu dragostea neprihănită dăruită tuturor celor ce vor s-o primească prin Duhul cel sfânt.
Iubit frate Calinic iubit
în Domnul cel veşnic viu
Aleluia

Sfântă Mărie 8 sept 1975

Iubit frate Calinic
Scrisoarea ta mi-a adus mare bucurie şi m-a însoţit în drumul greu ce am avut a-l face la Cluj unde am fost pus în faţa a 9 mii de tineri să le vorbesc şi să recit Imnul Transilvaniei de 30 de strofe. Prin mila Domnului am trecut cu mare succes această grea probă şi poemul citit, aseară a fost transmis prin televiziune peste toată ţara. E un eveniment întrucât prima oară am vorbit mulţimilor care un sfert de ceas au ascultat în reculegere cuvânt din adevăr prin dar fiind de faţă toate autorităţile judeţului inclusiv maramureşeni veniţi cu autobuzele la această întâlnire din sala sporturilor. Am vorbit întâiul înainte de-a veni muzica şi alte texte mai îndrăgite de cei prea fragili să poată înfrunta cuvântul puternic şi gol. Şi aceasta a fost o binecuvântare.
Apoi dimineaţa la catedrală Duminică, arhiplină am ascultat o predică de zile mari a fratelui nostru vlădica Justinian.
La Topca zăpezile au înecat pământul în frumuseţe şi desăvârşire. Am fost fericit să pot sta o zi în satul meu.
Acum sunt acasă cu pruncii şi obligaţiile zilnice ce le împlinesc cu bucurie iar dragostea fraţilor îmi ţine de cald şi-mi este mângâiere.
După emisiunea de aseară am primit semne de încurajare de la oameni importanţi.
Toate însă întru slava Domnului şi a poporului român pe care se cuvine să-l slujim cu tot ce avem mai bun.
Te sărut cu frăţie în Domnul
iubitul meu frate din tinereţe
Cuv. Vucol 6 febr 76 *Ioan Alexandru*

Cu îmbrăţişare sfântă iubit frate Calinic îţi sărut mâna şi obrazul.

Ioan

Te îmbrăţişez cu frăţie din Caucaz prin marele poet al Georgiei de la poalele Araratului.

Ioan
Tbilisi 2 nov. 1976

Iubire frăţească de la poalele Araratului

Ioan
5 Nov. 76 Erevan

Preaiubite frate în Domnul Calinic
Prunc nou s-a născut nouă în lume băiat sănătos şi voinic şi-l cheamă Ioan – Constantin.
Mulţumim Sfinţilor pentru rugăciunile lor curate şi ajutătoare.
Cu sfântă iubire frăţească.

Ioan
Sf. Ilie 1976

Iubitului meu frate Calinic
Sărutare sfântă în noaptea Naşterii Mântuitorului

Ioan
Ajunul Crăciunului
1976

Iubit frate Calinic
Mă aflu la conacul lui George Enescu din satul Tescani cu copiii şi Ulvina până pe 11 august. Dacă ai drum în Moldova aş fi fericit să te văd. Te pot găzdui aici o noapte. Lucrez de zor la Imnele Moldovei.
De Sfântă Mărie cu toţi pruncii nădăjdui să fiu acasă dacă nu la Cernica. Pe 16 August plec cu pruncii la mare de va voi bunul Dumnezeu şi înainte de asta aş fi vrut să te văd.
Cu frăţească dragoste în Domnul

Ioan
Sf. Maria Magdalena 22 iulie 1977

Iubite frate în Domnul Calinic
Să mă ierţi că-ţi răspund mai târziu decât s-ar fi cuvenit. Am avut multe pe cap în ultima vreme.
De bună seamă că vei face ascultare dacă ţi se va cere să pleci la Ierusalim. Dincolo de greutăţile legate de acest sfânt loc astăzi vei avea bucurii duhovniceşti care nu pot fi spuse de limba omenească aşa cum spune Sfântul Pavel despre Iubire în I Cor 13.
Am trecut zilele acestea prin Sinaia cu trenul în drum spre Braşov unde am avut o seară literară. Eram cu 2 prunci şi nu puteam întrerupe dar m-am închinat de departe.
Astăzi am primit primul exemplar din Imnele Moldovei.
După cea mai grea bătălie dusă de mine până acum iată cartea gata. Mulţumesc Tatălui Ceresc şi vouă fraţilor care prin ruga şi încurajarea voastră m-aţi ajutat.
Cu toată iubirea frăţească

Ioan Alexandru
23 febr.
Sf. Policarp

Preaiubitului meu frate în Domnul Hristos Calinic
În BUCURIA ÎNVIERII
Sărutându-i obrazul şi mâna de Părinte şi frate întru smerenie

Ioan Aexandru
Sf. Proroc Isaia 9 mai 1978

Iubitului frate Calinic
Bucuria cea veşnică adusă în lume de Pruncul Hristos să-l ocrotească pe iubitul frate Calinic.

Ioan Alexandru
şi casa lui

Postul Crăciunului 1980

HRISTOS A ÎNVIAT!
Iubite frate Calinic. Cea mai mare bucurie din lume este dăruită şi inimilor noastre.
Fratele tău

Ioan Alexandru
Săptămâna Patimilor 1980

Iubite frate Calinic
Cu dragoste curată şi statornică în Domnul te îmbrăţişez ….. prin această floare.

Ioan Alexandru
1980

Iubite frate Calinic
Te-am văzut aseară acelaşi chip drag inimii mele de blândeţe şi răbdare şi evlavie cum te ştiu de atâta vreme. M-am luminat şi bucurat şi îţi scriu un cuvânt de bucurie iubit frate din miezul scrisului meu şi trudei mele zilnice aici unde sunt angajat cu toată fiinţa întru slujirea lui Dumnezeu şi a semenilor mei.
Vroiam să-ţi aduc Imnele iubirii dar n-am apucat până acum. Voi veni cu voia lui Dumnezeu curând până la Cernica.
Cu dragoste curată şi neschimbătoare,
Al frăţiei tale

Ioan Alexandru
Sf. Dimitrie 1983 oct 27
Bucureşti

Preaiubite frate în Domnul Calinic

Prunc nou s-a născut nouă în lume băiat sănătos şi voinic şi-l cheamă Ioan – Constantin. Mulţumim Sfinţilor pentru rugăciunile lor curate şi ajutătoare.

inedite

Ion Nete

APOCRIFUL FURNICAR

Memento:
" Torna, torna, fratre "

Tresar, surprins, că ispita mă îmbie să stau într-un picior. Mai degrabă, m-aş învârti în jurul stâlpului înfipt cu un capăt în pământ şi celălalt pierzându-se în albăstreala cerului. Sunt în biserică, dar nu ştiu cum am ajuns şi nici ce caut. Din naos în pronaos, în sutane încovoiate, se furişează ca un alai de umbre. Una dintre ele ţine neapărat să mă spovedească. C-aşa se cuvine, înainte să mă apuc de ce am de făcut, trebuie să mă împărtăşesc. Aproape băgasem capul sub patrafir, când mi-amintesc că nu ştiu ce uitasem, şi privesc, întrebător, drept în ochii umbrei. Speriată că o recunosc, îşi îngroapă capul în camilafcă. Între timp mă dezmeticesc. Aşa ispravă nu se poate petrece decât în închipuirea mea. Dintr-odată, simt greutatea cu care mă apasă bolovanul încordării. Aproape să-mi înăbuşe răsuflarea.

Am o singură grijă: nu care cumva, să mă dau de gol că merg cu ochii închişi.

Înaintez, plutind, ademenit de vălurirea aerului care îmi răsfiră părul din creştet. Ca şi cum mi-ar face un semn discret că m-apropii periculos de mult de pragul din care, odată atins, n-am să mai ştiu de mine.

Înspăimântat de ce va să fie, izbutesc să scot o larmă de ţipete înfricoşătoare. Mai înainte, ca un licăr, mi-a trecut prin minte să caut un adăpost. Negăsindu-l, m-am agăţat, disperat, de ţipete. Punându-mi toată nădejdea în ele, să-mi salvez sufletul. Printr-o străfulgerare a memoriei, mi s-a arătat o frântură din obiceiul cu care vânătorii africani îşi alungă frica. Pornesc, din colibă, în şir indian şi, când e să se afunde în pădurea tropicală, scot tot felul de ţipete. Probabil că, din instinct, ţipătul mi s-a părut cel mai potrivit leac pentru frică….

Dar, oricât ţip, nicio vână nu mi se umple cu curaj. Înseamnă că irosesc efortul pentru stârnirea larmei strigătelor aiurea. Pierderea lor în pustiu, părând să nu mi-aducă decât confirmarea adevărului aflat în temerea profeţilor, cu privire la soarta multora dintre pildele biblice.

Îndestulat de umilinţa la care mă supune umbra pe care o simt că îmi stă veşnic împotrivă, răstorn, mult de tot, capul pe spate, îmi încreţesc ochii, până ce zarea se subţiază ca tăişul briciului de bărbierit.

***

Ghici, ghici, ce-i pe-aici ?

Amuţesc. Uluiala, că mi se întâmplă ceva neobişnuit, pare şi mai copleşitoare decât o năpastă. Un vuiet prelung, aducând a prevestire de cutremur, îmi împiedică auzul să prindă dincotro vine răspunsul:

Ce-ai să zici, de-i apocriful cu furnici ?

Cumpănesc, îndelung. Socotind cum ar fi mai potrivit să mă feresc. Nici măcar nu ştiu de cine! Brusc, bănuiala cade asupra umbrei. Numai ea putea lua un chip atât de misterios, punându-mi răbdarea la încercare. De altfel, o mai surprinsesem de câteva ori, dându-mi târcoale. Sigur, încă de pe atunci, urzea cursa pe care să mi-o întindă. Jucându-mi cea mai năucitoare festă. Adică, să strige şi-apoi, tot ea să-şi răspundă. Zăpăcindu-mă într-atât, încât să cred că rătăcesc printre arătările pădurii…

Umbra, ghicindu-mi gândurile, ţine să-mi dea semn că am brodit-o şi prinde a se înfoia mai dihai decât fac curcanii, puşi pe gâlceavă, când se abat în calea drumeţului întârziat, în miez de noapte, pe la cântatul cocoşilor. De atâta umflat, foşnetul mă asurzeşte. Parcă m-ar acoperi un frunzar, răscolit de vânt.

Înduioşată, ca prin minune, din mila cu care îndur umilirea, mă dojeneşte, a certare blândă, că m-am delăsat neînvăţării de minte:

Tot tâlcul e să nu speri şi, atunci, n-ai să ai nici teamă! De-ai alergat, ieşindu-ţi sufletul pe gură, până la mine, visând să afli ceva nemaiştiut în legătura cu soarta ta, zadarnic ai făcut-o, aşa, că n-ai decât s-o rupi la fugă, înapoi. Pe-ăst tărâm, îndeobşte, toate-s vechi şi nouă toate…

Deznădăjduit şi buimăcit de uluială, nu mai găsesc nici atâta putere în mine, cât să mă stăpânesc, să nu dau în vileag spaima care-mi îngheaţă oasele. Sunt tocmai bun de pus în sicriu.

Nimic nu mă îngrozeşte mai mult decât că are să vină vremea să plătesc scump de tot slăbiciunea cu care mă las ademenit, de cum aud, prin preajmă, un glas îmbietor. Aşa de orbeşte mă las purtat de el, încât nici prin închipuire nu-mi trece că m-aş putea pomeni legat fedeleş la stâlpul infamiei şi dat pildă ca drept cel mai mare neîndemânatic de pe pământ! Abia când îmi trece prin cap gândul că pot decădea în asemenea hal, din gură îmi ţâşnesc şuvoaie de urlete turbate şi răcnete. Apucat de furie, mă zvârcolesc ca apucaţii de a boală sau fiarele din adâncul pădurii, când suferă răniri de moarte.

Pe moment, aş fi în stare să prefac în ţăndări orice mi-ar cădea în mână şi cum, de obicei, în asemenea împrejurări, nu se află nimic la îndemână, îmi descarc oful otrăvit prin injurii, defăimându-mi neamul, cel obişnuit cu veşnicul petrecut prin sita tabulei rasa, în timp ce, de ochii lumii, ipocritul se frământă mai amarnic decât cămila obligată să se strecoare prin urechile acului. Aceluiaşi neam, pe care nici sub formă de ficţiune nu mi-l pot închipui, îi imput vina de a mă simţi îmboldit să fiu ager, vigilent şi să arborez o statură de făloşie nesăbuită, pe când eu, de fricos ce sunt, stau mai mult ascuns, prin coclauri şi scorburi. În contul aceleiaşi obârşii vitrege, adaug şi stupida insuflare tainică de a mă voinici, indiferent de starea jalnică în care arăt. Neapărat, trebuie să mă dau tare şi mare, pe deasupra, ducându-mă, singur, în ispită că starea, chiar dacă e vorba numai o mască, mi se potriveşte la perfecţie. Nu uit niciodată să-i reproşez delăsarea de care mi-a făcut parte, fiind mereu dispus să las, pe mâine, ceea ce pot face azi, încât -, deşi nevoile mă obligă, mai tot timpul, să mă perpelesc, ca prins în vârtejul vâltorilor, câtă vreme natura nu m-a blagoslovit cu un corp îmbrăcat în fulgi -, nu-mi intră în obişnuinţă nici măcar un strop din aşa-zisul obicei străvechi, c-am fi de aceeaşi lege, temeiul statorniciei precum ne ştim, ceea ce, adesea, chiar mă face să mă simt stingher şi să mă întreb de pe ce lume sunt, de mă simt atât de încurcat şi neajutorat, de parcă aş merge împiedicat în urzeala aceleiaşi stânjeneli care îi împleticea paşii şi lui Iisus, pe când umbla, înstrăinat. Măcar El mărturisea că umblă pentru o scurtă vreme, printr-o lume al cărei stăpân urmează să vină în curând.

***

Doamne, de-ai şti cât m-aş bucura, sărmanul de mine, dacă, din toată frământarea care mă macină, măcar ecoul unuia dintre strigătele disperate, îndreptat spre Tine, de nu ajung până la tronul Împărăţiei cereşti, în loc să se preschimbe în ecou, mai bine ar sfârşi, izbindu-se de-o stâncă uriaşă, a cărei prăvălire să stârnească un cutremur atât de cumplit încât să întoarcă lumea pe dos! De o aşa ispravă, să-mi rămână şi mie numele legat!

Îmi fac iluzii, Doamne, ca tot omul, bineînţeles. Mi-e prea limpede că voia sorţii fuse ca din ambiţia mea să scapere doar iluzii. Flăcărui, pâlpâind de câteva ori, deasupra unei lumânări în stingere. Altfel, nici că s-ar putea, mai ales în ziua de azi, când e atât de greu, de nu, chiar imposibil, să găseşti pe cineva dispus să te asculte, darămite, să te urmeze. Şi de ai ţipa, ca din gură de şarpe! Lumea s-a tot întins, până s-a mărunţit mai rău decât varza ajunsă pe tocător. Acum vegetează, fărâmă lângă fărâmă, visând la umbra obiceiului care îi adusese, cândva, faima agerimii cu care pândea, ferind de ochiul străinilor urdinişurile galeriilor, scobite pe sub pragul caselor cu acoperişurile ţuguiate, ca muşuroiul de furnici. Moţăie, ca o momâie, cu obrajii copleşiţi de riduri, că nici nu mai poate deschide ochii! N-ar putea ţine loc nici de sperietoare, la ogorul de cânepă …

***

Spre nenorocul meu, când nu mai am încotro, înfierbântându-mă, până ajung la un pas de disperare, încremenesc, ţinut captiv, de parc-aş fi înlănţuit într-o urzeală din care se poate scăpa numai după un ritual care nu admite paşi greşiţi şi eu nu-i ştiu nici începutul. Aşa că irosesc timp îndelungat, fără rost, pentru ca, într-un târziu, să-mi dau seama cât de bine mi-ar fi prins de eram şi eu dăruit, din naştere, cu o voce din acelea pătrunzătoare, cu vibraţii putând răzbate tăriile slăvilor înălbăstrite, întorcând răspunsul glasului biblic de tunet, că nu s-a ales nimic din câte a vestit că are lumea de pătimit, de n-o să aibă ochi de văzut şi urechi de auzit….

Îndestulat de umilinţa la care mă supune umbra pe care o simt că îmi stă, veşnic împotrivă, răstorn, mult de tot, capul pe spate, îmi încreţesc ochii, până ce zarea se subţiază ca tăişul briciului de bărbierit. După o şedere îndelungată în acea poziţie de sustragere în afara lumii, cu o mişcare bruscă, îmi scutur tot corpul, berbeceşte, revenind, ca iepurele după o scurtă aţipire, la stare de veghe. Orice aşteptare, având un rost, anume, pentru mine fiind acela de a descoperi modalitatea prin care aş putea străpunge cu privirea adâncul zării, până ce lumina ochilor mi-ar limpezi calea, încât să mă dumiresc cât de aproape mă aflu de Cela care mi se arată numai în închipuire…

Simţindu-mi umerii sub o apăsare stranie, pusă să mă nimicească, pentru ce am îndrăznit să-mi închipui, ca un bolnav doborât de febră, bolborosesc la bâlbâieli:

Şi eu sunt cel ce sunt, ca şi Tine, Doamne, adică, mai mult necunoscut decât cunoscut, rătăcitor pe o bucată de pământ ajunsă de pomină datorită numeroaselor cerneri prin Tabula rasa, aici, unde, de când se ştie, noul născut e întâmpinat cu un talmeş-balmeş, oficiat în schimonoseli ca să aducă precum o formulă magică, faţă de al cărei mister mintea fragedă a pruncului rămâne nepăsătoare. Oricât ar psalmodia soborul feţelor bisericeşti deasupra lui: Binecuvântare, binecuvântare, odraslă curată, precum un înger ! În loc să regretăm amarnic, c-ai sosit după ce cărţile au fost făcute, noi închinăm osanale! N-ar avea niciun farmec să-ţi dezvăluim chinurile care te aşteaptă şi prin care singur ai a te descurca. Aşa e datul, de-ţi convine, bine! De nu-ţi convine, şi mai bine… Iară, ca să n-ai cumva motiv de cârteală, ponegrind cerul încăpător care te primeşte la sânul său, noi, ca nişte părinţi spirituali, după cum a dat Pronia să-ţi fim, după puterile noastre, înduplecăm prea marea milă a Domnului, să-ţi îngăduie a zburda, la nevoie, pe aripile închipuirii, visând, pe săturate, oricâte şi oricând, pe alese, din toate cele... ⟶

→ ***

Bunăoară, întorcându-mă la şirul mărturisirii începute mai înainte, orice aş face, orice aş drege, apăsat de povara neputinţei, nicicum nu pot opri timpul în loc. Să mi se arate şi mie, astfel, câtă greutate are glasul meu. Surd şi mut, timpul îşi vede, mai departe, de mersul lui. Parcă nici n-aş exista. Or, senzaţia asta de cruntă ignorare mă scoate din sărite…

De nu m-aş chinui, implorându-l, înduplecându-l, străduindu-mă să-i reţin atenţia prin săvârşirea de fapte alese… Şi, tot aşa, zi de zi, luând-o de la capăt…

Oricât de zadarnice mi-ar fi încercările, n-am cum să le dau uitării, câtă vreme mi se înfig în carne, mai dureros decât piroanele în care a fost ţintuit Iisus pe lemnul crucii.

Împresurat de nevoi şi scârbe, fără speranţă de scăpare de răutăţi năstruşnice. Cum ar fi, de pildă, blestemul căzut asupră-mi într-o clipită…

M-am pomenit, de năuc, ziua, în amiaza mare, prin dogoarea soarelui ce se rostogolea în valuri şi incendia văzduhul. Arbori şi oameni, frângându-se, laolaltă cu animale domestice şi fiare sălbatice, păsări şi alte vieţuitoare de pe pământ, ape şi aer. Pretutindeni, trupuri încovrigându-se pe frigările spinilor înroşiţi. Largul cuprins al zării făcându-se tot o vatră, spuzind scrum viu. Câmpuri de pulberi roşietice, risipindu-se, în bătaia vântului, înspre cele patru zări. Oriunde mă uitam, ca pe o mirişte trecută prin seceriş, privirea îmi era întâmpinată de cioate de lumânări şi iarăşi, alte cioate de lumânări. Pilde ale rămăşiţelor mistuirii prin foc şi pară. Fumegau, mocnit, în pâlpâirea jarului. Străfulgerări, adunate în arcuiri de curcubeie, răsăreau prin apele văzduhului. Înfricoşat, de nici nu mai ştiam al cui neam şi de pe ce lume sunt, aiuram, aproape să mă asurzesc, cu propriile şoptiri ce izvodeau ca din izvor străin firii mele. Poate că, tocmai de aceea, se prelingeau şerpeşte, înfiripând isonul amăgitorului cântec de leagăn: tooorrr-naaaa, tooorrr-naaaa, fraaaatre …

Spre a mă zăpăci şi mai mult de ce mi se întâmpla, mi s-a alăturat o voce străină, prefăcând cântecul de leagăn într-o prevestire, vizându-mi soarta : „Sufletul are să-ţi rătăcească, în veci de veci, lovit de blestem după blestem, ca prin odăile niscaiva case pustii, de-ai să uiţi cum să-ţi mai cauţi locul spre care ar trebui să te îndrepţi. Tărâmul, de care iluzia te-a făcut să fii sigur că există, va dăinui, de acum, doar în plăsmuire, aidoma acelui „tooorrr-naaaa, tooorrr-naaaa, fraaaatre, care-ţi bucură şi tulbură auzul, deşi habar nu ai ce înseamnă cu adevărat. N-are să-ţi fie dat răgaz de împăcare cu soarta ! Omoară-te, pe mai departe, cu vânatul de vânt şi după legende despre strămoşul imaginar Ostropetru, închipuindu-ţi că-l vezi, stând turceşte, în mijlocul drumului şi buchisind elineşte din ditamai cărţoiul mitologiilor subiective, despuiat de coperte şi ţinându-l deschis, cu ajutorul genunchilor peste care cămaşa de cânepă stă boltită în poală. Cată, la ochii lui de viespe, care stăruie să se uite fix într-un punct, până ce pune un roi nemaivăzut în mişcare. Crede, după cum te ajută mintea, c-ar fi o colonie de omizi, migrând, spre ieşirea din Valea Scundului, locul de baştină al lui Ostropetru, îndreptându-se spre cea a Pescenii, iar de acolo în valea Oltencii preasfinţiei sale, roşcatul… Roiul urcă, mereu, şi coboară culmile dealurilor care împresoară Vedea şi o ia spre văile de dincolo de Guşoieni şi Glăvi, ajungând în Piscul Crucii, acolo unde, după cum umblă zvonurile, pe vremurile dintâi, se pogorâse Dumnezeu, făcându-şi locaş drept între aracii din mijlocul viilor cu viţă aleasă de tămâioasă, fragă şi crâmpoşel, sub bolta joardelor arcuite, ca de templu, slujea Domnul, dând dezlegare de viaţă şi moarte întru mântuirea păcătoşilor.

***

Buhhh, înfricoşător blestem, de parcă ar fi rupt din Apocrif.

Spulber aducerea aminte şi, pentru prima oară în viaţă, înfrunt ispita de a mă mai lăsa dus de închipuire. Totul durează cât o iluzie. Ca de atâtea ori, sunt înfrânt, iar efortul încrâncenării mi se duce pe râpă la vale…

Şi, astfel, cu ultimele nădejdi, ajung să mă agăţ, păianjăneşte, de firul luminii. Dinadins, întins, punte, spre mine. Unul dintre capete, venind dinspre niciunde. Celălalt, ducând spre alt niciunde. Fiori de spaimă sticlesc, prin mine, într-o viermuială de şerpărie. Nu le pot sta împotrivă. Dar nici de ales n-am. Ştiu, îmi rămâne, doar, să aştept. Până îmi pot lua avânt, de-a lungul punţii. Alt încotro, nu există. De ţin, neapărat, ca, pe mine, mie, să mă redau. Cuget, cum aş putea cuteza, pas după pas.

Forfota fiorilor înfricoşători s-a potolit.

Nu şi aţâţarea înfierbântată, a curiozităţii. Adus de ea, mi se furişează, ca un junghi, între spete, sloiul de gheaţă. Înfigându-se, setos de sânge cald. Clonţul, cange, de vultur, părând o nimica toată, pe lângă aşa ceva.

Desprins de firul luminii, mă mulţumesc cu iluzia că sunt ferit de orice rău, câtă vreme nu-mi dau de gol nesăbuinţa. De a ajunge, neapărat, undeva. Deşi, ştiu prea bine, că licărul din ochi n-am cum l-ascunde. Jeratec viu, prevestitor al văpăilor mistuitoare. Gata, să se aprindă, dintr-o clipă în alta.

Anihilat, prin voia sorţii, mă asemui puiului de pasăre. Ispitit să vadă ce e dincolo de marginea cuibului. Când dă de hăul imens, aripile îi amorţesc. Nimic nu le mai îmbie la zbor.

Andrei Zanca

Cartea surâsului - jurnalul unui drum lăuntric *fragmente*

Tot ce s-a adunat în această carte a surâsului, purtând subtitlul: intermitenţele aflării, se referă tocmai la acest demers individual al aflării, însoţit metaforic de paradigme şi experimente adiacente întru prefigurarea fragilă a conştiinţei, în fond doar Una.

Venim, sosim dinspre diferite nivele ale conştiinţei pe lume. De aici totul.

Reluări ale miturilor străvechi, a miturilor şi paradigmelor biblice, lentile prin care putem re-interpreta trăirile şi lumea.

Şi tot de aici vectorul limpede al tendinţei generale a evoluţiei, tot mai clar configurat în acest demers absolut individual, ca orice Cale genuină.

Neobosita metanoia, mereu fragedă.

De unde şi furia mob-ului faţă de astfel de Oglindă.

Fiindcă ce se vrea e perpetuarea, nu resurecţia.

E o eroare a crede că egoismul înseamnă în primul rând faptul de a te iubi prea mult.

E mai ales faptul de a te iubi prea ... .puţin ...

Tot ce promite o împlinire, o satisfacere dinspre exterior (lume, lucruri) este mereu doar surogat. Şi surogatul creează dependenţe, ca orice drog.

Să ne odihnim în noi înşine, aşadar, câtă vreme inima nu este ceva ce avem, ci ceva ce suntem. În lăuntrul, adânc.

Spiritualitatea. Înţeleasă drept religia minus folclorul ei. Spiritualitatea: uimire, acceptanţă, renunţare deplină la control, iubire. Aflare individuală. Religia crede: ea este o evitare a lui Acum în favoarea unei eternităţi îndepărtate. Ca şi noua religie, ştiinţa, ea vrea să ne fixeze asupra unor anumite paradigme. Tot ce depăşeşte graniţele acestor paradigme este considerat a fi eretic. Religiile despart, dezbina. Spiritualitatea uneşte. Ea este – cum o denotau atât Jung cât şi Maslow –, o necesitate atavică, ca şi hrana, sexualitatea etc. Nefiind satisfăcută această necesitate, apare un soi de metapatologie.

În Nepal, spiritualitatea are un nume frumos: sbarka.

(cine suferă, se zice că are prea puţină sbarka)

Spiritualitate, cultură, ethos – inextricabil contopite, constituie în bloc, premizele evolutive ale conştiinţei.

Înfiriparea culturii scrise a atras după sine un decalaj enorm. Decalajul dintre ceea ce am fost ca fiinţe exclusiv intuitive şi ceea ce suntem azi. Arta încearcă a recupera acest fond natural, mistuind decalajul: mereu presimţit, acesta pare a acţiona ca un sorb ...

Transparenţa absolută, chiar cât un grăunte din adâncul adâncului inimii - care există în fiecare indiferent cât de „odioase" ar fi făpturile sale – este ceea ce interesează cel mai mult; această zonă freatică a fiecăruia, prin care el îşi va defrişa treptat, mereu amânatele umbre ...

Câţi indivizi, atâtea nivele de conştiinţă ...

(dictatorii deţineau in acest sens o genială capacitate de detectare a unui „numitor comun" al tuturor)

Moartea o ieşire din timp. Fixaţia vestică asupra cauzalităţii (de ce a murit), nu e numai ridicolă, ci mai ales funebră: ascunde moartea în spatele cauzalităţii.

Atât de obsedaţi de măreţia inventivităţii şi creaţiei umane, de aşa-zisul progres, da, atât de extaziaţi de „cuceririle" umanităţii, încât nu mai zărim minunăţia din jur, devenită tot mai mult decor. Ba dimpotrivă: o distrugem. Deşi tot mai des se constată faptul că cele mai perfecţionate „cuceriri" sunt doar o răsfrângere palidă a unor procese aflate într-o stare atât de desăvârşită în natură, încât nu facem în fond decât să la „copiem" stângaci.

Totul este o problemă de Cerc, de context. Atâta vreme cât ne mişcăm dinspre noi înspre divin, credinţa va rămâne tributară eului. Însă dacă o înţelegem drept întoarcere a divinităţii înspre om şi apoi, ca răspunsul de tandreţe al omului, această mişcare ne duce înspre adânc, unde ne transcendem pe noi înşine şi ne reîntoarcem hristic acasă.

Această mişcare este iubirea.

Orbirea constă în faptul că intelectual, prin intermediul gândului, suntem în starea de hybris a înţelegerii, aşadar a iluziei înţelegerii. Însă tot ce nu este aflare proprie, individuală, experienţă lăuntrică totală, prin decantare, linişte şi tăcere, este în fond vânare de vânt ...

Oare nu tocmai „rezistenţa" la iubire, faptul că nu ne lăsăm iubiţi, este fatală?

Nesfârşit de aproape, aproape palpabilă, depărtarea din care am venit, pe măsura trecerii anilor. O călătorie în centrul inimii.

Nu tehnicizarea exacerbată constituie în fond problema. Nimeni nu contestă binefacerile ei parţiale, însă dezechilibrul monstruos dintre acest Afară şi Lăuntrul chircit peste măsură. Decalajul acesta sporind vertiginos. Prin care în cele din urmă ne automanipulăm.

Marile metropole, luminate, colcăind de restaurante, spectacole, bordeluri...Însă în fine, „moarte"... Adiate de o stranie moarte ... lipsa, chircirea inimii. Globala corupţie a spiritului.

Cu bani poţi cumpăra un pat luxos. Nu-ţi poţi însă cumpăra Somnul ...

În Nepal, spiritualitatea are un nume frumos: sbarka. (cine suferă, se zice că are prea puţină sbarka) Spiritualitate, cultură, ethos – inextricabil contopite, constituie în bloc, premizele evolutive ale conştiinţei.

proza

Iulia Cristina Frînculescu

OMUL CĂRUIA I S-A FURAT CERUL

Dimineață. Limpede, senină. Fără glasuri tulburi de oameni, fără lubenițe încălzite de soare, fără plânsete sau strigăte. Pe platoul larg dintre munți, natura își începea ziua, copacii stufoși se trezeau rând pe rând, cu zgomot de crengi rotite și întinse, iar muzica lor părea o simfonie a tăcerii, în contrast cu vuietul urban asurzitor, amestec de mașini mergând cu viteză, de roți scrâșnite nervos, de melodii urlate în radiouri și de vorbe fără noimă.

În palatul muntelui, copacii se trezeau matinal, se spălau în bătaia vântului, cu stropi de rouă sau abur de ploaie, se aplecau unul către celălalt, salutându-se și ocrotindu-se. Soarele arzând puternic, după furtună, le usca frunzele, dându-le strălucire. Cei mai bătrâni arbori, înțelepții, cu coama rotundă și bogată, stăteau jos, aproape de baza versantului, pe când cei tineri și cutezători se încumetau să încalece vârfurile maiestuoase și pleșuve. Tinerii erau agili și mlădioși, cu trunchi subțire și crengi rare; unii se înfrățeau cu stâncile, ele însele vii și drepte, soldații din împărăția calcarului, rezistenți și adaptabili. Alții își înfigeau rădăcinile chiar sus, în vârful muntelui, trăind și pierind acolo, solitari, pustnici, greu încercați, cei mai fragili fiind smulși de vijelii, purtați la vale și aruncați în râu.

Brazii de un verde închis, pinii puieți, fagii cu scoarța cenușie luau micul dejun împreună, vorbeau susurând sau mișcându-se energic, clocoteau de viață la fiecare respirație.

„Nu le pot înțelege graiul", gândi femeia. „Dar îi iubesc, așa misterioși și amenințători uneori". Noaptea, tăcerea înălțimilor îi răsuna în urechi ca un torent volburos de cascadă. În inima muntelui, unde se pierduse urma caselor, regat puternic și neînțeles, liniștea stâncoasă de peste noapte îi tulbura mințile, o ameța. Dar femeia nu putea pleca de acolo, nu vroia să părăsească muntele, îl iubea, căci stâncile uriașe aveau să stea suspendate peste hăuri și atunci când alte femei se vor îndrăgosti de el și își vor declara deschis iubirea în fața rocilor, printre încheieturile cărora se vor strecura coroanele-umbrelă ale pinilor, iar ea nu va mai fi acolo să vadă, nu se va mai bucura de stâncile golașe alb-gri, înțesate ici și colo cu tinerii copaci nesupuși, încercând să țină piept oamenilor și vremurilor rele.

Frunze gălbui porniră la vale, printre pietre și rădăcini de brazi, pe jumătate scoase din pământ. Ploaie și munte. Cântec al grotelor. Femeia porni pe o potecă îngustă și destul de alunecoasă, poteca pisicii negre. O bucată de timp ascuns în nori, soarele ieși brusc de după creste, rotund și cald, îmbrățișând muntele cu brațele sale gălbioare, cu aceeași patimă și uitare pe care le simțea femeia în preajma conglomeratului însuflețit de roci și iarbă adâncă până la glezne, de copaci semeți și izvoare sălbatice. Totul ardea deodată, ploaia fugise în pripă. Domnia luminii încheia stăpânirea întunericului.

Femeia urmări cu privirea o pasăre singuratică, ce își luă avânt către vârful muntelui și ajunse acolo fără efort, deveni un punct cu aripi, ce se plimba printre arborii tineri și îi provoca la joacă, se așeza pe crengile lor aparent firave, le îndoia, dar ele își reveneau imediat. Pasărea îndrăznise să se înalțe mai mult decât muntele, în timp ce soarele îl făcuse prizonier.

„Mai sus de apele râului, sub linia marilor înălțimi, pe culmea puternică întreruptă de poteci, lângă stâncile calcaroase care adăpostesc peșteri, în toropeala soarelui care atinge pereții inaccesibili ai muntelui, aici trăiește bătrânul", își spuse femeia. „Înțeleptule, mi-a fost dor de tine. Mi-ai lipsit. Am venit să te văd. Oare eu ți-am lipsit? Tu ai avut prieteni. Stâncile roșietice, printre care se strecoară cheile, turmele de oi, fluturii multicolori, pajiștile cu flori colindate de insecte, siluetele copacilor și lacul ce se naște din valuri, după baraj. Tu ești cel care îmbrățișează pădurea de foioase și își sprijină capul pe trunchiul copacilor din coada lacului? Tu și tinerii arbori vajnici de pe crestele abrupte vă destăinuiți cele mai ascunse gânduri. Aici ai venit, bătrânule, după ce ai dispărut, tu legeni vântul, tu miști frunzele. Ești în toate. Vino și așază-te lângă mine. Mereu am crezut că mai avem timp."

Femeia își opri gândurile cu un gest brutal. Știa că plânge, își șterse lacrimile cu podul palmei. Se așezase pe banca din lemn, cu acoperiș tot din lemn, ca să se odihnească. Nu se așteptase la ceea ce avea să găsească în drumul său lung. Simțea că aici venise bătrânul, pe culmile înguste, în văile ondulate, căci grădina raiului nu este în cer, ci pe pământ. Cerul nu este în cer, ci pe pământ. Sufletul se sparge în spațiul de foc al eternității, plutind cu norii spre locul pe care l-a căutat toată viața, în timp ce corpul îmbrățișează pământul. Bătrânul înțelept călătorea prin văile muntoase, trăia frumos și așezat, îi vorbea femeii, o mângâia cu privirea florilor albastre, înota în apă, era prieten cu bondarul sprinten ce i se așezase pe picior. Alte suflete nu vor să vină aici, își doresc altceva și ard în focuri de tabără. Andreea cred că suferă, își spuse cu tristețe femeia. Și Șerpina, Madam Corintescu, Boronea, toți cei certați cu azurul. Dar nimeni nu le-a dorit răul. Ei nu și-au dat seama și au căzut în praful cărților din bibliotecă, s-au prelins pe gresia alunecoasă, de unde nu văd nici soarele, nici luna, nici iarba.

Sus, pe creasta dezgolită de amărăciune, se înălța crucea, simplă și dreaptă ca o proră a vasului, era de pază la intrarea în cetate, se împotrivea cruzimii și ținea echilibrul, aducea pacea muntelui.

Noaptea, noaptea să ai curajul să intri în pădure, să faci doar câțiva pași, îi spunea crucea femeii, să încerci să vezi înaintea ta. Te vei împiedica, nu vei putea merge, vei vedea că îți este frică și că ochii te dor în încercarea de a desluși ceva în întuneric. Iar viața în inima muntelui nici nu se va sinchisi de tine, va continua și noaptea ca și ziua. Liliecii zboară în căutare de hrană, urșii dorm ascunși în bârlog, lupii își împart teritoriile nocturne, furnicile încearcă să se ascundă de labele vulpii, pământul uscat se umple de cosași verzi. O buburuză cărămizie, punctată cu negru, fuge de mâna omului, odihnindu-se în iarba deasă.

„Nu vreau măreție, nici glorie, să nu îmi știe nimeni laurii, îi voi tăinui", hotărăște femeia. „Doresc să simt mai aproape pământul bătut de ploi și vânt. Voi coborî lângă tine, în genunchi, să ating cu palmele lumea din lut, peste care cerul albastru tronează în mod absolut. Și tu, bătrâne, ești aici …"

„E ușor să vorbești despre moarte când ești tânăr" se auzi glasul înțeleptului. Femeia se întoarse spre trapezul Pietrei Galbene, o culme ascendentă a munților, dinspre care glasul bărbatului venea amplificat, în ecouri. Copacii stăteau drepți, asemenea santinelelor. „Tu mă vezi în flori și în aer, dar eu cutreier zările și nu îmi găsesc locul. Sunt în lume, dar nu mai sunt al lumii. Ce este fericirea? De ce o râvnesc oamenii? Eu vreau doar nefericire. Să curgă … Să scap de călătoria aceasta fără direcție, căci mă rotesc în văzduh și pe creste ca o frunză, nu cunosc liniștea. Fetițo, ce știi tu despre suflete? Ai avut vreodată nostalgii legate de viitor? Te urmărește viitorul?"

„Dar eu, ca și tine, bătrâne, prefer să sufăr decât să nu simt nimic. Și pe mine mă bântuie dorul după vremuri trecute, pe care nu le-am trăit niciodată. De aici, de pe pământul abandonat de speranță, nu văd cerul. Și atunci urc munții, colindându-i anemic. Vezi, nici eu nu am liniște. Ce vie eram. Ce moartă sunt. Cât de dulce era ora. Te-ai dus, vacanță … Când credeam că vine primăvara, a nins din nou."

Bătrânul nu îi răspunse. Nu îl mai simțea alături. Dar el era acolo, privind-o cu blândețe și durere. Vei fi salvată. Dar pentru asta, nu trebuie să renunți, femeie încercuită.

Bărbatul căruia i se spunea înțelept nu ajunsese să fie numit astfel dintr-odată. Fusese și el tânăr. Un tânăr cu capul pe umeri, inteligent și puternic ca o stâncă de munte. Își urmase drumul drept în viață, nu cotise pe străzi lăturalnice, deși ispitele nu îl ocoliseră. Făcuse greșeli, destule cât să își merite acum numele de înțelept. Ajunsese bătrân și calm, iubea viața cu toate poticnirile ei și o iubea pe Rucsandra. Vedea în ea inocență și duioșie, un colț de azur. Îi despărțeau aproape patru decenii. Se simțea bine în lumea ei de vorbe și tăceri, ar fi vrut să o protejeze de orice rău, o ocrotise din umbră, încă din primul moment în care se cunoscuseră. Ar fi vrut să o ferească de drumul tristeții. Existau multe pericole ascunse în preajma ei, iar tânăra femeie părea că nu le vede sau că nu le dă importanță. Oamenii reci îi pândeau fiecare mișcare greșită. Însă ea continua să privească în sus, zâmbind soarelui și lunii.

Acum, când înțeleptul nu mai era lângă ea, amintirile legate de acesta păreau mai mult stări. Îl vedea aici și acolo, îl auzea vorbind. Cu glas puternic, matur și sigur. Îi simțea lipsa, lipsă pe care de multe ori i-o simțise chiar când era în viață. El o înțelesese mereu, însă ea nu reușise întotdeauna să pătrundă în gândurile lui. În întunericul camerei, Rucsandra aprinse candela și se gândi din nou la el. Îi zâmbi, cu aceeași credință sinceră că îl va revedea în curând. La urma urmei, cât de lungă este viața în comparație cu eternitatea? Femeia nu respingea, însă, datul pământesc. Viața este frumoasă și caldă, asemenea înțeleptului, și nu trebuie aruncată când este doar la mijloc. Sus e cerul, jos e pământul. Aici sunt eu.

(din romanul cu același titlu, în curs de apariție)

Noaptea, noaptea să ai curajul să intri în pădure, să faci doar câțiva pași, îi spunea crucea femeii, să încerci să vezi înaintea ta. Te vei împiedica, nu vei putea merge, vei vedea că îți este frică...

---

proza

Recenzii - Aurel Sibiceanu

Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a proiectului cultural „Recenzii", susținut de poeta Denisa Popescu. La solicitarea publicului, manifestarea a cuprins un medalion literar, dedicat scriitorului piteștean Aurel Sibiceanu, membru al redacției Revistei de cultură „Argeș", publicație lunară, editată de Centrul Cultural Pitești.

Despre viața marcată de regimul comunist și despre creația literară a lui Aurel Sibiceanu au vorbit poeții Denisa Popescu, Liliana Rus, Nicolae Radu, Claudia Duminică, Ion Toma Ionescu, și profesoara de limba și literatura română, Tatiana Nica, de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu". Prezent la întâlnirea literară, scriitorul Aurel Sibiceanu și-a expus opiniile despre viața culturală dinainte și de după decembrie 1989. Distinsul om de cultură a avut încă o surpriză plăcută, pentru că din publicul său au făcut parte două nepoate, eleve la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu", pe care le-a cunoscut cu acest prilej.

(C.E.D.)

Magda Grigore

Colocviile Argeșului

Tristeţi, *dulci-amare*

Trăim *în spirală*, sufletul ne alunecă uneori în *valea plângerii*, de unde se vede cu greu sau nu se vede deloc frumuseţea *vie* a lumii, de acolo nu se (mai) aud chemările ei cu o mie de braţe fiecare, de acolo nu mai răsare/nu mai răzbate nicio dorinţă în plan real şi aerul pare de nerespirat. *Să nu rămâi singur în tine cu tristeţea*, spune o vorbă din bătrâni, iar bătrânii sunt mereu mai înţelepţi, cel puţin cu câteva experienţe. În inimă şi în minte tristeţea poate să capete rădăcini, îşi poate întinde ramurile peste fiecare celulă, poate să înfrunzească bizar, devenind cu fiecare dimineaţă mai *proaspătă*. Suferinţă, indiferenţă, neîncredere sau dezamăgire bolnăvicioasă, mâhnire a inimii! Gustul ei începe să-ţi placă, poate să devină un drog de care nu mai reuşeşti să te desprinzi, poate aduce înstrăinarea de restul lumii sau/şi închidere (totală) în sine. *Întristarea este o gură de leu care-l înghite pe cel întristat*, spune Evagrie Ponticul. Nu e dorită de nimeni, apare *ca o stare de suflet caracterizată prin lipsa de îndrăzneală, slăbiciune, greutate şi durere psihică, deznădejde, strâmtoare, apăsare a inimii, disperare dureroasă, însoţită cel mai adesea de nelinişte şi chiar de spaimă…* (Avva Dorotei al Gazei, *Învăţături de suflet folositoare*). Tristeţea e o durere cu grade diferite de suportabilitate, *o durere a psihicului*, nu o durere fizică, ţine de simţuri, de gândire, de orizontul de aşteptare. Tristeţea aduce senzaţia lipsei de sprijin, invocă o pierdere, rătăcirea cuvântului salvator, e semn al nevoii de restructurare a orizontului ontologic. Simţim mai mult, gândim mai mult, aşteptăm mai mult – atunci tristeţea ne va căuta de multe ori şi de cele mai multe ori ne va găsi *acasă*, adică în noi înşine, retraşi şi singuri până la epuizare, până la disperare, ceea ce ne va determina să o găzduim şi să stăm cu ea *la sfat* până când rolurile se inversează şi noi devenim *prizonierii* ei. Aparent este *de partea noastră*, dar, de fapt, se hrăneşte cu ce a mai rămas din noi, ca o plantă carnivoră. Medicii o descriu prin contracţii resimţite la nivelul laringelui şi faringelui, lacrimi, scăderea tonusului şi o diminuare evidentă a activităţii generale şi a imaginaţiei. Nostalgie *clinică*. Ne predispune la virusuri şi bacterii, măreşte riscul de suferinţă fizică şi de boli incurabile.

Cu toate acestea, tristeţea este o stare firească a sufletului, o emoţie specială şi, când e *sănătoasă*, e pasageră. E sădită în interiorul firii omeneşti, poate apărea cu sau fără un motiv real, poate fi folositoare sau chinuitoare, ne poate stimula sau ne poate domina. Se poate raporta la o cauză unică, cu limpezime şi transparenţă la fel de firesc precum apare nemotivată, incertă şi tulbure, poate fi o insatisfacţie care vizează întreaga existenţă coborând atât de adânc în om, încât el însuşi nu-i identifică nici cauza, nici semnificaţia. Mulţi gânditori sunt de părere că tristeţea se află mai adânc îngropată în noi decât bucuria. E, se spune, *un suspin fundamental* al sufletului uman. Cel mai uşor o suportăm atunci când îi presimţim apropierea, când îi controlăm instaurarea, îi anticipăm trecerea şi urmele, o conştientizăm şi o trecem sub controlul intelectului şi al raţiunii. Atunci e ca o zăbavă înaintea urcuşului, o clipă de odihnă şi o cântărire a realităţii, o tihnă melancolică şi misterul emanat de ea parcă ne înfrumuseţează, ne face mai umani, e sursă de autocunoaştere, oferă prilejul reevaluării şi al remontării generale.

Tristeţea a fost definită în multe feluri, a fost cântărită şi măsurată diferit, dar nimeni nu i-a contestat prezenţa sau impactul asupra interiorităţii omeneşti, suferinţa morală, posibilitatea extensiei patologice. Pentru unii este o rană, o rătăcire din/de propria fiinţă, o mână întinsă/ şi o condiţie spre mâine, cenuşa combustiei omeneşti, timpul regăsirii, dovadă sigură a trecutului *trăit*, umbra bucuriei, amintire a păcatului adamic, nor al lacrimilor, lepădarea de propria cruce, urmă din sămânţa divină pierdută pentru totdeauna, afectivitate *reactivă*, spun psihologii, sau lucrare demonică în psihologia creştină: *Chiar şi atunci când diavolii sunt cei care trezesc sau menţin stările de tristeţe, ei nu pot să facă aceasta decât dacă află în suflet teren prielnic şi numai folosindu-se de participarea mai mult sau mai puţin conştientă a voinţei omului. Adesea, tristeţea se află în suflet înainte de a interveni direct diavolul, el nefăcând altceva decât să se folosească de această stare ca să sporească patima* (Jean-Claude Larchet, *Teologia bolii spirituale*). În Evanghelie găsim scris că tristeţea apare *din cauza neîmplinirii dorinţelor*.

Pentru alţii este o reacţie patologică de diverse intensităţi, poate urmare a veselirii excesive, sunetul de fond al ceasului biologic, o activare neurologică a laturii irascibile sau furie cauzată de o anume patimă nesatisfăcută, ţel zădărnicit. Ne-am făcut un vis şi el a pierit, am avut o speranţă şi n-o mai găsim, am râvnit o plăcere şi n-am dobândit-o, am aşteptat un lucru/un om/o idee şi am fost nevoiţi să acceptăm lipsa acestora – toate sunt generatoare de mare/mari tristeţi, aici pe pământ, între/pentru muritorii care n-ar fi cunoscut sursa autentică a tristeţii, spun teologii, dacă ar fi rămas *cuminţi* în Raiul creaţiei. De la Părinţii Bisericii aflăm că tristeţea *poate fi provocată de invidierea semenilor pentru bunurile lor materiale, intelectuale, morale sau duhovniceşti*. Poate urma sau poate însoţi alte păcate omeneşti (invidia, furia, mândria etc) şi, câteodată devine deznădejde/*apognosis*, care se spune că ar fi sursa morţii spirituale. Latinii vorbeau despre *acedia*, termen cu o grilă semantică nuanţată, venit din grecescul *akedia* – lene şi plictis, silă de viaţă, uneori nepăsare/toropeală a trupului şi a sufletului/descurajare limită/lehamite. Aceasta are întotdeauna efecte nefaste – psihologice (nevoia de a fi singur), sociale (neadaptare la grup, neputinţa relaţionării), medical-patologice (nevroza, depresia sau, mai tragic, sinuciderea). O interpretare cioraniană spune că *tristeţea apare după toate fenomenele prin care viaţa pierde din ea însăşi. Intensitatea ei este echivalenţa pierderilor. Astfel, fenomenul morţii provoacă cea mai mare tristeţe.*

Aşadar, vrem - nu vrem, tristeţea este inevitabilă, vine o dată cu veştile rele, cu situaţiile închise, cu evenimentele dramatice din existenţă. O vom cunoaşte cu toţii în anumite momente, face parte din viaţă şi nu o putem trata cu medicamente. Ar fi mai bine să nu o stimulăm, să nu o cultivăm, să o primim doar atunci când este *în firea lucrurilor*. În rest, să uităm că există, *să ne concentrăm pe punctele forte şi pe virtuţile care ne ajută să fim fericiţi* (Martin E.P.Seligman/ M.Csikszentmihalyi – *Psihologia pozitivă*). Pledând pentru bucurie, Omar Khayyam ne avertiza cândva, reflexiv: *Nu planta copacul tristeţii în inima ta …*

...vrem - nu vrem, tristeţea este inevitabilă, vine o dată cu veştile rele, cu situaţiile închise, cu evenimentele dramatice din existenţă. O vom cunoaşte cu toţii în anumite momente, face parte din viaţă şi nu o putem trata cu medicamente.

Recrutele (II)

(urmare din pag. 14)

Dar eu cred că e meritul meu. Mă îmbrățișează primarul. Mă felicită toată lumea. Sunt purtat pe sus ca sfintele moaște. Success total într-un spectacol provincial. E primul pas mai mare spre colaborare. Sistemul mă înhață. Devin o piesă în mecanismul lui. “Republică, măreață vatră!” răsună sala… Aplauze furtunoase la scenă deschisă. Nu avem cortină.

Seara – masa festivă. Încă o victorie. Sus paharul, tovarăși! Acasă, mă așteaptă amantele intrate pe fereastră. Petrecem. Păpușa lor. În pat. Pe sub pat. Pe pământul de sub talpă. Beție. Sex. Orgie...

Dimineața, odaia goală. Au dispărut toate stafiile. Cred că am primit botezul focului. Adio, copilărie! Bărbat. Depravat. Trebuie să mă rad în sfârșit. S-a dus vremea tuleielor, a mustății de-abia mijite. Mă săpunesc cu ochii în oglinda de la lampă. Un băiat îmbufnat. Istovit. Obrajii palizi. Cearcăne vinete. Ochii înfundați în orbite. Buzele împungite. Pielea zbârcită. Îmi tremură mâinile. Picioarele. Peste tot, mirosuri pestilențiale.

*

Sesiune de examene. Între probe, o caut pe Sabina. Mă evită. Fuge de mine. Insist de parcă ce s-ar întâmplat cu noi mi-ar fi dat vreun drept. Dar sunt vinovat. De ce dracu am abuzat? Cum de n-am putut să mă abțin? Monstru. Canalie. Dar ea de ce nu s-a împotrivit? Și deodată, mă înjunghie un gând. Dacă și-a găsit pe altul? Pe alții? Se poate orice! Drumul a fost deschis de mine. Demon. Ea, copil fără prihană. Cale deschisă spre pierzanie...

Istorie, geografie, zoologie, floare la ureche. Domnul de latină, un bărbat jovial, își astupă urechile. Cad și la franceză. Eșec total. Rătăcesc prin crâng. Îmbrățișați, un tânăr chipeș cu Sabina. Ține-mă, Doamne, să nu-mi pierd mințile...

Un fel de boală a intrat în mine. Nu mai am chef de nimic. Nu mai gătesc, nu mai am ce. Post negru. O ceapă, o cană de apă. Câțiva covrigi. Butoiul îmi face cu ochiul. Nu știu cât am să mai rezist. Dar știu că dacă încep, nu mai mă opresc. Aș fi pierdut. Mă clatin pe drum. Noaptea visez mese copioase...

Înfulec pagini după pagini. Binomul lui Newton. Teorema lui Pitagora. Legea conservării materiei. Acuzativul. Ablativul. Prezumtivul. Clopotarul slut de la Notre-Dame. Lecturi în franceză. În latină. În miros de doagă de butoi. De găinați de găină. De femei de la țară spălate numai pe jumătate. “Învățați! Învățați! Învățați!”. “Nu există drum pietruit care să ducă la știință!”. “Cine are carte, are parte!”. “N-ai venit pe lume ca să mori ca un bou!”. “Nu ne scăldăm de două ori în același râu!”. “Navigăm în apele comunismului.”. “Zarurile au fost aruncate!”. “Să ne ajute Dumnezeu!... ”.

*

Gata cu desfătarea. Cu destrăbălarea. Mai erau și altele de făcut pe lumea asta. Venisem cu alt rost. Oricum, măcar să nu mor de prost. Am închis fereastra. Dar asta m-a costat. Post negru. Arest sever. Declinări. Conjugări. Extragerea rădăcinii pătrate. Ridicarea la putere. Cel mai mic multiplu comun. Salamul de la prăvălie avea învelișul mucegăit. Răsadnițe. Cu bălegar nefermentat. Strat de pământ fertil. Geamuri solare. Lihnit de foame. Nu pot să dorm. Mă perpelesc în pat. Mă scarpin toată noaptea. Mă trezesc cu pielea bășicată. Invazie de insecte. Ploșnițe. Căpuși. Păduchi de găină. Îmi ghiorăie mațele goale.... A fost odată... Parcă niciodată... Alta e azi situația... Aici, la dispensar...

*

Vecina mea. Moașa. Singură în toată casa. Mă invită la ceai. Din când în când, și tot mai des, luăm masa împreună. Hrană rece. Nici ea nu are timp de bucătărie. Ouă. Brânză. Lapte. Murături. Prune uscate. Nuci. Pâine prăjită. Îi aduc femeile din sat. Care vor să se pună bine cu ea. Gravide. Lăuze. Mămici.

Muncește mult. Injecții. Vaccinuri. Ventuze. Vizite la domiciliu. Supravegherea fântânilor. Despăducheri. Tratamente de râie. Mereu așteaptă ajutoare. Primarul promite, dar nu are de unde. Un doctor de prin împrejurimi vine, dacă vine, de două ori pe săptămână. Cu program de consultații și liste de dispoziții. Rețete. Dar unde potrivim noi mai mult este la învățătură. Se pregătește tot pentru medicină.

Nu știu dacă e frumoasă sau urâtă. Nu o privesc ca pe o femeie. Sunt blocat. Mă domină prin inteligență.

Și totuși, într-o seară, uit să mai plec. Probabil că am făcut vreun gest nepermis. Mi-o fi citit pofta în privire. M-am trezit dimineața în patul ei. Singur. S-a dus să doarmă la mine. Când s-a întors, m-a atins cu degetele pe obraz:

- Băiatule, să fii cuminte, da?

Și n-am mai îndrăznit...

Înfulec pagini după pagini. Binomul lui Newton. Teorema lui Pitagora. Legea conservării materiei. Acuzativul. Ablativul. Prezumtivul. Clopotarul slut de la Notre-Dame. Lecturi în franceză. În latină. În miros de doagă de butoi.

Dan Sandu

Spaima orelor mici
umblânde
pe stradă
cu chipuri de paseri prelinse
la margini de zbor nefiresc
poate fi
mai adesea
un verset nesperat inspirat...

ŞI TU... (IX)

Mi-ai spus - aruncă poemul acesta
nescris
aruncă-l pe fereastră îi smulge adică
din aripi
lipseşte-l de inima poetului
(atent potopită de lacrimi)
închide-l în inima neagră
a iernii –
mi-ai spus...

ŞI TU… (X)

Mi-ai spus -
aruncă poemul acesta rănit
(pe jumate)
uşor bandajat - într-un
spital de tristeţe...

Toţi confraţii
muţi de uimire
ei
na
vor să ştie
cum faci de găseşti
mai mereu
fibra uscată a razei
din coaja luminii

mintea ta cu două
tăişuri iuţind
lenevoasele versuri –
masca ta - arlechin inventat
(de melozi vagabonzi)...
Aruncă poemul pe scări
aruncă-l naibii odată
La ce bun că trăieşti
La ce bun dacă mori...

ŞI TU... (XI)

Chiar şi mărul acesta domnesc
poate fi un poem
trecând prin amiază...
Această femeie poate fi
o poemă
cu chipul absent
de tristeţe
cu mersul obosit de lumină.
Spaima orelor mici
umblânde
pe stradă
cu chipuri de paseri prelinse
la margini de zbor nefiresc
poate fi
mai adesea
un verset nesperat inspirat...

ŞI TU... (XII)

E uşor să treci zilnic
o secure-ngropată peste
nebunia domnului
Poc – răsăritul
din lacrimi – (la nouvelle „labelepoc”) –
amarul celui
neplâns
căruia
patria îi cere să moară
să plece spre ţara visată...
nu-i nevoie de tine
- ţi vor spune
cu aripi uzate de
zbor
peste cuiburi de foame
te-or trece-n statistici
cum
c-ai mâncat mult
prea mult
te-ai opus...
te-ai opus...

ŞI TU...(XIII)

Ghiceşte moartea într-un
ghioc
ţigănesc şi
ne tocmeşte troiţă –
un gheizer de fluturi
atenţi la foşnetul coasei
când nimic nu se-mparte
frăţeşte
când tolba cu poveşti –
evidentă minciună
Lor îşi trăieşte destinul –
ziua de mâine
Doar Lor, Nouă,
NU!

ŞI TU...(XIV)

În limba lui Kuty
avem voie
să formăm acelaşi număr
de telefon
să trădăm aceleaşi săruturi
închipuite
să respirăm aceiaşi arbori
nesupuşi
regulamentului silvic
să comemorăm aceeaşi
demnitate
a foamei
în genunchi (revoltaţi)
Până când
Până când?

Iulian Caragea

veniți, bă, că ete, privighetoarea…

spală rufele ierbii și
cu ochii după fete frumoase
se pomenește întrebându-se dacă îi vin bine

ba dimineața lângă povârnișul ferestrei lovește cu pliscul
o baghetă de sticlă
ba legănându-se huiduie șăgalnic fântâni
osii boghiuri șasiuri
ba noaptea ține în suspensie o plută de pai pentru
traversat întunericul
ba hrănește direct din gușa ei un pui de măr înflorit
ba prinde ghirlande de nuntă la pieptul trecătorilor

înșiră nasturi pe o sfoară și o face să vibreze
mă strigă pe numele meu mic
care nici mama mea umană nu-l cunoaște)
piaptănă cum părul unui copil flacăra lumânării și
după ce-i spală trupul alb de praful negru al zilei
o trimite la culcare în pătuț
scornește perle și le pierde intenționat în ierburi
ca să aibă toată noaptea ce căuta

trasează cu unghia poveștii
zbengul urcioarelor *perioadă lambda*
și le dă luciu de rouă
ori le așază-n jur glomerulari
sânișori de rezervă

închide pleoapele seminței
pentru încă o zi de muncă tihnită în lut
duce de mână tiptil prin gară
și bate părintește pe greabăn
trenul express al furnicilor
nu trage alarma
să nu tulbure ochii verzi ai ploii

reglează cu *nanoșurubelnița*
miresmele și coloritul florilor
meșterește vitralii de biserici
și le lasă într-adins printre arborii pitici
pentru când va să vină din sângele meu
un dumnezeu al lucrurilor mici

spală rufele ierbii și
cu ochii după fete frumoase
se pomenește întrebându-se dacă îi vin bine

când mergi pe jos cu mersul tău confuz
îți adună din urmă icoanele
să nu le muște câinii
și le pune la păstrare într-un geac
ca firimituri de pâine pentru vrăbii
bibilește
(loitre din scânduri înserate de nori
osie zveltă de ierburi verzi
lipite cu o salivă ca un lapte de azimă)
căruța răpauzatei mele muici Stana
și tot ea descântă noroaiele
făcându-le să scoată ușoare binecuvântate bășici
despotmolind roțile
și cu o simplă limpezire de bici
trezind din toropeală cu foșnită tragere de zgardă
mârâitul plopilor
dezbrobodește zarea de ceață iscodind
zâmbetul forțat al soarelui

o căruță
cu o vacă albastră cum cerul
între hulube
cu mine însumi așteptând cum Moise
să-și despartă pereții de apă
mai la deal de casa noastră
în zori binevoitoarea mare

invizibilă privighetoarea-n frunzișuri
ea n-are altă realitate și altă mândrie de a fi
decât cea a cântecului

poesis

Valentin Predescu

KATHARSIS
(Ograda)

În ochiul de vis al poemului meu
un ţarc eleat de iepuri hai-hui
fug spre o zi a versului zeu
născu-nenăscut ca Nous-ul pui.

Ograda plină cu lemne e ca o lume pe raft
vecinii-au murit, şi nu doar în ochiul de vis,
în spaţiul oniric tot eleatul e-un rapt
din care-a mai scăpat un iepure mimesis.

Nici Erosu-n noapte nu mai transude
inconştientu-a fugit în lumi de străini
în mine doar cultul muncilor brute
mai zace precum lenea în piele de câini.

Supus al ordinii şi raţiunii strâmte
cum parc'-aş fi doar eu pe-acest pământ
mă văd visând poemul versurilor frânte
din ţarc în ţarc furând câte-un cuvânt.

Şi-n ochiul de vis ograda ia foc
putregaie de lemne aprind putregaie de versuri
iepuri şi şerpi mă privesc şi iau loc
pe trupul seamăn al meu ascultând înţelesuri.

Iepuroaice-ntinzându-mi al laptelui sân
în zorii de aur cu puii mă joc pe podea
inconştientul ca o tumoare culcându-se-n fân
în clipa trezirii cu moartea stau la cafea.

OSTIL
(genomul)

Ostil ostilităţii însăşi
când vrea pământul să-şi
recheme sufletele-n bătătură
şi din genom să nască o făptură
atât de christică ce s-a crezut
şi mult ostilă genei de-nceput.

Ostil ostilităţii pus pe cruce
cum sufletul ostil îmi este nemuririi
pentru-a ajunge unde, când şi pentru ce
eu doară vrând pământul meu cu aurul
grădinii
cu raiul fructelor căzute-n ierburi
eu vrând părinţii înapoi în carnea lor
şi-a oaselor pe verticală
eu vreau grădina-n care Iadul nu-şi face
din Pământ o fală.

Ostil apoi eşecului care-nfloreşte rugii
rugii-nvierii când morţii-n clipa fugii
vor călări peste genomi împrăştiaţi de vânt.

Ostili voi toţi Christosului pe-un Nou
Pământ
când veţi păşi cu El afară din mormânt.

INTENSITATE

Nu te ferici cât de mult eşti iubit
ci cât de intens ai iubit.
Şi dac'-ai iubit într-un veşnic somn
te întrebi? cât am să dorm?
Dormirea ta înverzeşte corpul tău
în zbuciumul inimii ce-aleargă prin muguri
şi frunze
mângâindu-te primăvara pe suflet, pe buze
şi-n toamnă uscându-te rău
arzi ca o torţă
în oase şi sex.
Şi vine o forţă
din suflet şi crez
şi Duhul lui Dumnezeu te întreabă:
pe spinarea pisicii veşnic dormind
cât ai iubit, şi cât de intens,
cu câtă-nmierire şi-n câtă grabă
te-ai dat peste cap în fiece vers...
în ce chip izvoarele tale te-au năpădit
şi căprioara de-a pururi vânată
cât ai dorit-o fată de de fată...

şi cât la nesfârşit ai dormit
şi de neştiut cât ai ştiut de iubit?...

Somnul e o mulţumire adâncă
şi cât ai dormit vei mai dormi încă.

Frumuseţea ta din chipul de-odată
aleargă un trup - trupul de fată.

DIZGRAŢII

4. Rebrusmént în Paradis

Ce-a putut să nască Paradisul orişicărui zeu?
O dizgraţie enormă între Eu şi Dumnezeu
o acrofobie a poemului pierdut ca suflet
rămânându-i înălţimea locul său de umblet.

O căruţă cât un Cosmos într-un veşnic rebrusmént
cară la cuvinte-n Noos regiment de regiment
şi ce poate să-nflorească-n versul meu
e osârdia căderii pe o scară de arheu.

Ce-a putut să nască arta tot cărând poemi pe umăr?
din ce-a fost un Eminescu, sau un Goethe, sau un
Nietzsche
habitează doar tradiţii, numenuri urlând în buncăr;

şi cum iarba se usucă sub tăişul coasei ce-o atinge
Paradisu-şi pierde urma dând exemple pe poteci.

Texte, doar; şi-n Căruţă-aştepţi îndemnul: haide,
treci!

URA PUFULUI
DE PĂPĂDIE (abhorare)

2. Grădina

Şi această grădină a mea
de vis şi de neatins
cu invizibili învăţăcei, cu silfii
şi silfidele în propăşire
cu brotăcei ronflaţi - viaţea mea toată
o resurecţie
în care doar sufletu-şi iubeşte religia Florii,
şi-a ierbii, şi-a Coasei,
a coasei regeneratoare
în timp ce trupul meu moare, moare, moare...
într-o Ură irefutabilă.

URA
PUFULUI
DE PĂPĂDIE (abhorare)

3. Clivaj

De unde-această Ură grea?
Dinspre cald către un rece
trupul meu ajuns pe-o stea
ca o floare se petrece.

De-aş urî ca un păgân
aş mai fi iubit de suflet
sufletul ce-l port în sân
sânul meu de trup şi cuget...

şi de voi să mă alătur
făr' să blestem, făr' să-njur
pre buchetul vostru strâmt
şi cu râvnă să vă cânt
doar din păpădia mea
trupul meu ajuns pe-o stea
rece tot din cald ce-a fost
ar mai răsări cu rost?...

Tot ce-i abhoră-n Menaj
ne aruncă în clivaj.

URA
PUFULUI
DE PĂPĂDIE (abhorare)

4. Liberul - arbitru

Printre ierbi în sihăstrie
şade-un puf de păpădie.
Scuturat de vânt şi ploi
dă naturii legi mai noi.

Libertatea necesară
ce şi-o capătă în vară
îl atrage-ntr-un imperiu
de relaţii de-austeriu.

Alegând obiectiv
între praxisul activ
şi o axie arară
viaţa lui e cea precară.

Nici putea în câtă Ură
se aşează Păpădia
printre ierburi ce îndură
peste ochi preapufăria.

De din iarnă până-n vară
puful păpădiei zboară.

Şi pe-un lujer de mai şade / sihăstritu
libertatea şi-o petrece / doar arbitru.

Ce-a putut să nască Paradisul orişicărui zeu?

O dizgraţie enormă între Eu şi Dumnezeu

o acrofobie a poemului pierdut ca suflet

rămânându-i înălţimea locul său de umblet.

O căruţă cât un Cosmos într-un veşnic rebrusmént

cară la cuvinte-n Noos regiment de regiment

şi ce poate să-nflorească-n versul meu

e osârdia căderii pe o scară de arheu.

Gheorghe Ion Păun... In Memoriam

Centrul Cultural Piteşti a organizat medalionul literar „Gheorghe Ion Păun... In Memoriam", dedicat regretatului scriitor, care a trăit la Piteşti şi a lăsat comunităţii o zestre literară, bine cotată de cunoscători. A văzut lumina zilei pe 23 septembrie, 1934, în comuna Bradu, judeţul Argeş, şi a absolvit Institutul de Căi Ferate Bucureşti în anul 1984. A lucrat în domeniu ca inginer principal la Căi Ferate Piteşti şi ulterior a fost şef de gară la Goleşti. Chemarea scrisului l-a îndemnat să publice câteva cărţi de poezie, iar în colaborare cu un alt autor, Constantin Stancu, a scris o carte despre obiceiuri religioase şi tradiţii.

S-a stins din viaţă pe 20 iunie 2011, dar a rămas în amintirea membrilor Fundaţiei Literare „Liviu Rebreanu", unde a îndeplinit funcţia de secretar.

Medalionul literar care i-a fost dedicat, a fost susţinut de preşedintele Fundaţiei Literare „Liviu Rebreanu", poeta Allora Albulescu Şerp, scriitorul Constantin Păun, fratele regretatului autor, scriitorul Mihail Ghiţescu, precum şi de tinere pasionate de literatura locală, care au evocat personalitatea lui Gheorghe Ion Păun şi au citit câteva dintre poemele sale. Profesorul Alexandru Brichiuş a susţinut un recital la pian, în ton cu atmosfera, de un lirism special. **(C.E. DUMITRACHE)**

poesis

Ion Popescu-Sireteanu

De o vreme încoace, de când au năvălit în presa vorbită mulţi necunoscători ai normelor severe ale limbii în general şi ale celei literare în special, auzim cu uimire şi cu strângere de inimă pronunţarea greşită a unor cuvinte vechi şi a unor nume proprii, precum şi folosirea unor false acorduri gramaticale pe care un om cu simţul limbii, dar şi cu bun simţ, nu şi le-ar îngădui.

Ziditori şi stricători de limbă

Prin strădania multor generaţii de cărturari, crescuţi şi formaţi în respectul graiului străbun, românii au ajuns să aibă o limbă literară bine orânduită şi frumos întocmită. În această limbă s-au tradus cărţi bisericeşti şi cărţi de legi ori cărţi populare, au fost scrise acte şi rugăciuni, dicţionare şi gramatici, cronici şi cărţi de istorie. Mari boieri ai condeiului, ca Varlaam şi Dosoftei, Grigore Ureche, Miron Costin şi Neculce, apoi Radu Popescu, Dimitrie Cantemir, Şincai şi Petru Maior ne-au dat puternice exemple de respect pentru limbă şi au contribuit, în chip conştient şi hotărâtor, la creşterea limbii româneşti, aceasta devenind tot mai proprie frecventării unor domenii variate ale culturii.

La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului următor, se publică scrieri de mare însemnătate pentru limba literară, gramatici şi numeroase alte lucrări, ca în deceniul al şaptelea să apară importante norme ortografice, scrise de Titu Maiorescu şi adoptate ulterior de Academia Română.

Un rol aparte în constituirea limbii literare unice au jucat reprezentanţii Şcolii Ardelene şi îndeosebi Paul Iorgovici, ale cărui idei, preluate de Heliade Rădulescu, au fost dezvoltate în scrierile acestuia. A existat acel aşa-numit **război al limbilor**, adică lupta conştientă şi de durată pentru o limbă literară naţională, mlădioasă, capabilă să exprime idei moderne şi imagini într-o formă desăvârşită. În această luptă pentru cultivarea tezaurului nostru lingvistic, un rol memorabil l-au avut scriitorii din secolul al XIX-lea. Interesul lor pentru limbă era egalat doar de marea lor iubire de neam. Claritatea, siguranţa şi noutatea exprimării erau trăsături esenţiale în scrisul lor, iar limba a câştigat noi deschideri în expresivitate şi în precizia exprimării. Cultivarea limbii, începută cu secole în urmă, a fost şi a rămas o permanenţă în preocupările celor înzestraţi cu talent, iar normele stabilite de ei s-au impus, câtă vreme şcoala a avut rolul hotărâtor în acest domeniu şi câtă vreme radioul şi televiziunea nu făceau legea în folosirea limbii literare.

Astăzi, radioul şi mai cu seamă televiziunile au o influenţă cu mult mai mare decât şcoala şi, ce se zideşte în şcoală, se dărâmă adeseori prin emisiuni.

Asistăm, indiferenţi şi parcă neputincioşi, la o agresiune a ignoranţei şi a prostiei împotriva limbii literare, o agresiune pe care forurile competente nu o opresc. Nu avem până acum o tribună a apărătorilor limbii, ci doar tribune ale stricătorilor acesteia.

În prefaţa la cartea lui Gh. Bulgăr, **Problemele limbii literare în concepţia scriitorilor români** (Ed. Didactică si Pedagogică, 1966, p.8), Perpessicius aminteşte de „marea problemă a primejdiilor cuvântului nestrunit”, deci de pericolele care pândesc o limbă nesupravegheată prin norme în vigoare, spre a se evita haosul ortografic şi ortoepic, impunându-se valorile eterne ale unei limbi cultivate cu multă grijă. În legătură cu limba română, aş spune că ceea ce n-au putut strica cei străini de neam, strică acum pleava incultă a naţiunii la televiziuni comerciale, dar şi la televiziunea de stat.

De o vreme încoace, de când au năvălit în presa vorbită mulţi necunoscători ai normelor severe ale limbii în general şi ale celei literare în special, auzim cu uimire şi cu strângere de inimă pronunţarea greşită a unor cuvinte vechi şi a unor nume proprii, precum şi folosirea unor false acorduri gramaticale pe care un om cu simţul limbii, dar şi cu bun simţ, nu şi le-ar îngădui.

Se ştie că în sudul ţării verbul **a vedeá** se pronunţă **a véde**, verbul **a prevedeá** este pronunţat a **prevéde**, dar acestea sunt fonetisme regionale, prin urmare particularităţi ale unor graiuri, neacceptate de normele limbii literare. A-şi impune cineva ignoranţa ca normă este cu totul condamnabil şi se cere să veghem la păstrarea nealterată a celei mai preţioase dintre moşteniri.

Crainici sportivi, cunoscuţi ca vechi stricători de limbă, au început de la o vreme să pronunţe **Ciubotaríu, Moraríu, Olaríu** etc. nume precum **Ciubotáriu**, **Moráriu**, **Oláriu** etc. ca şi cum acestea ar avea sufixul **-íu,** ca în **Gheorghíu**, **Grigoríu, Vasilíu** etc., falsificând norme ale limbii şi străvechi deprinderi de grai. O prezentatoare de ştiri de la Craiova a pronunţat chiar **Vânătoríu** în loc de **Vânătóriu**, ceea ce este cu totul inadmisibil. Am auzit de multe ori nume precum **Boiériu**, **Pascáriu**, **Rotáriu** fiind pronunţate ca **Boieríu**, **Pascaríu**, **Rotaríu** şi tot de către crainici sportivi sau prezentatori ai unor programe de televiziune.

Având în vedere influenţa sportului şi îndeosebi a fotbalului în toate mediile româneşti, înţelegem că boala s-a întins. Iar mediile lipsite de cultură au acceptat erorile ca pe nişte pronunţii adevărate.

Mai trist este că purtătorii unor nume stâlcite prin schimbarea abuzivă a accentului au început ei înşişi să-şi spună numele folosind acest accent nefiresc, repetându-se într-un fel întâmplarea cu ţăranul care a dus la târg o viţică. Negustorii l-au tot întrebat cum vinde capra, cu scopul evident de a da omului un preţ mai mic. Până la urmă, zăpăcit de precupeţi, chiar săteanul, ajuns acasă, i-a spus nevestei că a dus de vânzare o capră. Aşa se întâmplă şi acum cu purtătorii unor nume accentuate greşit.

În părţile răsăritene ale Ardealului şi în întreaga Moldovă, sufixul **-ár,** din cuvinte precum **ciubotar, lemnar, rotar** etc. se pronunţă cu **r** muiat, anume **ciubotari**, **lemnari**, **rotari**, ca forme de singular. Numele de familie care au la bază astfel de cuvinte se pronunţă **Ciubotáriu**, **Lemnáriu, Moráriu**, **Rotáriu, Trăistáriu** şi nu trebuie pronunţate **Ciubotaríu, Lemnaríu**, **Moraríu**, **Rotaríu**, **Trăistaríu.** Cineva a pronunţat **Chelaríu**, numele ilustrului poet bucovinean Traian Cheláriu. Un alt nume deformat este **Bejenaríu,** în loc de **Bejenáriu**.

Numele marelui lingvist Sextil Puşcáriu (cu accent pe **a**) a fost pronunţat **Puşcaríu** (cu accent pe **i**). Este cunoscut în Moldova numele de familie **Chipér**, explicabil prin substantivul comun **chipér**, care înseamnă *ardei.* L-am auzit adeseori pronunţat greşit **Chíper** (cu accent pe **i**). Numele **Oiériu** (cu accent pe **e**; trei silabe) a fost pronunţat **Oieríu** (patru silabe: **O-ie-rí-u**, greşit). Tot aşa numele **Boiériu** este pronunţat adeseori, greşit, **Boieríu.**

De foarte multe ori auzim acordul greşit cu numeralul doisprezece: **ora doisprezece**; **doisprezece fete; doisprezece etaje; poliţiştii au tras doisprezece focuri**; **doisprezece cabinete medicale**; **doisprezece grade** (despre temperatură); **doisprezece ţări.** Uneori auzim şi **douăsprezece decembrie**; **douăsprezece membri ai echipei, douăsprezece lei**, în loc de **doisprezece**.

Am auzit pronunţându-se **Cácica** şi **Pecíca**, numele localităţilor **Cacíca** (cu accent pe **i**, trei silabe) şi **Pécica** (cu accent pe **e**, două silabe).

Constatăm că termenul **locaţie** înseamnă orice: sat, oraş, stradă, lan de grâu, ba chiar sediu de partid, gazdă… În **Micul Dicţionar Academic**, **locaţie** are mai multe sensuri, dar nici unul dintre acestea nu are valoarea celui care i se dă astăzi.

Instituţiile care cultivă agramatismul şi incultura sunt, cum am spus, în rândul întâi, televiziunile şi studiourile de radio.

Am auzit că unul făcea **profanare de ameninţări** ori că altul **şi-a decapitat maşina.** Un crainic sportiv a spus despre un jucător de fotbal că este **expert în a păstra posesia balonului.**

Întrucât aceste cazuri de agresiune împotriva limbii sunt din ce în ce mai frecvente, ar trebuie ca instituţia cea mai autorizată, Academia Română, să ceară respectarea normelor obligatorii de folosire a limbii.

În această vreme, de haos lingvistic, se cere cu adevărat o **lege a limbii,** să ne ocrotim marea creaţie a neamului românesc. Radioul central, cele regionale şi televiziunile ar trebui să aibă emisiuni de cultivare a limbii cu scopul stopării coordonate a degradării acesteia.

Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda” Ediţia a XIV-a, 25-26 septembrie 2014

Consiliul Judeţean Teleorman şi Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Teleorman, în parteneriat cu Direcţia Judeţeană pentru Cultură Telorman şi revistele: „Luceafărul de dimineaţă”, „Argeş”, „Bucureştiul literar şi artistic”, „Litere”, „Pro Saeculum” şi „Caligraf”, organizează **Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda”**, ediţia a XIV-a, ale cărui manifestări finale se vor desfăşura în zilele de 25 şi 26 septembrie 2014, la Alexandria şi la Siliştea Gumeşti.

Festivalul îşi propune să descopere şi să promoveze prozatori de talent, care nu au debutat în volum. Concurenţii vor trimite ***1-3 proze scurte***, care pot avea în total 20 pagini. Vor fi acordate următoarele premii:

- ***Premiul „Marin Preda”*** şi Premiul Revistei „Luceafărul de dimineaţă” (în valoare de 900 lei);
- ***Premiul I*** şi Premiul Revistei „Argeş” (în valoare de 700 lei);
- ***Premiul al II-lea*** şi Premiul Revistei „Bucureştiul literar şi artistic” (în valoare de 600 lei);
- ***Premiul al II-lea*** şi Premiul Revistei „Litere” (în valoare de 600 lei) ;
- ***Premiul al III-lea*** şi Premiul Revistei „Pro Saeculum” (în valoare de 500 lei);
- ***Premiul a III-lea*** şi Premiul Revistei „Caligraf” (în valoare de 500 lei).

Prozele scurte premiate vor fi incluse într-un volum, ce va fi lansat în cadrul manifestărilor finale ale festivalului; de asemenea, vor fi publicate de revistele partenere.

Concurenţii vor trimite prozele scurte pe suport de hârtie, culese cu font 12 (Normal, Times New Roman, 1.5 Space), ***în câte 7 (şapte) exemplare***, semnate cu un scurt motto, acelaşi motto figurând şi pe un plic însoţitor, în care va fi introdusă o fişă cu datele de identificare ale autorului: numele şi prenumele, data şi localitatea naşterii, adresa poştală, adresa de e-mail şi numărul de telefon mobil, precum şi un CD cu textele trimise, inscripţionat cu acelaşi motto.

Lucrările pentru concurs vor fi trimise, ***până la data de 5 august 2014***, pe adresa: ***Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Teleorman***, str. Ion Creangă, nr. 52-54, 140056 – mn. Alexandria, jud. Teleorman, cu menţiunea „pentru concurs”.

atitudini

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

Iluminările lui Ion Mureşan

Când vine vorba, ca în clipa de faţă, despre creaţia lui Ion Mureşan, a cărui receptare, din fericire, devine pe zi ce trece tot mai dedicată şi atentă, eu unul nu pot să nu mă gândesc cu o undă de regret la faptul că poetul încă nu a găsit timpul de a răspunde la o întrebare pe care o formulam într-o propunere de interviu, anul trecut, privitor la poeziile sale în stare… publicistică. Cineva, în prealabil, recunosc, îmi atrăsese atenţia, într-un apárte, că "Muri" risipeşete prin gazetele Clujului sute de "iluminări" rimbaldiene, peste care n-ar fi rău dacă m-aş uita. Ca atâţia alţi literatori, după revoluţie, fostul profesor din provincie, care într-o vreme, după spusa regretatului Radu Săplăcan, fusese obligat, sub ochii indiferenţi ai autorităţilor comuniste locale, să se adăpostească temporar într-o casă cu lut pe jos, şi-a deschis propriul front de undă publicistic, ale cărui oscilaţii, trebuie spus, au mai mult însă a face cu "virginele erudite" decât cu schimbarea feţei eternei şi fascinantei Românii… După ce printr-o şansă unică mi-a căzut sub ochi un set cu câteva piese din aceste intervenţii ale lui Ion Mureşan în presa locală, mi-am dat seama că autorul *Cărţii de iarnă* nu are nimic din faconda şi încrâncenarea gazetarului politic de tip eminescian sau camilpetrescian, să zicem, acel gazetar militant al dreptăţii sociale pentru care o atare meserie reprezintă ultima instanţă a vieţii politice. Indiferent sau inactiv ideologic, bonom şi retractil ori iubitor de ceremonialuri şi politeţuri arlechinesc frivole, tot cam atât pe cât rămâne un neclintit preţăluitor şi amator de poveşti şi "snoave" spuse cu şart, cel puţin la prima vedere, Ion Mureşan lasă impresia că nu s-a gândit niciodată serios la faptul că vocea unui mare poet ar putea deveni "regulatorul angrenajului social". El nu are, de altminteri, vocaţie de adevărat promotor de idei în arena politică şi nici spiritul de pristav al unui asemenea purtător de torţă. "Care sunt ideile care circulă astăzi în România?, îşi pune şi el întrebarea, nimic de zis, într-una din tabletele din setul de texte pomenit. Care e ideea pentru care merită să faci puşcărie, pentru care merită să mori sau să trăieşti? Ideea crizei politice?" Conştient de puterea de înrâurire a altor foţe în viaţa *intra muros* a Poetului, aşa cum o spune cu o uluitoare disimulaţie altundeva, "…De ce să iau măsuri de *protecţie poetică a oraşului* (s.n.), când, la topirea zăpezii, nu vor mai exista nici blocuri, nici magazine alimentare, nici oameni"? Cu fine bizotări culturale şi anecdotice, în felul ardelenesc molcom şi fantezist cu ponderaţie în care face gazetărie la ora de faţă, Ion Mureşan o face de predilecţie la persoana I (chiar dacă uneori scenariul presupune şi un inevitabil joc de măşti), aşa încât ar putea foarte bine să spună alături de Montaigne (pe care, altimineri, îl preţuieşte indubitabil) "eu însumi sunt tema cărţilor mele".

Prin grija unui sensibil şi îndatoritor prieten din Nord, un aristocrat nu numai al spiritului, dar şi, *rara avis*, cu înscrisurile necesare în cuvenita *Arhondologie*, recent mi-a parvenit prin poştă un volum de circa 230 de pagini de *eseuri conversaţionale* semnate de Ion Mureşan şi publicate sub titlul *Oglinda aburită* de către Editura CHARMIDES la sfârşitul anului trecut. În mica uvertură de două pagini, prozatorul Alexandru Vlad, bun traducător din engleză şi perfect însoţitor al poetului, în texte şi la cafenea, ne famializează cu fizionomia şi caracterul "tabletelor" prietenului său pe care le consideră, vizavi de *eseul conversaţional englez* la care trimit, în primul rând, "un rezultat al coabitării poetului cu presa". Dincolo de clarificarea genului sau speciei acestui tip de eseu născut în publicistică (Virgil Nemoianu), care a devenit automat şi grila de lectură pe care au mers puţinii comentatorii de până acum ai cărţii, culegerea de texte ar fi meritat, cred eu, un binevenit *cuvânt înainte* sau măcar o *notă asupra ediţiei*… Pe lângă precizarea titlului original, a numelui publicaţiei şi a datei apariţiei fiecărui eseu, despre care nu avem, iacătă, nici o informaţie de identificare concretă, editorul s-ar fi cuvenit, îmi spun, să furnizeze obligatoriu câteva minime informaţii despre caracterul alterat sau *ne varietur* al fiecărui text reţinut, cunoscându-se prea bine practicile curente de rescriere şi delabrare a literei şi spiritului unor edite risipite în presa cotidiană. Fără o asemenea prevedere, după ce va fi sedus în cel mai subtil mod cu putinţă de primele două piese (respectiv, *Despre faptul că nu avem timp să citim* şi *Cărţile la vrema zugrăvitului*), cititorul se va întreba nesmintit de ce Ion Mureşan nu rămâne la aceleaşi standarde până la sfârşitul cărţii, preferând dimensiunile pastilei condensate amplei ţesături şi incrucişări de idei din incipitul ei. Personal, dacă ar fi să-mi spun părerea în legătură cu acest aspect care nu ţine numai de umoarea schimăcioasă sau cheful de a scrie al autorului, n-aş ezita să consider piesele incipitului drept nişte inedite pe tema mai generală a scris-cititului, special concepute şi bibilite pentru *Oglinda aburită*, în timp ce, toate celelalte, culese cu grijă din noianul de paperaserii unde tehnoredactorul le-a găsit un loc, corespund, măcar ca ambitus, dacă nu şi ca încordare a forţelor vital-creatoare, curiozităţii privirii şi, dacă ţinem neapărat, "obligativităţii dimensiunilor" unei eventuale rubrici dintr-o gazetă. De mărimi ceva mai reduse şi regrupate tematic *a posteriori*, partea cea mai consistentă a eseurilor lui Ion Mureşan excelează însă prin prospeţime şi o certă notă de autenticitate. Dar să o luăm cu începutul, deşi, privit ca sinteză a unei experienţe scripturistice, *Despre faptul că nu avem timp să citim* fixează mai curând o concluzie.

Scris într-un spirit sprinţar şi în vădit acord cu ritmurile derulării existenţei diurne, primul eseu (despre care se pare că deja m-am exprimat la superlativ) dezvăluie, în tainica adâncime a ideaţiei aşternute pe hârtie, un Ion Mureşan deplin împăcat cu rosturile unei vieţi care nu pare a fi altceva pentru domnia sa decât un prinos al naturii. La scara vieţii interioare inefabile a artistului, Ion Mureşan reprezintă o lume care mai are încă timp de taifas şi de băut cafele, de privit şi de vorbit peste gard sau de ieşit la poartă ca să vadă cine mai trece pe drum… În faţa prezumtivului neant la care te obligă să reflectezi, la un moment dat, petrecerea vârstei de aur, "depozitară a tuturor promisiunilor", fără sentimentul deşărtăciunii ori, deopotrivă, al trufiei pe care ţi-l poate întreţine gândul că a sosit momentul "înstrăinării" bibliotecii, scriitorul unei astfel de lumi stă neclintit în demnitatea sa, ca un astru într-o zodie de la începutul lumii, căci i se pare de-a dreptul absurd "să credem că moartea poate întrerupe lectura". Nici vorbă! Dacă se va întâmpla să devenim cu toţii oale şi ulcele, vom continua – nu-i aşa? - să citim măcar, dacă nu şi să scriem, *cu firul de iarbă al văzului şi florile auzului unui înger*, aşa cum o face Marele Poet, fireşte! Altfel cum? Dincolo de valenţele profunde ale unei atari filosofii, deşi Ion Mureşan ar putea spune foarte bine că prin harul poeziei a cunoscut toate şi a fost toate (*Omnia fui...*), *Oglinda aburită* nu scoate la suprafaţă nici măcar *un text meta* despre muza poeziei sau procesul de facere şi desfacere a esenţelor ei în retortele sufletului şi minţii poetului. Amănuntul, deosebit de grăitor, ar trebui să constituie supremul argument că, înainte de a fi un meşteşugar (*techné*) de excepţie, greu de convins de cineva a-şi dezvălui secretele, Ion Mureşan este un fascinant poet de adâncimi metafizice, unul care lasă uneori impresia că de-abia dacă înţelege el însuşi ce se întâmplă în chilia cuvântului său (căci *je est un autre*), darămite să mai şi tălmăcească pe înţeles un "ce" (şi "cum") misterios. Dar nu poetul ne interesează în primul rând în *Oglinda aburită*, ci eseistul şi omul de spirit care desfid seriozitatea posomorâtă şi scriu acum pentru plăcerea recreaţiei…

Asemeni unui Bacon, căruia îi datorăm, nu? metoda de cunoaştere inductivă, bazată pe observaţie, comparaţie şi analiză, dar poate mai ales precum unui spirit critic ca Saint-Beuve (deşi nu e englez), Ion Mureşan tratează istoria curentă ca pe o mare anecdotă descifrată şi desfăcută din zeci şi sute de alte şi alte anecdote ale lucrurilor şi faptelor care ne asaltează zilnic. Parabola ingenioasă şi maxima potrivită, anecdota deşteaptă sau doar incisivă, vie şi pilduitoare îi dau posibilitatea eseistului nostru să divagheze şi să se deplaseze cu uşurinţă de la un fapt la altul; să nareze şi să evoce întâmplări ilustrative, pline de haz, bune de servit, boiereşte, de la caz la caz, ca pilde şi învăţături în diverse ocazii şi împrejurări de viaţă. Dovadă că nimic nu e gratauit aici sau doar aranjat cu dichis estetic, scrise într-o limbă curată şi expresivă ce mai păstrează unele ecouri arhaice şi dialectale, eseurile lui Ioan Mureşan mustesc de spirit critic şi autoironie, de vervă polemică şi chiar, pe alocuri, de un sarcasm muşcător, repede stins într-o atitudine înţeleaptă, umanitaristă. De vreme ce însuşi Dumnezeu pare a miza pe învăţăturile şi înţelepciunea populară ale românilor, Ion Mureşan îşi face socotelile că nu va greşi cu nimic dacă se încumetă să-i vorbească cititorului său după un asemenea model, în ponturi, adică, împănându-şi istorioarele cu destule ziceri şi proverbe, ba uneori chiar şi cu câte un banc reuşit. N-am cercetat istoria genului şi nici posibilităţile sau performanţele lui de comunicare acasă la el sau în spaţiul anglofon, dar ceea ce degajă, mai înainte de orice, "istoriile" pline de anecdotele şi parabolele din *eseurile conversaţionale* ale lui Ion Mureşan este un mod critic realist şi magic (n-am cum să-l botez altfel !) de a privi şi înţelege existenţa. Construite şi regizate minuţios, pe cât de tonice şi pline de tâlc, tot pe atât de insolite, istorisirile la ale căror semnificaţii mai largi ne invită să reflectăm neîntârziat Ion Mureşan sunt până la urmă adevărate capodopere de spirit şi subtilitate. "Într-un an, Paştele românilor s-a potrivit în aceeaşi zi cu Paştele ungurilor. Poporul nu înregistrează nuanţe, denumiri de religii. Tot ceea ce ştiu oamenii de la ţară este că Paştele ungurilor pică ba cu o săptămână mai repede, ba cu o săptămână mai târziu decât cel românesc. Potriveala asta, de data asta, a făcut-o, poate, pe mama să-mi spună o poveste cu steag.

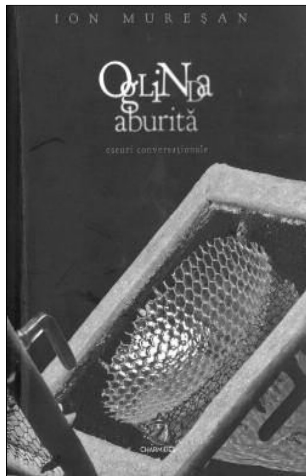
Satul Chidea este o localitate cu populaţie majoritar maghiară. Aşa a fost întotdeauna. Trăiesc acolo şi câteva familii de români. Prin 1940, după odiosul Dictat de la Viena (cum zic românii), la Chidea au intrat glorioasele armate maghiare. Cel mai gazdă ungur era Biro Arpad. El era prieten la cataramă cu cel mai gazdă român, Alexandru Lăpuşan, care ţinea steagul românesc la mare cinste, tot anul arborat la poartă. Glorioasele armate maghiare au purces la confiscarea steagului. Problema era ce să facă ei cu captura tricoloră. Biro Arpad s-a prezentat la comandantul trupelor şi a cerut steagul, căci tocmai făcuse focul în cuptorul de copt pâine (pâine proaspătă pentru întâmpinarea noilor stăpâni), deci era o ocazie bună ca să-l ardă. A luat steagul şi a dispărut cu el în direcţia cuptorului.

Nu mult după acea a venit odiosul Dictat de la Trianon (cum zic ungurii). În sat au apărut glorioasele armate române. Biro Arpad l-a chemat la el pe bătrânul Lăpuşanu: ‹‹Am ceva pentru tine››, i-a zis. Şi a ieşit în faţa porţii cu steagul românesc. ‹‹Doar nu ai crezut că sunt atâta de prost ca să îl ard. Am vrut doar ca să te scutesc pe tine de necazuri››.

Astăzi nu mai trăieşte nici batrânul Biro, nu mai trăieşte nici bătrânul Lăpuşan. Dar parcă li se simte lipsa".(*Poveste cu steag*).

(continuare în pag. 27)

...Ion Mureşan este un fascinant poet de adâncimi metafizice, unul care lasă uneori impresia că de-abia dacă înţelege el însuşi ce se întâmplă în chilia cuvântului său (căci *je est un autre*), darămite să mai şi tălmăcească pe înţeles un "ce" (şi "cum") misterios.

ION MUREŞAN,
Oglinda aburită.
Eseuri conversaţionale,
Ed. *Charmides*, 2013

Leonid Dragomir

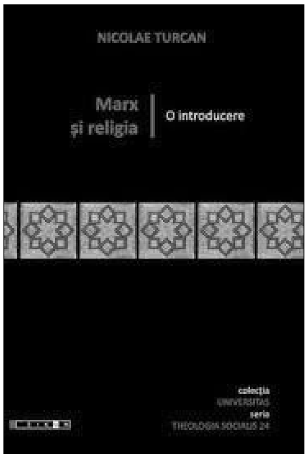

Biblioteca de filosofie

Marx, profetul necredincios

Faptul că într-o ţară precum România unde ideologia marxistă a fost doctrina oficială aproape o jumătate de secol nu s-au prea scris studii despre Marx în sfertul de secol scurs după căderea comunismului nu poate să nu provoace uimirea. În acest context al uitării interesate şi cu siguranţă interesante din punct de vedere psihanalitic, un studiu despre opera lui Karl Marx depăşeşte contingenţa intereselor subiective, atingând o necesitate obiectivă. Este cazul lucrării *Marx şi religia* în care Nicolae Turcan, autor cu studii filosofice şi teologice avansate, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, născut în 1971, care a trăit deci până la vârsta majoratului în socialismul real ceauşist, propune o introducere în gândirea lui Marx din perspectivă teologică.

Considerat de Paul Ricoeur unul dintre maeştrii "şcolii suspiciunii", alături de Nietzsche şi de Freud, autorul *Capitalului* a căutat în toată opera sa să demaşte iluziile conţinute în creaţiile spirituale: religie, filosofie, artă, morală. Ele sunt doar măşti ale relaţiilor de producţie dintr-o anumită epocă şi instrumente de dominaţie ale clasei conducătoare. În modernitatea capitalistă aceasta era burghezia, clasa exploatatoare a proletariatului. Se ştie că Marx a propăvăduit ideea dispariţiei capitalismului şi preluarea puterii de către proletariat, care va instaura o societate fără clase sociale, comunismul. Atunci nu va mai exista exploatarea omului de către om, nici alienarea cu toate formele sale, iar fericirea va fi, cum spunea ironic un autor francez, "obligatorie" pentru toţi. Pentru un astfel de scop spre care tinde mişcarea dialectică a istoriei orice mijloc este permis, lupta revoluţionară ducându-se în primul rând împotriva forţelor conservatoare care întârzie progresul istoric ce va conduce inevitabil la el. Marx a considerat că avangarda acestora este religia, ea fiind principalul obstacol în realizarea mersului istoriei.

Opera sa a fost analizată în principal prin prisma teoriei economice sau a umanismului din scrierile de tinereţe. Introducerea lui Nicolae Turcan este centrată pe latura religioasă, redusă ca pondere cantitativă în ansamblul operei, "dar de o importanţă capitală pentru critica marxistă la adresa capitalismului". Înveşmântată într-un jargon ştiinţific sau filosofic, gândirea lui Marx se dovedeşte a fi de fapt întemeierea unei noi religii secularizate, concurentă la adresa creştinismului şi de aceea preluându-i deformat multe dintre temele principale. Profeţia sensului inevitabil al istoriei spre fericirea comunistă, ideea omului nou, misiunea mesianică a proletariatului, revoluţia ca apocalipsă ce va schimba pentru totdeauna societatea, sunt doar câteva dintre ideile religioase ale lui Marx, ce se suprapun peste cele creştine pentru a le submina. Marx a fost încă de la început - fapt demonstrabil pornind chiar de la sursele sale principale: filosofia lui Hegel ce a transformat creştinismul într-o onto-teologie, înlocuindu-l pe Dumnezeul viu cu cel conceptual deja mort şi lucrarea lui Ludwig Feuerbach, *Esenţa creştinismului* unde Dumnezeu este conceput drept o creaţie a omului, prin proiecţia în transcendenţă a calităţilor sale – un "revoluţionar de factură religioasă" sau un "profet religios fără credinţă". Este atât de periculoasă această distorsionare a creştinismului dinspre transcendenţă spre lumea de aici? Răspunsul la această întrebare l-au dat milioanele de victime ale comunismului. Lectura teologică a operei lui Marx realizată de Nicolae Turcan, uneori aplicându-i cu subtilitate principiile propriei metode dialectice, arată că "ateismul său revoluţionar" este marcat de o violenţă constantă la adresa religiei. Violenţa, specifică chiar omului Marx se întrevede mai ales în multele expresii preluate batjocoritor din creştinism. Este ceea ce-l deosebeşte de Freud şi de Nietzsche, şi ei adversari ai creştinismului, dar la care nu întâlnim îndemnuri la ură sau crimă. Până şi umanismul marxian este contaminat de violenţă şi, de altfel, omul sfârşeşte în opera târzie prin a fi dizolvat în relaţii de producţie sau înlocuit de apartenenţa la o clasă socială. Deci se ajunge la un antiumanism sau, cu o expriesie oximoronică a autorului, la "un umanism mizantropic".

"Ce a mai rămas, astăzi din Marx?", se întreabă în final Nicolae Turcan. Unul dintre meritele cărţii este de a prezenta cu onestitate valoarea criticilor lui Marx în ceea ce priveşte alianţa suspectă realizată uneori între creştinism şi puterea politică, denunţarea exploatării generate de capitalism sau teoria, mereu valabilă, a alienării. Marx nu a greşit în privinţa diagnosticelor, aşadar ca instrument teoretic de critică socială marxismul ar putea fi încă actual. Însă Marx s-a înşelat în tot ce a propus sau a profeţit: sfârşitul inevitabil al capitalismului şi al religiei, fericirea adusă de comunism, apariţia unui om nou ş.a. Constatând imensa falsificare a realităţii, prezentă chiar în scrierile lui Marx şi, nu cum susţin unii, datorată aplicării greşite a ideilor sale, Nicolae Turcan ajunge la o concluzie teologică radicală: "purtând măştile demonului, ateismul marxian minte chiar atunci când pare a spune adevărul". În consecinţă, tentaţia, întâlnită în rândul unor tineri, a unei alianţe între teologie şi marxism, precum în teologia eliberării, este periculoasă la adresa credinţei. Cartea lui Nicolae Turcan vine să confirme încă o dată spusele lui Hristos cu privire la neputinţa de a sluji la doi stăpâni.

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

Dragă naşule

lui adam puslojic, de ştire, de inimă şi de distanţă

Află despre mine că sunt aşa cum numai dumneata mă mai ştii
Uneori prelung ca un ţipăt pe care îl pun femeile la dospit când vine Domnul la masă

să ştii că din lingura lumii nu mai satură nimeni şi că iernile care vin vor fi aspre de nichita, de eminescu, de radu gyr şi de distanţa din care tot vin poeţii şi taina din care au fost plămădiţi

În rest …mai nimic.
Cum e zăpada în kobişniţa
dar frigul …ce curcubeau mai pune la gât?

Un dor înalt de serbia şi timoc
de ierburile printre care stau ascunşi iepuri târzii
de vaşko şi radomir andric, srba şi milurko, de kani şi firulovici
Ave

Dragă adam naşule şi bunule al nostru român de sârb
Află despre mine că sunt aşa cum mă ştii dumneata
Mai scund uneori decât litera Â
…. mai înalt decât Ţ

(1 iulie, 2014,
printre ţăranii mei din siliştea - argeş)

SEPTUAGINTA ANNORUM

Începând cu deceniul al şaptelea din secolul trecut, revista *Argeş* s-a întâlnit frecvent, încă de la înfiinţare (când a slujit-o ca redactor) cu Doru Moţoc.

Astăzi, dacă oraşul Râmnicu-Vâlcea nu ar avea un nume, cunoscutul om de teatru vâlcean ar deveni eponimul urbei de la poalele dealului Capela. Alex Ştefănescu, invitat la cea de-a 75-a aniversare a dramaturgului, remarca prezenţa şi în alte judeţe a câte unei proeminenţe culturale emblematice. De dorit ar fi – zicem – ca prestigiul culturii să sporească într-atât, încât heraldica noului mileniu să se nască nu din chimirul modern al vreunui burtă-verde, ci din pudoarea raţiunii şi simţirii.

Schiţăm trei ipostaze ale aniversatului: creator, profesor, septuagenar.

Lui Doru Moţoc i se spune, în mod obişnuit, *Maestre*!, recunoscându-i-se astfel meritele de autor dramatic, dar şi de actor, apropierea Domniei-Sale de scenă depăşind net zona cochetăriei frivole şi iscodind sistematic conubialitatea Thaliei. Probabil că apelativul vizează, în coerenţa lui logică, şi statutul de poet şi prozator, Doru Moţoc, pe bună dreptate, dovedindu-se şi aici creator.

Criteriile de apreciere a operei lui Doru Moţoc converg către dimensiunea lirică a creaţiei sale. Ca şi când, prin destin, autorului i-ar fi fost rezervat mandatul slujirii cu obstinaţie a infrastructurii umane – sentimentului. Convertind în artă trăirile personale, Doru Moţoc se plasează cu seninătate sub egida celor ce mărturisesc: *Madame Bovary c'est moi*! El crede în efectul de desingurare prin sentiment şi de comuniune în iubire. Pentru că un văl de tristeţe acoperă lucrurile frumoase, e necesar uneori un perdaf de iubire pe rugozitatea vieţii.

În lume, în opinie curentă, profesorul pică, de regulă, în umbra creatorului. Şi, cum este mai comod să preluăm realitatea *tale-quale* decât să o poziţionăm altfel, încât profesorul să iasă din umbra creatorului şi să se contureze cu propria-i lumină şi umbră, concedem adesea: profesorul vine după (dacă mai vine). Deşi el, cel dintâi, selectează învăţătura, îngrijindu-se de buna creştere a tânărului. Iar selectarea învăţăturii este mai importantă decât aceea a alimentelor, pentru că din ea, avertizează Protagoras sofistul, se hrăneşte sufletul. Nu este oare acesta un act de creaţie, cu semnătura creatorului pierdută în anonimat generos? Să-l ascultăm pe Noica: „Când un tânăr creşte frumos, iese parcă din strâmbătate o lume întreagă".

Iată, din partea lui Doru Moţoc, un gest cu semnificaţie aleasă în educaţia propriei odrasle. Gest „domestic", dar cu putere de exemplu.

Când fiul său termina opt clase, în Râmnicu-Vâlcea nu exista nici măcar o singură clasă cu profil filologic. Doru Moţoc, tatăl, dar şi pedagogul (etimologic din *pais, paidos*, „copil" + *ago*, „a duce", în limba greacă, *pedagogul* fiind, iniţial, cel ce ducea copilul la „şcoală"), şi-a înscris fiul la un liceu de filologie din Sibiu. Un gest exemplar de rezistenţă împotriva unei ideologii mutilante.

Septuaginta annorum, şaptezeci de ani, preziua vârstei patriarhilor! Dar şi cifra în sine, şaptezeci, multiplu de şapte, număr simbolic ce vine din lecturi biblice, pe val mândru, savant.

Destructurând sintagma de mai sus, eliminând anii (*annorum*), determinatul, lăsăm să strălucească numărul, *septuaginta*, să se bucure de bogăţia sa; vom sta atunci alături de cartea înţelepciunii, de cei şaptezeci (şi doi) tălmăcitori ai logosului divin.

Deşi, poate că ne-ar fi stat mai bine copii, jucându-ne de-a înţelepţii, decât septuagenari înţelepţi, jucându-ne cu anii precum copiii cu bănuţii de nalbă.

PETRU APOSTOL
(el însuşi septuagenar)

cronici

Timpuri trecute şi nu tocmai

(urmare din p. 3)

apar la fel de ambigue precum raporturile ce le-a întreţinut cu comunismul. Frînturi de adaptări şi inadaptări, rupturi şi reveniri, priviri aruncate departe în zare, succedate de altele fixate capricios pe detalii ale proximităţii. Lipsa de atenţie pe care Breban o manifestă faţă de relicvele comunismului, cu o pondere atît de dureroasă în postcomunism, nu sugerează cumva o analoagă lipsă de interes faţă de dramele comunismului însuşi? Preferinţa d-sale de-a se scălda în grandoarea unor generalităţi, a unor abstracţiuni nelipsite de pompă, nu trădează un dispreţ (poate şi o subiacentă teamă) faţă de prezent? O ambiţie crîncenă, în rază nietzscheană, care-i transpare prin toţi porii, are drept obiect condiţia de … supraautor. Afişează o retorică imperativă, fără pauze, cu alură cazonă. Şi o irepresibilă poftă de titluri, cum de nişte jucării întîrziate. Ca un fel de detensionare a fiinţei d-sale crispate în egocentrism, autorul **Animalelor bolnave** dă la iveală în unele clipe o vanitate copilărească. Vanitate care ar părea doar amuzantă dacă în spatele ei nu s-ar profila o remarcabilă inteligenţă disociativ-maliţioasă, răscumpărătoare.Vorbindu-i deunăzi fostului meu coleg de facultate clujeană (nu şi de an) despre o revistă în care au apărut nume dintre cele mai cunoscute ale literelor noastre, pe care le-am enumerat, d-sa m-a întrebat, aparent descumpănit: “Dar este vreunul din ei un scriitor de seamă?”. Cu aceeaşi ocazie l-am invitat să publice un articol în revista în chestiune. “Eu nu scriu articole”, a sunat răspunsul d-sale burzuluit. Întîmplător, romancierul ţinea atunci în mînă un număr din revista **Contemporanul – ideea europeană**, în care figura… un articol propriu. Nu pot a nu mi-l aminti pe Camil Petrescu, al cărui intelect acut convieţuia identic cu o infantilă prezumţie. Oare nu i-ar surîde lui Breban o asociaţie de felul celei ce s-a înjghebat în jurul precursorului interbelic, intitulată nu altminteri decît “Admiratorii lui N. B.”? Bizareriile nu i se opresc însă aici. Admiraţiile d-sale cele mai înalte, sînt, în domeniul criticii, “prietenul Eugen” (şi atît), iar în domeniul prozei, D. R. Popescu şi Augustin Buzura. Buzura… Romancier cu dublă cetăţenie morală în “epoca de aur”, “disident”, dar şi laudator al dictatorului, deţinînd mereu o funcţie în nomenclatura culturală clujeană (nu întîmplător cred că n-a fost mazilit), acesta cultiva o proză ce dă explicaţia unui astfel de comportament. O proză avînd o cazuistică oprită mereu la jumătate, gîtuită din pricina gîndului la cenzura ca atare, ca şi a autocenzurii. Acordînd cititorului satisfacţia unor lucruri dezagreabile stăpînirii, “şopîrle”, cum li se zicea, şi insatisfacţia de a rămîne la acel stadiu aproximativ. Dramatizări cuminţi, într-o lume de activişti şi nemulţumiţi, de ciocoi pe stil nou, de laşi şi oropsiţi, lăsată-n plata ei. O producţie populară cîndva, însă care rămîne tot mai mult la stadiul unui document cu o tot mai restrînsă abilitare estetică. O interfaţă între o producţie cu şanse de durată şi una efemeră. Buzura e aidoma unui om care stă cu piciorul pe o treaptă fără a izbuti a-şi trece acolo şi cel de-al doilea picior. De aici provine probabil arţagul d-sale postceauşist, trufia negatoare şi insultătoare pe care a vădit-o în publicistică. Acea regurgitare morală a celui care, dobîndind o înaltă funcţie şi devenind mînuitorul unor însemnate sume de bani, îşi divulgă fibra de individ “ajuns”. Ca moralizator al naţiei, adoptă un ton arogant ce nu-l avantajează defel. De reţinut cariera administrativă consistentă pe care atît A. Buzura cît şi E. Simion şi N. Breban au început-o fără zăbavă, imediat după evenimentele din 1989. Zeii prezentului le-au fost extrem de favorabili. N-avem a face aici cu acel magnetism al puterii cunoscut din perioada comunistă? Cu o atracţie mai bine-zis reciprocă, deoarece reprezentanţii puterii doresc a-şi constitui o aripă culturală, iar cei ai culturii poftesc în egală măsură, dacă nu în mai mare, o prezenţă oficială? Şi astfel ajungem la alţi indenegabili beneficiari ai guvernării de după 1989, Andrei Pleşu, Gabriel Liiceanu, Horia-Roman Patapievici. Inteligenţi prodigioşi, nimic de zis, la rîndul lor, dar colindînd conform vechiului tipic la curţile prezidenţiale (la toate cel dintîi, următorii mai cu seamă la cea a lui Băsescu). Beoţianul Băsescu cel devenit, pe urmele supraacademicilor Nicolae şi Elena Ceauşescu, nu mai puţin decît preşedinte de onoare al Institutului Cultural Român. Ceea ce înseamnă că eminentul Patapievici accepta a se afla sub autoritatea a doi preşedinţi cu acelaşi nume! Un tablou vivant memorabil: elitiştii plecîndu-şi deferent frunţile speculative în faţa noului bonz de stat şi de partid, cel cu lectura (hai s-o admitem) a unei singure cărţi literare, pe viaţă. Şi care, după cum s-a rostit d-sa, *coram populo*, îi preferă, în locul filosofilor, pe tinichigii…

Doriţi să mai indicăm şi alte moravuri şi năravuri ale scriitorimii? Despre provincie am mai discutat. Dar am impresia că nu strică a relua subiectul, întrucît provincia (mai ales cea “mică”) se află într-o fază de ebuliţie care s-ar putea să nu se oprească în curînd. Supusă centralismului (“democratic”!) specific sistemului comunist, ea irumpe acum în două direcţii, exprimînd frustrarea ca şi tentaţia unei revanşe solide. Mai întîi să menţionăm că provincia îşi dezdoaie spinarea în faţa centrului de-atîtea ori limitativ, dornic a-şi impune modelele, a-şi fortifica standardul politic-cultural. Supuşenia revistelor provinciale faţă de cele din Capitală era, sub comunism, fără cusur. Azi, o serie dintre ele optează pentru o dezbatere dezinvoltă a subiectelor centrale, mergînd pînă la un polemism însufleţit. Partea negativă o reprezintă aici un exces critic, negaţia necugetată. Nu o dată se sare peste cal în contestarea celor ce au (ne)şansa să vieţuiască în centru. Complementar, se produce o supralicitare a provincialilor, mult mai vădită acum decît în trecut, dat fiind belşugul de periodice şi edituri care le fac voia tuturor condeierilor contra cost. Iluzoriul triumf al comercializării. Semnăturile celor care merită atenţie apar amestecate cu cele ale veleitarilor, covîrşitoare numeric, pînă la un talmeş-balmeş descurajant. Cîte un episod iese din comun. N-am asistat oare, într-un orăşel din mijlocul Ardealului, la proclamarea unui modest autor local drept un nou… Salvador Dali? Şi o altă pornire, legată de cultul literaţilor minori: snobismul străinătăţii. Mai toate festivalurile literar-culturale din provincie îşi anină în titulatură adjectivul “internaţional”. Se “internaţionalizează” pe bandă rulantă, chiar dacă nu-şi fac apariţia în desfăşurarea lor decît doi-trei participanţi, de regulă mediocri şi ei (dacă nu unul singur), din ţările megieşe. Nu mai vorbesc de ediţiile bi-trilingve ale unor poetaştri. Unul din ei, întîlnit, zilele trecute, evident cu prilejul unui festival de tipul menţionat, mi-a atras atenţia: “Poate că nu vor fi pe placul dumneavoastră poemele mele în original, dar sînt sigur că vă vor interesa în limba franceză”. Fenomenul e mai larg. Cîţi autori români, mai mult ori mai puţin onorabili (aici să trecem peste clasarea lor după centru-provincie), nu-şi încearcă norocul, forţînd traducerea scrisului lor peste graniţă? Nici Zaharia Stancu, nici Petru Dumitriu, nici Marin Preda, nici succesorii lor, trăitori acum în ţară, n-au izbutit a frînge inimile estetice ale mirificelor metropole apusene. Nu ne-a fost dat încă să avem un companion al lui Milan Kundera sau al lui Ismail Kadare. Iată cuvintele, în această privinţă, ale Monicăi Lovinescu: “În România, literatura se află din ce în ce mai mult pradă unei obsesii şi nefastă şi logică şi aberantă şi îndreptăţită şi destructivă şi motivată: aceea de a se face cunoscută peste hotare. Problema aceasta – deloc simplă, în care nimeni n-are cu totul dreptate şi nimeni nu greşeşte cu totul – este gravă pentru că face să apară la suprafaţă un complex de care cultura noastră se dezbărase între cele două războaie. E complexul provincial ce ne-a făcut uneori să pendulăm între un sentiment de inferioritate nejustificat şi altul de superioritate neîntemeiat faţă de culturile cu circulaţie universală”. Europa politic-civică e una, Europa lumii spirituale e alta. Mă tem că structurile lirice nu vor fi neapărat favorizate de stipulaţiile liberei circulaţii a cetăţenilor, mă tem că viziunile epice nu vor fi neapărat favorizate de Spaţiul Schengen. Să nu amestecăm merele cu perele.

...provincia îşi dezdoaie spinarea în faţa centrului de-atîtea ori limitativ, dornic a-şi impune modelele, a-şi fortifica standardul politic-cultural. Supuşenia revistelor provinciale faţă de cele din Capitală era, sub comunism, fără cusur. Azi, o serie dintre ele optează pentru o dezbatere dezinvoltă a subiectelor centrale, mergînd pînă la un polemism însufleţit. Partea negativă o reprezintă aici un exces critic, negaţia necugetată.

Iluminările lui Ion Mureşan

(urmare din pag. 25)

Un număr semnificativ din istoriile morale ale lui Ion Mureşan sunt poveşti din universul satului; în plus, cele mai frumoase pornesc şi duc la nişte stări de lucruri din “satul meu”, un cosmos miraculos pe care scriitorul trăitor astăzi la oraş încă îl reclamă ca fiind semnificativ pentru înţelegerea rădăcinilor şi poziţiei sale faţă de lume. Legătura atât de specială şi dufuză cu trecutul şi cu lumea satului, ca funcţie mai mult sau mai puţin evidentă a unui conservatorism reacţionar ce-i este propriu modernismului lui Ion Mureşan, conferă, de altminteri, o dimensiune unică şi de mare originalitate artistică astăzi scrisului acestei mari conştiinţe a scrisului românesc. Foarte aproape de nivelul celor mai bune poezii ale lui Ion Mureşan, *Luminaţia*, ca să iau un exemplu, este o noeză de o profundă sinceritate despre viaţă şi moarte, despre Patrie şi patriotism, un text la fel de frumos ca odiseea lui Eneas plecat de la Troia, cum scrie undeva G. Călinescu, cu tată-său în cârcă şi fiul său de mână. “În satele din Transilvania, scrie Ion Mureşan, Ziua Morţilor are un nume frumos: Luminaţia. Dacă ar fi după mine, aş trece Luminaţia în rândul Sărbătorilor Naţionale. Căci, de Luminaţie, cred eu, şi copiii pot înţelege ce este patria, mai degrabă decât de Ziua Eroilor sau de Ziua Naţională, care sunt abstracţii, greu de priceput pentru minţile fragede. Dar câţi adulţi nu au, în faţa abstracţiilor, minţile mult prea fragede?

Fără să sune găunos, de Luminaţie poţi spune că Patria e un petic de pământ care nu-ţi este indiferent. Un petic de pământ de doi metri pătraţi de care îţi este drag şi ruşine. Şi, mai tarziu, îţi este frică. Îţi este drag pentru că te duci des să-l vezi şi să spui o rugăciune în cuprinsul lui. Te duci de multe ori, dar numai cu gândul. Îţi este ruşine ‹‹›Luminaţie, pui totul de-o parte şi faci un lucru neînsemnat, un gest mărunt: cu flori şi lumânări în mână urci poteca spre cimitir, cu copiii tăi alături. Îi duci şi pe ei să le arăţi *locul care nu este indiferent* (s.a.), pentru ca mai târziu ei să ştie fără ezitare unde este. Să nu greşească, să nu li se bâlbâie paşii când va fi să fie singuri. La urma urmei, ca nîşte copaci umblători şi ciudaţi şi ciuntiţi, ca nişte copaci pe rotile – îmi vine să zic – mergem în vizită la propriile noastre rădăcini” (*Luminaţia*)

Ştiut fiind la judecata de apoi a Providenţei că un poet e un om cu mintea de copil (a spus-o, cred, Hölderlin, *poetul vârstei de aur*), Ion Mureşan scrie când şi când absolut minunat despre copiii de toate vârstele (vezi *O veste bună*) şi lumea lor, ba chiar povesteşte cu un gen de naturalism specific acelei perioade o amintire din copilăria sa (*Copilărie cu peşti şi păsări*): “o întâmplare ‹‹nicicum››, căreia îi rezervă, peste timp - cu o idee de un insolit enorm! - , deorece nici după cincizeci de ani ‹‹nu se prescrie››, judecata unui “tribunal de copii adunat pe un deal în jurul unui foc, pe când oile pasc în ierbarul primăverii timpurii”. N-aş vrea să continui sau să mai adaug ceva la ceea ce deja am spus… Cu o ultimă observaţie. Scriind şi rămânând, şi după cincizeci de ani, sub puterea lentilei magice a copilăriei, nivelul artistic şi vârsta culturală a lui Ion Mureşan nu au nimic a face cu timpul vulgar al generaţiei sale. Şi nici scrisul!

Mariana Şenilă-Vasiliu

După regretul amar al dispariției [Tatianei Samoilă-Șeptilici], pe mine m-ar fi interesat un singur lucru: jurnalul ei. Începuse, printre altele, să scrie niște amintiri din perioada pariziană anume pentru mine, dar n-a apucat să-și ducă intenția până la capăt.

DESTINE

E întristător și riscant să recitești din urmă propriul jurnal. E întristător pentru că, mai întâi descoperi că memoria ți-a jucat feste, că au existat lucruri, situații și persoane de care ai uitat după două-trei decenii. Apoi, în notațiile de atunci nu te mai recunoști nici barem pe tine, de parcă ar fi vorba despre o persoană străină. Timpul a așternut peste toate o patină care, fie îmblânzește, fie acutizează cele notate în pripă. Cel mai întristător lucru este însă atunci când dai peste numele unor persoane care ți-au fost dragi, între timp dispărute, așa cum este pentru mine admirabila pictoriță Tatiana Samoilă-Şeptilici, persoană de care am fost legată sufletește, dar și profesional. Mă mândresc cu faptul că, într-o perioadă în care ea abandonase ideea de a mai face artă, am reușit nu doar să-i reaprind interesul pentru pictură, ci și că, împingând-o ușurel de la spate, am determinat-o să dea ce avea mai bun în ea. La vârsta cedărilor, când mulți sunt niște morți pe jumătate vii, ea a avut incredibila forță de a înflori și a da roade. De la o expoziție la alta evolua spectaculos, pictura îi era mai proaspătă decât oricând, expresia din ce în ce mai viguroasă. Femeia de peste 70 de ani, izolată în recluziunea ei de la Câmpulung-Muscel, pictorița care nu mai dase nimic artei timp de aproape patru decenii,a lăsat perplex publicul și colecționarii cu arta ei de o candoare și o prospețime fără seamăn. Cât de fericită am fost când am putut să mă retrag în culise cedând locul de prezentator la vernisajele ei unui critic redutabil așa cum a fost Radu Ionescu. Cu câtă imensă bucurie i-am aplaudat, la unison cu alții, reușitele artistice! Dar au venit și zilele triste ale sfârșitului primăverii și verii lui 1987, când soții Samoilă au dispărut unul după altul la interval de cu puțin peste o lună. Cum să nu te doară sufletul când recitești întristătoarele notații făcute atunci? Cum să admiți că ai pierdut pentru totdeauna acel adorabil cuplu de inseparabili care, asemeni păsărelelor numite astfel, nu au putut trăi unul fără celălalt? În existența noastră ne intersectăm cu fel de fel de persoane și de destine, însă puține sunt cele care ne marchează viața și ne farmecă prin prezența lor. Prin inocență, candoare și vitalitate, de care nici măcar ea nu era conștientă, Tania Samoilă-Şeptilici a lăsat în memoria mea afectivă o undă luminoasă.

O prezență la polul opus din mai toate punctele de vedere, însă nu lipsită nici ea de un farmec, a fost biologul și romancierul Alexandru Filipașcu. Era o persoană incomodă pentru că asemeni unei zvârlugi nu știai cum s-o prinzi.

În funcție de situație, oferea mereu altă față, serioasă, gravă, când era vorba despre profesie, acidă când era în public, romantică atunci când scria. Nu pot afirma că l-am cunoscut, însă în puținele ocazii când l-am întâlnit am avut prilejul să-i descopăr una sau alta din laturi. Luat superficial, era ceea ce s-ar fi putut numi ***bad Boy*** *și asta din cauză că avea o fire rebelă, de adolescent pus pe contre. După ce a citit un fragment dintr-un roman în lucru, în care scria despre tatăl său, istoricul Alexandru I. Filipașcu dispărut în una din coloniile penitenciare de la sinistrul Canal de la începutul anilor 1950, mi-a arătat o altă față, înnegurată și cu ochii înotând în lacrimi. A doua zi, a oferit al treilea chip, cea de șugubăț pus pe șotii și ziceri cu subînțeles la adresa regimului comunist, și asta în plină perioadă de delir ceaușist. Care dintre aceste fețe era adevăratul chip al lui Alexandru Filipașcu? Niciunul sau toate trei la un loc.*

Recitind paginile de jurnal dedicate celor doi, Tatiana Samoilă Şeptilici și Alexandru Filipașcu, mi-am spus că e potrivit să le amintesc celor care i-au cunoscut că au existat și ei odată, mai cu seamă că în iulie se împlinesc 27 de ani de la moartea inegalabilei pictorițe care a fost Taniușa, cum îi spuneau cei apropiați.

28 mai 1987

Am primit un telefon prin care mi s-a anunțat moartea domnului Grigore Samoilă, soțul pictoriței Tatiana Şeptilici. Sunt rău impresionată, pentru că afecțiunea și admirația pentru ea îl cuprindea în mod firesc și pe soțul său, om blând și bun la suflet ca pâinea caldă. Mă gândesc cu groază ce se va întâmpla acum cu ea, care era total dependentă de Grigore. Aveau un menaj în care ea se răzgâia copilărește și uriașul Grigore la rândul său o răsfăța. Ea nu cerea niciodată ceva pe un ton imperativ, ci pe unul rugător. Era suficient să-i rostească numele și Grigore se executa, oricare i-ar fi fost dorința. La aproape optzeci de ani aveau un comportament de adolescenți.

Grigore o iubise mult pe frumoasa fiică a stăpânei pe a cărei moșie din Basarabia tatăl său fusese administrator. A iubit-o și s-a lăsat toată viața condus de capriciile ei inocente. Indiferent ce probleme ar fi avut Tania, el era mereu prezent: Grigore îi meșterea ramele tablourilor, Grigore alerga după cartoane pentru passe-partou-uri, Grigore gătea dacă ea avea chef să picteze, Grigore spăla vasele, Grigore, uriașul cel blând și adus de spate făcea orice pentru ea fără a cârti. În lume, ea era vrăbiuța veselă și vorbăreață. Și vorbea, și vorbea cu amuzantul ei accent basarabenesc de care nu se dezbărase, și făcea haz de toate cu un umor nebun. Fără să-și dea seama, oferea adevărate spectacole. Nimic la ea nu era contrafăcut, căutat, totul era inocent și spontan. Mut, Grigore nu o părăsea nicio clipă din ochi. Chiar și la optzeci de ani, privirile sale erau doar pentru ea. Pe sine, se ștergea din fața lumii și cu toată monumentalitatea lui fizică, în prezența ei se estompa. Adus de spate, se înfunda în vreun fotoliu unde rămânea tăcut. Din când în când, atunci când apărea vreo problemă, lucrurile se inversau: vorbăreața Tania amuțea retrăgându-se strategic după cotul lui - atât de scundă era că nu-i ajungea decât până la cot - și cu o voce de copil speriat nu spunea decât atât: Grigore! Bărbatul ieșea atunci în față cu toată prestanța lui de fost magistrat și fost președinte de tribunal care inspira forță prin fizic și hotărâre prin calm, decis să-și apere Cosânzeana precum Făt-Frumos, un Făt gârbovit, cu părul cărunt și pungi sub ochii obosiți, cu nasul cam prea mare și cărnos. După trecerea amenințării, roșie la față ca focul, ciufulită și speriată, Tania ieșea de după protectorul cot al soțului. Cu toate acestea, nu erau excluse nici furtunile conjugale. După o tornadă domestică din urmă cu un an, o conversație rapidă cum numesc eu cearta, în dorința de a-i închide lui Grigore definitiv gura, ea i-o trântise: ”Și dacă vrei să știi, am cancer la sân. Știu asta de un an de zile, dar nu ți-am spus pentru că nu voiam să te supăr. Poftim, acum ți-am spus-o”, a punctat ea triumfătoare măruntai răzbunare. Într-adevăr, avea cancer la sân, se tratase la București și făcuse ședințe de iradiere fără ca Grigore să aibă habar, el o știa plecată în vizită la o prietenă. Atâta timp cât uriașul cel bun era prin preajma ei, Taniușa nu se temea de boală, era suficient să-l strige: Grigore! și gata, se ducea și cancerul pe pustii.

Reacția ei de răutate era de fetiță prostuță care voia să încheie fără replică o discuție care probabil o depășea și pentru care nu avea argumente. Numai că dacă Tania a rezistat în fața bolii, ceva îmi spune că brusca prăbușire a lui Grigore nu a fost întâmplătoare. Sufletul își are legile lui aspre care se răzbună asupra cărnii. Traumatizat, cu spectrul gravității bolii ei în față, ceva s-a năruit în el. Mai întâi a rămas anchilozat, iar mai apoi a fost operat de metastază pe coloana vertebrală. A aterizat pe un pat de spital alături de Cosânzeana lui, operată și ea de niște calculi biliari. Medicii, care ar fi trebuit s-o externeze pe Tania, au înțeles tragedia și i-au prelungit șederea în spital ca să rămână lângă Grigore al ei, iar rolurile s-au inversat. Deși proaspăt operată și bolnavă, a venit rândul ei să-l îngrijească și să-și încurajeze soțul. N-a durat mult, cam o lună de zile, iar peste două zile e înmormântarea.

Într-un moment de intimitate, Tania mi-a povestit cum s-a decis să se mărite cu Grigore, care îi făcea de mult timp curte. Într-o călătorie făcută în Italia dictaturii lui Mussolini, la Milano cunoscuse un tânăr ce îi făcea o curte insistentă și care nici ei nu-i displăcea. După câteva întâlniri, singura ei întrebare era când o va săruta. ”Și a fost în Piazzale...”, mi-a povestit ea. Idila a luat sfârșit însă în momentul când amorezul a apărut la hotelul unde locuia, cu cămașă fascistă și diagonala pe piept. Tania cea veselă și nepăsătoare s-a blocat și a refuzat să-i deschidă ușa, întrebându-se pe cine să aleagă. ”Fascistul sau Grigore? Și a fost Grigore”, și-a încheiat ea povestirea. Iar acum, Grigore al ei nu mai e. Ceva îmi spune că în curând un alt pumn de țărână va acoperi o nouă groapă, mai mică, una ca pentru o fetiță, care se va alătura mormântului uriașului cel bun și blând.

12 iulie 1987

Telefon de la Radu Ionescu, să-mi anunțe moartea Tatianei Samoilă-Şeptilici. Regretă dispariția ei, dar regretă și mai mult că nu și-a reținut un tablou atunci când ea i-a oferit șansa de a alege. Se interesează dacă nu cumva sunt de vânzare două scaune care i-au plăcut și pe care, în febra lui de colecționar de chilipiruri artistice le ochise în casa soților Samoilă mai de mult. Patima îl face să uite de sentimentele de prietenie de care se bucurase din partea celor doi soți, dar mai cu seamă din partea Taniușei.

După regretul amar al dispariției, pe mine m-ar fi interesat un singur lucru: jurnalul ei. Începuse, printre altele, să scrie niște amintiri din perioada pariziană anume pentru mine, dar n-a apucat să-și ducă intenția până la capăt. Mai erau și niște caiete-jurnal în limba franceză, pe care le-a ținut până la căsătoria ei cu Grigore, dar se jena să mi le dea pentru că, zicea ea, ”sunt niște lucruri erotice în ele”. Cum era chestia cu însemnările ei erotice, m-am lămurit. Medicului Şaptefrați, care a tratat-o, i-a făcut cadou o lucrare în guașă. Cu rugămintea să nu desfacă tabloul din ambalaj decât după plecarea ei. Înroșindu-se din cap până în picioare și bâlbâindu-se i-a explicat și motivul dorinței sale neobișnuite: ”Sunt acolo niște imagini erotice”.

Curioasă, am întrebat-o ce anume era atât de erotic în tabloul ei. "Erau pictate nişte nuduri pe o plajă". Mi-a picat mandibula de dezamăgire: în naivitatea ei, orice nuditate însemna erotic. Ce m-ar fi interesat în jurnalul ei parizian erau însemnările despre André Lhote, maestrul său,

despre Henri Focillon, cu care studiase Istoria Artei, despre colegii de atelier, dintre care mulţi erau români, despre prietenii săi. De exemplu, despre Togo/Henri Catargi şi Alexandru Cicurencu, ucenici şi ei în acea perioadă cu care a păstrat legătura până la sfârşit. Zurlie cum era şi cum a rămas toată viaţa, mă tem că asaltată de eroticul ei inocent, va fi uitat din jurnal lucrurile cele mai importante.

13 iulie 1987

M-am trezit în zori să scriu câteva rânduri la dispariţia Tatianei Samoilă Şeptilici, după care cu textul proaspăt scris şi necorectat din cauza grabei, ca el să apară în revista „Argeş" pe iulie, l-am lăsat la redacţie. De obicei, las textele pe colţ de masă să „dospească" cam o săptămână, interval în care le recitesc şi mă apuc să tai. Că la mine aşa stă problema cu scrisul, mai mult tai decât scriu. Aşa am făcut şi în după-amiaza asta când am hăcuit un calup doar pentru că mi se părea, din punct de vedere literar, inutil, iar ca notaţie prea preţios, chit că îl scrisesem cu tot sufletul şi toată afecţiunea pe care am avut-o pentru Tatiana ca om, dar şi ca pictoriţă. Cât de puternice ar fi sentimentele pentru cineva ori pentru ceva anume, decenţa te obligă să păstrezi dreapta măsură. Şi cu toate acestea, îmi pare puţin rău pentru textul forfecat care exprima ceea ce simţeam cu adevărat: „M-a fascinat dintotdeauna ceasul blând la care, în mod fatal, ziua piere, când fără răzvrătiri se abandonează nopţii, ceasul melancoliei şi tristeţilor sfâşietoare preschimbate în voluptate. E ceasul fugii în sine, al coborârii în adâncul sufletului nostru. Dar, mai mult decât amurgurile primăverii ori ale toamnei, decât blânda lor melancolie sau răscolitoarea sfâşiere provocată de amurgurile ploioase, m-a impresionat amurgul vieţii unui om". Textul, nici bun, însă nici de tot prost, vorbeşte în realitate despre mine, despre ceea ce simt în faţa propriului amurg ce-şi trimite deja mesagerii. Într-o anume măsură prin înnoptarea Tatianei, care mi-a fost atât de dragă şi în care parţial mă recunoşteam, am trăit anticipat propria-mi înserare.

18 februarie 1989

Scrisoare de la prietena mea, arhitecta Eugenia Greceanu. După ce trage un perdaf cum numai ea ştie să tragă, plin de revoltă şi indignare la adresa celor doi istorici improvizaţi ai urbei Piteştilor care se tot tămâie între ei. După ce îi face cu ou şi oţet pe motiv că n-au pomenit o iotă despre studiul ei „Ansamblul urban medieval Piteşti", de care s-au folosit. Când emisia de acid sulfuric la adresa celor doi atinge cote maxime, brusc mă întreabă ce ştiu despre Alexandru Filipaşcu în afară de faptul că bea. I-a citit „Salonul", volum care a impresionat-o prin atmosfera creată precum şi prin stilul literar.

Filipaşcu e una dintre cele mai ciudate fiinţe boeme pe care le-am cunoscut. Şi cel mai perfect ghem de contradicţii întâlnit vreodată. Biolog de meserie, deci omul exactităţii ştiinţifice, este unul din cei mai buni cunoscători în materie de vertebrate răpitoare şi capre negre. În calitate de membru al Institutului de Cercetări de pe lângă Academia Română, Filiala Cluj, ar fi trebuit să se ocupe de protecţia caprelor negre. Din păcate, patima de vânător a fost la el mai puternică decât cea de protector. Până la urmă a fost prins braconând tocmai capre negre, drept care a fost dat afară din filiala de la Cluj. Gurile rele zic că n-ar fi fost pentru prima dată când bracona şi că în afara caprelor negre ar mai fi braconat şi lostriţă, şi aceea protejată prin lege.

Alexandru Filipaşcu e un excelent conviv, fermecător şi neconformist. Pe unde apare, lumea se adună ciopor să-l asculte. Foarte inteligent, are un exacerbat simţ al umorului, făcând butadă după butadă. În cerc restrâns, dă drumul la bancuri, unul după altul, pentru a căror rostire are un har special. E o plăcere să-l asculţi, mai ales dacă are parte de un auditoriu mai numeros. Atunci se desfăşoară în toată splendoarea inteligenţei lui vioaie presărate cu inegalabilul său umor. Numai că nu ştii niciodată când vei ajunge la rându-ţi victima atacului său verbal.

Îmi aduc aminte de o seară petrecută la noi acasă. Filipaşcu era într-o vervă nebună spunând banc după banc. După plecarea lui, spre stupefacţia noastră, am constatat că niciunul nu avea caracter politic, lucru rar la acea vreme. Ne-am mirat, însă mirarea ne-a fost scurtă. A doua zi la masa festivă cu care se încheia sesiunea de comunicări de la Muzeul Judeţean, a dat drumul specialităţii casei cum se zice, la un speach care îţi dădea senzaţia că stai cu fundul pe un butoi de dinamită.

- „Era, a început el, la o lună după puciul eşuat din Cehoslovacia, defilarea aceea de trupe sovietice... Mă aflam la Moscova la un congres internaţional. În grupul vorbitorilor de limba franceză eram trei: un arab, un negru, hai să-i zicem senegalez, cu studii la Sorbona, şi eu. Tocmai vorbea ministrul culturii, unul Eliseev. Nu ştiam că la sovietici era obiceiul ca după fiecare toast să închini la rândul tău în cinstea gazdelor. Mi-a venit şi mie rândul. Traducătorul, unul Borisov, m-a invitat să iau cuvântul. Ce dracu să le spun? Reţineţi însă, vă rog, că eram la o lună după acel zbor nereuşit... Şi încep:

- Am fost încântat să vizitez Universitatea din Leningrad, fondată de românul Dimitrie Cantemir. De unde până la discursul lui Filipaşcu lumea stătuse cu nasul în farfurie studiind melancolică cele două felii de salam, trei măsline şi bucata de brânză de rigoare, mesenii au izbucnit în râs. La Kiev, a continuat Filipaşcu, am vizitat cea dintâi tiparniţă a dumneavoastră, înfiinţată de românul Petru Movilă - altă porţie de râsete - şi l-am citit pe întâiul dumneavoastră fabulist, românul Antioh Cantemir. Translatorul traducea şi transpira, transpira şi traducea. Lui Eliseev nu i-a tresărit nici măcar un muşchi pe faţă şi a continuat să zâmbească. Când am ieşit din sală, senegalezul m-a întrebat:

- În afară de români, ruşii mai au şi alţi oameni mari?"

Când Filipaşcu şi-a încheiat speach-ul, sala a aplaudat frenetic.

Pe cât de bun vorbitor era, Filipaşcu era şi un excelent mânuitor de condei. A scris câteva cărţi în care cunoştinţele de biologie erau dublate de harul stilistic, ceea ce le făcea plăcute şi accesibile tuturor, indiferent de pregătire şi domeniu de activitate. Nu mai ţin minte cu precizie când, parcă prin 1983, Filipaşcu, pe care soţul meu îl aprecia mult ca biolog, a fost invitat pe nepusă masă la noi acasă. Las deoparte faptul că, în plină criză alimentară, având în frigider doar puii ăia amărâţi cărora toată lumea le zice „fraţii Petreuş", i-am vârât pe aceia în cuptor, drept care, în stilul lui afurisit, Filipaşcu a apreciat că de mult timp n-a mâncat atâtea... oase, că neavând ţuică l-am servit tot doar cu ce aveam, un lichior rătăcit naiba ştie de unde; afurisit, a adăugat că nici apă de colonie n-a mai băut de mult timp... - ce să-i faci, ăsta era Filipaşcu! În locul obişnuitei şedinţe de glume, ne-a propus să ne citească câteva capitole din romanul la care tocmai lucra. Romanul era dedicat tatălui său, istoricul Alexandru I. Filipaşcu, autorul volumului „Istoria Maramureşului", mort în condiţii tragice în Valea Neagră, unul din punctele de lucru cu deţinuţii politici la Canal. Îmi amintesc două lucruri din cele citite care m-au impresionat: scena când mama lui primeşte verigheta soţului, semn că acesta a murit, şi povestea unei mrene care trăieşte singură în fundul unei fântâni adânci şi întunecate, în fapt o alegorie a temniţei în care, izolaţi, atâţia oameni şi-au pierdut viaţa. Dacă prima scenă era perfect surprinsă şi n-aveai nimic de comentat ori de adăugat la ea, în povestea cu mreana ieşise la suprafaţă cercetătorul ştiinţific din el. Fără voia autorului, alegoria alminteri expresivă se transformase într-o lecţie pedantă de ihtiologie. I-am spus direct ce gândeam. Nu ştiu cât de bine i-a picat observaţia mea, însă inteligent cum era credă că a avut puterea să priceapă că pe lângă laude e necesar să primească şi remarci critice. Ce s-a făcut cu acel roman, nu ştiu. După moartea

Pe cât de bun vorbitor era, Filipaşcu era şi un excelent mânuitor de condei. A scris câteva cărţi în care cunoştinţele de biologie erau dublate de harul stilistic, ceea ce le făcea plăcute şi accesibile tuturor, indiferent de pregătire şi domeniu de activitate.

soţului meu am pierdut contactul cu lumea biologiei, implicit cu Filipaşcu. După o vreme am aflat că s-a despărţit de prima lui soţie, o fiinţă fină şi inteligentă care lucra la Biblioteca Universitară din Cluj, pe care am cunoscut-o foarte puţin. În trecere prin Cluj am fost invitaţi, eu şi soţul meu, să asistăm împreună, în casa Filipaşcu la prima aselenizare. După alţi ani, am auzit că s-ar fi căsătorit ori că ar fi în relaţii cu sora lui Romulus Guga. Nu am habar ce a însemnat pentru Filipaşcu această relaţie sau căsnicie, ori ce va fi fost, ştiu doar că la scurt timp i-a apărut „Salonul", un roman de mici dimensiuni cu puternică tentă autobiografică. Din 1985, de când l-am întâlnit ultima oară, nu mai ştiu nimic de Filipaşcu, se zice doar că a început să bea din ce în ce mai mult, lucru care-l interesează doar pe el. Nu ştiu dacă este o realitate sau singura realitate. Că era dăruit cu har se vede din puţinul publicat care era promiţător. Dacă s-a pierdut, e păcat, dar cum spunea pictorul japonez Hokusai, sunt şi flori care nu înfloresc. Filipaşcu a dat câţiva boboci şi o floare. Poate că va mai înflori ori poate va deveni sterp, pe asta însă numai el şi Dumnezeu o ştiu.

P.S. Alexandru Filipaşcu a încetat din viaţă în primăvara lui 2012.

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă ediţie a proiectului sub genericul „Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni", având-o invitată pe poeta Amalia Elena Constantinescu. Originară din Piteşti, Amalia Elena Constantinescu a absolvit Liceul Teoretic Ion Barbu din localitate şi trei facultăţi: Facultatea de Teologie Ortodoxă, Secţia Teologie – Litere, din cadrul Universităţii Piteşti, Facultatea de Ştiinţe Economice, Juridice şi Administrative, din cadrul Universităţii Piteşti şi Facultatea de Ştiinţe Socio-Umane, Secţia Psihologie, din cadrul Universităţii Piteşti. Este doctorand în Filologie la Şcoala Doctorală a Facultăţii de Litere, din cadrul Universităţii Piteşti şi membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Piteşti. A debutat în proză în anul 1992, în ziarul „Tineretul Liber", Bucureşti, şi în poezie, în anul 1993, în revista Show-Şoc, Bucureşti. A publicat cartea de poezie „Timpul unei flori", în anul 1995, volumul de vesuri „Comercianţii de cuvinte", în anul 1996, cartea de poezie „Durere în Paradis", în anul 2000, cartea de publicistică intitulată „Clipe şi gânduri", în anul 2009 şi volumul de poezie „Saiury", în anul 2013.

Imagini de la vernisajul MONUMENTA 52.90 - Traian Duţă şi Ioana Teodora Duţă

Despre creaţia literară a poetei Amalia Elena Constantinescu au făcut vorbire poetele Denisa Popescu, Allora Albulescu Şerp, Coniţa Lena, Dorina Mihai, scriitorii Mihail Ghiţescu şi Vasile Dorin Ghilencea.

În cadrul întâlnirii literare, poeta Amalia Elena Constantinescu a ţinut să-şi promoveze o elevă cu aptitidini artistice – Daiana Păun, în vârstă de 17 ani, pasionată de scris şi desen.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" şi Biserica Domnească „Sfântul Gheorghe" au organizat simpozionul cu tema „Persecuţiile împotriva creştinilor în contemporaneitate".

Manifestarea s-a înscris în seria dezbaterilor lunare, sub genericul „Lumea Azi" şi a fost susţinută de preotul paroh al Bisericii Sfântul Gheorghe, Lucian Grigore, istorici şi pasionaţi de istorie. „Deşi suntem în mileniul trei, creştinii din Orient sunt încă supuşi persecuţiilor pe criterii religioase", a fost concluzia vorbitorilor, care au adus numeroase exemple în acest sens.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat lansarea cărţii de versuri, cu titlul „Iubirea, grădina mea Zen", de medicul Ovidiu Stancu. Evenimentul editorial a reunit multă lume bună a Piteştiului, incitându-i pe literaţi să exprime impresii pe marginea creaţiei distinsului autor. Publicistul Nicolae Badiu, poeta Denisa Popescu, profesoara de limba şi literatura română Tatiana Nica, scriitorii Marin Ioniţă, Mihail Ghiţescu, profesoara de filosofie Liliana Ilina, actriţa Luminiţa Borta şi bineînţeles medicul-poet Ovidiu Stancu au delectat auditoriul prin spusele lor, pline de miez. Atmosfera caldă şi elevată a fost animată şi de talentaţii elevi Leonard Nedelcu şi Teodor Mondiru, care au interpretat piese la pian şi la flaut.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Agenţia pentru Protecţia Mediului Argeş au organizat simpozionul cu tema „Ridică-ţi vocea, nu nivelul mării!"

La manifestarea prilejuită de Ziua Mondială a Mediului au participat specialişti în domeniu şi elevi de la Liceul Tehnologic „Mihai Viteazul". Reprezentanţii APM Argeş, Marius Dumitru şi Roxana Rolea au subliniat importanţa acţiunilor elementare de protejare a planetei, şi anume reducerea emisiilor de carbon, prin utilizarea vehiculelor cu o capacitate mare de transport, sau mersul pe jos, precum şi prin consumul inteligent de alimente, în vederea micşorării cantităţii de deşeuri.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş au organizat lansarea cărţii de poezie cu titlul „Prin gândurile sufletului meu", de Bogdana Elena Simionescu. Originară din Piteşti, autoarea este absolventă a Facultăţii de Finanţe- Contabilitate, specializarea Contabilitate şi Informatică de Gestiune şi are un master la specializarea Management Financiar-Bancar, la Universitatea Constantin Brâncoveanu. Tânăra scrie din pasiune, din suflet pentru suflete, aşa cum îi place să spună, fiind într-o febrilă căutare a răspunsurilor la întrebările-i despre sensul vieţii, care-i generează mereu alte şi alte întrebări.

La evenimentul literar, care a constituit şi debutul editorial al Bogdanei Elena Simionescu au participat membrii Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş, consilierul local Gabriela Zoană, conf.univ.dr. Mihaela Asandei, de la Universitatea Constantin Brâncoveanu, profesoara Ileana Safta de la Liceul Teoretic Ion Cantacuzino, actorul Dan Apăvăloaie de la Teatrul Metropolis din Bucureşti, prieteni din Argeş şi din alte colţuri din ţară.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat medalionul literar-muzical, sub genericul „Plecă Luceafărul", susţinut de Grupul Vocal „Armonia", din cadrul instituţiei. Manifestarea, prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu a cuprins un recital de muzică şi poezie, inspirat din lirica eminesciană. Publicul format din elevi şi cadre didactice de la Liceul Tehnologic „Mihai Viteazul" şi Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima" s-a delectat preţ de un ceas, cu un regal cultural, în amintirea Luceafărului poeziei româneşti.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat serbarea copiilor, care urmează cursul „Prietenul meu pianul", desfăşurat de profesoara Clementina Dionisie, în cadrul instituţiei. Micii artişti şi-au delectat părinţii şi bunicii, cu piese interpretate individual sau la patru mâini, dovedind pe deplin utilitatea orelor de curs. La finalul spectacolului, toţi copiii au primit din partea doamnei profesoare, inedite daruri simbolice: câte o partitură, o mască şi ceva dulce.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat simpozionul cu tema „Motorsportul argeşean se conjugă... la trecut". Manifestarea, prilejuită de împlinirea a 45 de ani de la primul circuit de viteză, a fost susţinută de redactorul - şef al Revistei „Carpatica", inginerul scriitor şi pasionat de automobilism, Nicolae Cosmescu. Amfitrionul evenimentului a avut şi invitaţi pe măsură, printre care s-a aflat inginerul Ionel Gârjoabă, fost pilot de curse. Împreună au depănat amintiri de pe vremea când motorosportul argeşean era... la cote înalte şi au promis că vor continua dezbaterile, în domeniul preferat.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă ediţie a dezbaterii filosofico-literare lunare, sub genericul „Colocviile Argeşului". Iniţiatoarea şi coordonatoarea manifestării, scriitoarea Magda Grigore şi-a provocat invitaţii cu tema „A fi, sau a nu fi". La chemarea sa au răspuns poeţii Liliana Rus, Nicolae Radu, Ion Toma Ionescu, Allora Albulescu Şerp, Claudia Duminică, Ioana Negreanu, Liana Alecu şi medicul Cristiana Ciobotea.La capitolul „Cartea care merită citită", scriitoarea Magda Grigore le-a recomandat invitaţilor săi volumul cu titlul „Începutul cuvintelor" de Ioan Lascu.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă ediţie a proiectului sub genericul „Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni", având-o invitată pe poeta Daniela Voiculescu. Originară din Piteşti, Daniela Voiculescu a absolvit Colegiul Naţional Liceal Zinca Golescu şi este pasionată de arta condeiului, fapt pentru care, frecventează Cenaclul literar „Liviu Rebreanu" din Piteşti şi Cenaclul literar „Nicolae Velea" din Curtea de Argeş. Primele poeme ale autoarei au fost publicate în revista de cultură Argeş, în anul 1989, iar prima sa carte de versuri, intitulată „Anahata" vede lumina tiparului în anul 2004. În anul 2007 îi apar volumele de poezie „Nsoromma", „Mercurul filosofal" şi „Doimea materiei", iar în anul 2008 cărţile de poezie „Zeiţa de turcoaz" şi „Spica". În anul 2009 publică volumele de versuri „Indigo şi portocaliu" şi „Orphika", în anul 2010 cartea „Latona 1969", în anul 2011 cartea „Umbra ploii devine Fortuna", iar în anul 2012 volumele „Dora" şi „La malul Mării Imbrium". În proiect are cartea de poeme cu numărul 13, care va purta titlul „Yna", dedicată Reginei Maria.

Despre poeta Daniela Voiculescu şi cărţile ei au vorbit creatori şi consumatori de cultură argeşeni. Atmosfera a fost animată de actorul Puiu Măргescu, care a oferit auditoriului o inedită lectură, din poemele Danielei Voiculescu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Uniunea Artiştilor Plastici din România Filiala Bucureşti au organizat expoziţia de sculptură în bronz şi pictură, sub genericul „Monumenta 52.90", realizată de artiştii plastici Traian Duţă şi Ioana Teodora Duţă, tată şi fiică, din municipiul Curtea de Argeş. Originar din comuna Drăganu, judeţul Argeş, Traian Duţă a absolvit Facultatea de Arte Decorative-Ceramică, Sticlă, Metal, din cadrul Academiei Nicolae Grigorescu Bucureşti, în anul 1982, la clasa sculptorului ceramist Costel Badea. Şi-a continuat activitatea artistică lucrând drept proiectant de modele creaţie în cadrul ARPO Curtea de Argeş, a fost profesor de desen în învăţământul liceal, gimnazial şi la Şcoala Populară de Artă Piteşti. Din anul 1988 este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România, între anii 1990-1994 a fost preşedinte al Filialei UAP Piteşti, iar în prezent este membru al UAP, Filiala Bucureşti.

Fiica sa, Ioana Teodora Duţă este absolventă a Facultăţii de Arte Decorative şi Design, din cadrul Universităţii Naţionale de Arte Decorative Bucureşti, secţia Arte Murale şi masterand la aceeaşi instituţie.

Lucrările de sculptură ale tatălui, picturile şi arta grafică realizate de fiică au fost admirate de creatorii şi consumatorii de cultură piteşteni, participanţi la vernisajul expoziţiei „Monumenta 52.90", deschisă la parterul Centrului Cultural Piteşti.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni, Filiala Argeş au organizat o nouă ediţie a Şezătorii Literare „Carpatica". Manifestarea a cuprins ca de fiecare dată, o lectură publică susţinută de membrii ligii. Preţ de mai bine de un ceas, scriitorii Ilzi Sora, Ionel Dincă, Octavian Brătan, Constantin Păun, Nic Petescu, poeţii Adrian Mitroi şi Bogdana Elena Simionescu şi-au prezentat cele mai noi creaţii.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă ediţie a Clubului „Cafeneaua literară", susţinută de membrii redacţiei revistei Cafeneaua literară, publicaţie lunară, editată de instituţia de cultură. Directorul revistei, poetul Virgil Diaconu i-a invitat să-şi citească din noile creaţii pe câţiva dintre colaboratorii săi. Preţ de un ceas, poeţii Liliana Rus, Constantin Gligore, Nicolae Ionescu, şi Virgil Diaconu şi-au prezentat în nota caracteristică cele mai recente lucrări.

CARMEN ELENA DUMITRACHE

Festivalul-Concurs Internaţional de Creaţie Literară „Avangarda XXII”

25 – 27 septembrie, Bacău-Tescani, 2014

Fundaţia Culturală „Georgeta şi Mircea Cancicov” organizează cea de-a XIII - a ediţie **Festivalul-Concurs de Creaţie Literară „Avangarda XXII”**, manifestare care îşi propune descoperirea şi promovarea creatorilor de poezie, proză scurtă, teatru scurt, critică literară şi eseu în limba română - tineri şi adulţi, începători şi profesionişti -, a celui mai bun debut în volum, a celor mai buni poeţi consacraţi, precum şi a celei mai bune antologii de autor, identificarea şi promovarea celor mai valoroase reviste literare şi de cultură de limbă română din ţară şi străinătate. De asemenea, iniţiativa îşi mai propune descoperirea şi promovarea valorilor autentice băcăuane prin acordarea **Premiilor Anuale ale Fundaţiei „Georgeta şi Mircea Cancicov” pentru Literatură, Cultură, Arte, Jurnalism, Ştiinţe şi Învăţământ**.

Condiţii de participare

La această competiţie pot participa:

I. Creatori de poezie, proză scurtă, teatru şi critică literară şi/sau eseu în limba română din ţară, Basarabia, Bucovina (Ukraina), Voivodina (Serbia), Gyula (Ungaria) şi din diaspora, cu cetăţenia română, a ţării de rezidenţă sau cu dublă cetăţenie, care:

* nu au depăşit vârsta de 35 de ani şi nu au debutat editorial

* au debutat editorial în perioada 2013 şi nu au depăşit vârsta de 47 de ani

* nu au depăşit vârsta de 65 de ani (scriitori profesionişti), precum şi

II. Autori de antologii (din creaţia unui singur sau a mai multor poeţi) în limba română, din ţară, Basarabia, Bucovina (Ukraina), Voivodina (Serbia) şi din diaspora, apărute în 2013

III. Reviste literare şi de cultură

IV. Creatori din domeniile literaturii, artelor, jurnalismului, ştiinţei şi învăţământului

Desfăşurarea concursului

I. Concurenţii care nu au depăşit vârsta de 35 de ani, nu au debutat editorial şi nu au primit premiul de debut în volum în ediţiile anterioare vor expedia un număr de minimum:

- un grupaj de 10 poezii,
- 3 lucrări de proză însumând maxim 8 pagini,
- 1 - 2 piese de teatru scurt,
- 2 lucrări de crtitică literară/eseu de circa 4-5 pagini.

Lucrările vor fi editate în word, cu caracter *Times New Roman*, corp 12, la un rând şi jumătate, cu diacritice.

Lucrările vor purta un *moto*, iar fişa autorilor (care va conţine, în mod obligatoriu, **o copie scanată a cărţii de identitate, numele şi prenumele, locul şi data naşterii, profesia, locul de muncă, adresa exactă, numărul de telefon şi de mobil şi adresa de e-mail)** se va introduce într-un plic închis, ce va avea acelaşi *moto* cu cel al lucrărilor.

De asemenea, concurenţii vor introduce în plicul mare un CD cu **textele şi fişa autorului culese în word, cu fonturi româneşti** (condiţie eliminatorie!), **o copie scanată a cărţii de identitate**, precum şi **două poze color** - una **bust** şi una **în picioare**, scoase cu aparat foto digital, la rezoluţie maximă.

Conţinutul CD-ului va fi transmis obligatoriu şi la adresa de e-mail: fundatiacancicov@yahoo.com

* Concurenţii care au debutat editorial în anul 2013 şi nu au depăşit vârsta de 47 de ani vor trimite trei exemplare din cartea apărută, un CD cu o copie scanată a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie.

* Poeţii consacraţi, care nu au depăşit vârsta de 65 de ani, vor trimite minimum trei titluri de cărţi reprezentative, un CD cu o copie scanată a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie.

Acelaşi lucru este valabil şi pentru editorii (responsabilii, îngrijitorii) antologiilor care cuprind creaţiile mai multor poeţi.

* Poeţii profesionişti, care şi-au scos o antologie din creaţia proprie în anul 2013, vor trimite trei exemplare din cartea respectivă, un CD cu o copie scanată a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie.

* Prozatorii, dramaturgii şi criticii literari vor trimite o carte editată în anul 2013, în trei exemplare, un CD o copie scanată a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie

* Directorii (redactorii-şefi) publicaţiilor literare şi de cultură de limbă română, din ţară şi străinătate vor trimite cel puţin trei numere reprezentative apărute în cursul anului 2013, un CD cu o copie scanată a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie.

Toate lucrările vor fi expediate până la data de **25 iulie 2014** (data poştei), pe adresa**: Direcţia Judeţeană pentru Cultură Bacău, Strada 9 Mai nr. 33, etaj III, C.P. 600066**, cu menţiunea: ***„Pentru Festivalul-Concurs de Creaţie Literară Avangarda XXII”.***

Concurenţii premiaţi vor fi, în prealabil, anunţaţi telefonic sau prin poşta electronică în vederea participării la festivităţile prilejuite de acest eveniment.

Manuscrisele, revistele, cărţile şi CD-urile nu se înapoiază.

II. Până la data **25 iulie 2014**,

* creatorii din domeniile literaturii, ştiinţei (inclusiv monografii) şi artelor vor trimite prin poştă:

**o carte de poezie editată în 2013 sau minimum două grupaje de poezie publicate în reviste literare anul trecut, un CD cu o copie scanată a cărţii sau a textelor publicate şi a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

**o carte de proză editată în 2013 sau minimum două proze publicate în reviste literare anul trecut, un CD cu o copie scanată a cărţii sau a textelor publicate şi a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

**o carte de critică literară/eseu editată în 2013 sau minimum două articole publicate în reviste literare anul trecut, un CD cu o copie scanată a cărţii sau a textelor publicate şi a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

* artiştii plastici vor depune minimum trei lucrări semnate în anul 2013, un CD cu o copie a lucrărilor şi a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

* dirijorii de orchestre sau coruri, soliştii vocali şi instrumentiştii, ansamblurile folclorice vor depune un CD cu o copie a minimum trei piese înregistrate video şi prezentate la cel puţin un spectacol în anul 2013, o copie a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

* jurnaliştii vor depune un CD cu minimum trei reportaje sau anchete sau interviuri, indiferent de mărimea lor, şi cinci note sau ştiri - toate publicate în anul 2013, o copie a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

* conducătorii de instituţii culturale - publice sau organizaţii neguvernamentale sau profesioniste - vor depune un CD cu un raport al activităţilor desfăşurate în anul 2013, însoţit cu imagini de justificare, filmate şi/sau foto, o copie a cărţii de identitate, un curriculum vitae şi o fotografie bust

Lucrările, însoţite de un CV, vor fi trimise sau aduse la sediul Direcţiei Judeţene pentru Cultură şi Patrimoniul Naţional Bacău şi vor purta menţiunea: ***„Pentru Premiile Anuale ale Fundaţiei Culturale Cancicov”.***

PREMIILE:

Pentru prozatorii consacraţi, care nu au depăşit vârsta de 65 de ani:

* Premiul de Excelenţă „GEORGETA MIRCEA CANCICOV” pentru cea mai bună carte de proză a anului 2013

Pentru poeţii consacraţi, care nu au depăşit vârsta de 55 de ani:

* Premiul de Excelenţă „GEORGE BACOVIA” pentru cea mai bună carte de poezie a anului 2013

Pentru dramaturgii consacraţi, care nu au depăşit vârsta de 65 de ani:

* Premiul de Excelenţă „ION LUCA” pentru cea mai bună carte de teatru a anului 2013

Pentru criticii literari consacraţi, care nu au depăşit vârsta de 65 de ani:

* Premiul de Excelenţă „VASILE SPORICI” pentru cea mai bună carte de critică literară a anului 2013

Pentru poeţii care au debutat editorial în anul 2013 şi care nu au depăşit vârsta de 47 de ani:

* Premiul de Excelenţă pentru cea mai bună carte de debut a anului 2013

***Pentru cea mai bună antologie (inclusiv de autor) de poezie a anilor 2013*:**

* Premiul de Excelenţă „GEORGE BACOVIA”

Pentru poeţii care nu au debutat editorial şi nu au depăşit vârsta de 35 de ani:

* Premiul de debut în volum al ***Editurii Fundaţiei Culturale Cancicov*** Bacău

La această categorie se vor mai acorda Premiile I, II şi III, trei menţiuni, precum şi premiile unor reviste literare.

Pentru cea mai bună revistă literară şi de cultură a anului 2013:

* Premiul FUNDAŢIEI CULTURALE „GEORGETA şi MIRCEA CANCICOV”

Pentru întreaga creaţie literară, Juriul va acorda:

* Premiul „OPERA OMNIA” sau PREMIUL DE EXCELENŢĂ

PREMIILE ANUALE ALE FUNDAŢIEI CULTURALE „GEORGETA ŞI MIRCEA CANCICOV” PENTRU LITERATURĂ, CULTURĂ, ARTE, JURNALISM., ŞTIINŢE ŞI ÎNVĂŢĂMÂNT

În vederea stimulării şi promovării la nivel local, naţional şi internaţional a creatorilor băcăuani din domeniile literaturii, artelor, ştiinţei şi învăţământului, juriul constituit va acorda:

*Premiul pentru cea mai bună carte de poezie a anului 2013

*Premiul pentru cea mai bună carte de proză a anului 2013

*Premiul „NICU ENEA” pentru cel mai bun artist plastic al anului 2013

*Premiul de Excelenţă pentru cel mai bun jurnalist al anului 2013

*Premiul de Excelenţă pentru cel mai bun solist-vocal/instrumentist al anului 2013

*Premiul „Dr.VASILE ADĂSCĂLIŢEI” pentru cel mai bun ansamblu folcloric al anului 2013

*Premiul pentru cel mai bun management cultural al anului 2013.

Activităţile Festivalului, precum şi festivitatea de decernare a premiilor vor avea loc în perioada 26 - 27 septembrie 2014.

Notă: Premiile vor fi acordate **numai persoanelor prezente la festivitatea de decernare** a acestora. În lipsa premiantului, **premiul se anulează**. Manuscrisele, cărţile, materialele, lucrările şi revistele care nu îndeplinesc întocmai condiţiile acestui **Regulament** nu vor intra în concurs. Relaţii suplimentare la telefon: 0334405419, mobil: 0721/861045.

E-mail: fundatiacancicov@gmail.com

Director Festival: Victor Munteanu

Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2013

Juriul pentru decernarea Premiilor Uniunii Scriitorilor din România, alcătuit din: Livius Ciocârlie, Gabriel Coşoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Ioan Holban, Mircea Mihăieş (preşedinte), Nicolae Oprea, a stabilit următoarele premii pentru cărţi apărute în anul 2013:

Premiul pentru Cartea de poezie
Eugen Suciu, *Ţeasta,* Editura Tracus Arte

Premiul pentru Cartea de proză
Gheorghe Schwartz, *Cei O Sută. Agnus Dei,* Editura Curtea Veche

Premiul pentru Cartea de teatru
Daniel Bănulescu, Vrei *să fii prietenul lui Dumnezeu?,* Editura Charmides

Premiul pentru Cartea de eseu, critică şi istorie literară
Adriana Babeţi, *Amazoanele,* Editura Polirom

Premiul pentru Cartea de debut
Ştefan Baghiu, *Spre Sud, la Lăceni,* Editura Cartea Românească

George Neagoe, *Asul de pică: Ştefan Aug. Doinaş,* Editura Cartea Românească

Premiul pentru Cartea de literatură pentru copii şi tineret
Passionaria Stoicescu, *Povestioare cu ploaie şi soare,* Editura Carminis

Premiul pentru traduceri din literatura universală
Cristian Bejan, *Gânduri către sine însuşi,* de Marcus Aurelius, Editura Humanitas

Premiul Fundaţiei “Andrei Bantaş”, pentru traduceri din limba engleză
Iulia Gorzo, *Teatrul lui Sabbath,* de Philip Roth, Editura Polirom

Premiul Special
Ştefan Agopian, *Scriitor în comunism,* Editura Polirom

Simion Dănilă, pentru traducerea *Opere complete,* în 7 volume, de Friedrich Nietzsche, Editura Hestia

Premiul pentru categoria Literatura în limba minorităţilor naţionale:
Vida Gábor – *Ahol az ö lelke* (*Unde-i sufletul său*), roman în limba maghiară, Editura Magvetö

Premiul Departamentului pentru Relaţii Interetnice al Guvernului, acordat pentru literatura în limba maternă a minorităţilor
Anna Kalianková – *Krištál'ová reika slov* (*Fluviul cuvintelor de cristal),* debut/poezie în limba slovacă, Editura Ivan Kraško

Premiul Naţional pentru Literatură
Antoaneta Ralian

Premiile Uniunii Scriitorilor din România au fost susţinute financiar de Ministerul Culturii şi Secretariatul General al Guvernului – Departamentul pentru Relaţii Interetnice.

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că *Argeş* nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu tablouri ale Tatianei Samoilă-Şeptilici. (Din colecţiile Alexandru Mulţescu şi Gabriela Toma.)

actualitate

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068. e-mail: revista_arges@yahoo.com. Revista de cultură *Argeş* poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie:
SIMONA FUSARU (s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro;
e-mail: revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEŞ** răspunde moral şi juridic de conţinutul afirmaţiilor sale.

Textele şi fotografiile aduse în redacţie nu se înapoiază.

Dumitru Augustin Doman

Magnificul oraş subteran Cricova, supranumit „Oraşul stropilor de soare”

Am văzut... cazele pline cu sute de sticle de vin de Cricova ale lui Traian Băsescu şi Victor Ponta. Din acest punct de vedere, cei doi lideri români, adversari pe viaţă, sunt în rând cu marii politicieni europeni. (Caza lui Ponta e plină ochi, a lui Băsescu e mai goluţă, semn că a retras din când în când din ea, că, de altfel, poţi să iei când doreşti). Altfel spus, caza preşedintelui e mai cheală faţă de a premierului, după zisa că toţi bărbaţii au chelie, dar unii o au acoperită cu păr.

Iunie 2014, sfârşit de primă ediţie a Festivalului literar „Bucureşti-Chişinău-Orheiul Vechi”. Scriitorii de pe cele două maluri ale Prutului, reprezentanţi a „două literaturi – o singură limbă” se abat din drum să viziteze „cramele” de la Cricova. Am pus cuvântul în ghilimele pentru că nu e vorba propriu zis de crame, în înţelesul clasic al cuvântului, ci despre un adevărat oraş subteran, cu străzi şi bulevarde pe care intri cu automobile, microbuze, trenuleţe etc. până la minus 100 de metri. Ei, dar să vedem cum a decurs călătoria spre centrul pământului, nevisată nici măcar de Jules Verne.

Coborârea în subteran în ordine: avangardiştii, ariergardiştii…

„Un butoi de vin poate face mai multe miracole decât o biserică plină de sfinţi” (proverb italian)

Pregătirile de intrare în subteran au durat vreo jumătate de oră. Carolina Ilica a renunţat din start, cerând o ambulanţă de la Chişinău pentru că şi-a luxat piciorul drept la coborârea de pe zidurile cetăţii de la Orheiul Vechi. Vicepreşedintele USR Gabriel Chifu încearcă să-l convingă pe prozatorul Petru Cimpoeşu să coboare la licori, dar acesta refuză categoric. N-am stat să aflu dacă nu vrea din principiu sau dacă a văzut subteranul oraş şi i se pare superfluu să-l mai viziteze. Ceilalţi suntem tot mai nerăbdători. Suntem 30 pe listă. Ghidul ne împarte în două grupuri. Primul este format din 12 scriitori româno-români, îmbarcaţi într-un trenuleţ. Avangardiştii, desigur, în frunte cu Leo Butnaru, exegetul şi traducătorul Avangardei poetice ruse şi Avangardei poetice ucrainene, n'aşa?!

Cel de-al doilea grup ne deplasăm cu un microbuz galben al Medicinii Legale din Chişinău. Suntem şi noi… ariergardiştii! Coborâm în burta pământului cu viteză de 50 de kilometri pe oră, pe străzi-tunel asfaltate ca-n palmă (aviz noului ministru al transporturilor!): Bulevardul Dyonissos, Strada Cabernet, Strada Feteasca, Strada Sauvignon etc. Printre butoaie de sute, dar şi de mii de litri, de o parte şi de alta a străzii, privindu-le noi fascinaţi, că „un butoi de vin poate face mai multe miracole decât o biserică plină de sfinţi”. Ghidul, cu fular la gât, şi cu geacă, nu ca noi, cu cămăşi cu mânecă scurtă, că-n interior temperatura e constantă – 12-14 grade Celsius permanent, vară, iarnă – ghidul ne spune că dacă punem străzile cap la cap în linie dreaptă, se ajunge la 120 de kilometri. Şi încă se lucrează la extindere. Deci, nu e nici o exagerare că avem de-a face cu un adevărat oraş subteran.

Galeriile unei mine de calcar – oraş subteran al vinurilor

„Dacă lipseşte vinul, lipseşte tot” (proverb latin)

Puţină istorie. A fost o dată, în secolul XVI, un început de carieră de calcar la Cricova. A rămas timp de sute de ani un început. Dar, în 1947, măreaţa Uniune Sovietică, în planul ei de reconstrucţie a ţării, şi-a adus aminte de cariera de la 15-20 de kilometri de Chişinău şi a pus la cale o exploatare de calcar cu care să pornească reconstrucţia noii Republici Sovietice Socialiste Moldova. Şi vreo şapte ani s-au tot scos din subteran milioane de calupuri de calcar cu care se construiau blocuri şi case. La un moment dat, mina de calcar şi-a atins obiectivul şi a lăsat în urmă nişte galerii paralele şi perpendiculare, drepte, ca trase cu rigla, ca-n proiectele arhitecţilor. Şi cuiva i-a venit ideea că trebuie profitat de temperatura constantă de 12-14 grade Celsius vară-iarnă şi s-a gândit că aici s-ar putea constitui o cramă uriaşă care să păstreze colecţii de vinuri rare. Pe urmă, ideea s-a dezvoltat în sensul unui combinat de vinuri, iar astăzi acesta făcând parte din patrimoniul cultural naţional. Că „dacă lipseşte vinul, lipseşte tot”. Iar în 1952, an prolecultist la noi, s-a pornit reconfigurarea subteranelor de la Cricova…

„Degustăm şi noi ceva?”

„Masa fără vin e ca o zi fără soare” (Pasteur Louis)

Ne oprim într-un loc vast, cu sute de rastele ca nişte litere V invers, fiecare rastel având cu gâtul în jos 400 de sticle de şampanie roze. Aflăm că acestea trebuie rotite timp de o lună cu 45 de grade zilnic şi tot mai înclinate, până ajung perfect cu gâtul în jos, la 90 de grade, pentru a se strânge în dopul metalic toate depunerile. Operaţiunea o fac şase femei (discriminare pozitivă, desigur, doamnele fiind mai îndemânatece!), fiecare având normă de 30 000 de sticle pe zi. După luna respectivă, sticlele sunt duse la o maşinărie automată care scoate dopurile metalice brusc, le întoarce cu gâtul în sus într-o secundă şi le aplică dopul de plută de Portugalia, plus coşuleţul de sârmă. De aici merg la vânzare.

Poetul Marian Drăghici e foarte puţin preocupat de tehnologie, însă e tot mai e nerăbdător: „Dar o degustare când avem?”

Ghidul probabil că nu are voie să audă, nici să vorbească altceva decât detaliile tehnice obligatorii, aşa că trece mai departe.

Dar Ruxandra Cesereanu se declară pofticioasă de şampanie şi întreabă la rându-i: „Degustăm şi noi ceva?”

Nichita Danilov, care a mai fost pe aici, zâmbeşte hâtru.

Ioan Moldovan, Radu Aldulescu, Traian Ştef sunt taciturni. Ce-o fi o fi! Sau: Ştiu ei ce ştiu! Moldovan tace înţelept. Traian Ştef – tace , dar e tot un zâmbet. Radu Aldulescu tace gândind desigur la o scenă senzaţională din viitorul roman în care un personaj să perioreze că „masa fără vin e ca o zi fără soare”

Prin colecţiile de vin vechi păstrate la Cricova, Băsescu şi Ponta sunt egalii politicienilor lumii

„Vinul este inocent, doar beţivul e vinovat” (proverb francez)

În sfârşit, microbuzul – după o nouă alergare nebună printre stive de mii şi mii de sticle de o parte şi de alta a străzii - opreşte într-o parcare, iar noi suntem invitaţi să ne deplasăm per pedes. Ajungem într-un hol imens, cu marmură strălucitoare pe jos, cu pereţi de mozaic plin de portrete de mari politicieni care au vizitat locurile. Galeria de portrete se deschide cu Iuri Gagarin şi cu autograful lui de şapte rânduri din 8-9 iunie 1966. Legenda spune (ghizii sunt atât de tineri că nici nu erau născuţi în anul acela!) că Iuri cosmonautul a fost locatar beat criţă 48 de ore în locul pe care se află autograful. Pentru că „vinul este inocent, doar băutorul e vinovat”. În viteză, am observat portrete, de la preşedinţi americani, toţi liderii sovietici, dar şi noul ţar Vladimir Putin, Angela Merkel, Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Solomon Marcus, premieri europeni de ieri şi de azi, muzicieni şi pictori, sportivi celebri, scriitori cu duiumul. Suntem ghidaţi în viteză prin nişte galerii de *caze*, *cazele* fiind nişte nişe în pereţi, nişte firide, despărţituri pline cu 250-500 de sticle de colecţie fiecare. Cazele acestea, fiind numerotate cu numere de la 1 la peste 1000, se împart în două categorii: cele care conţin vinuri confiscate de Armata Sovietică de la generalii şi mareşalii nazişti (în frunte cu Goring), pe de o parte; şi cele care conţin colecţii de vinuri ale personalităţilor actuale, de la mari oameni de afaceri, politicieni, sportivi de frunte etc. Ei îşi ţin aici vinurile, precum marii magnaţi banii şi bunurile în casetele de la bancă. Am văzut din viteză, printre altele, cazele pline cu sute de sticle de vin de Cricova ale lui Traian Băsescu şi Victor Ponta. Din acest punct de vedere, cei doi lideri români, adversari pe viaţă, sunt în rând cu marii politicieni europeni. (Caza lui Ponta e plină ochi, a lui Băsescu e mai goluţă, semn că a retras din când în când din ea, că, de altfel, poţi să iei când doreşti). Altfel spus, caza preşedintelui e mai cheală faţă de a premierului, după zisa că toţi bărbaţii au chelie, dar unii o au acoperită cu păr. Valoarea vinului şi păstrarea lui aici costă 5000 de euro pe an. Dar, toată zona aceasta luminoasă nu e mare lucru. Oraşul subteran Cricova găzduieşte permanent 40 de milioane de litri de vin şi exportă în 25 de ţări. Şi din acest punct de vedere este cea mai mare cramă din lume.

O mireasă şterge cu trena mozaicul de marmură al Cricovei

„Cine nu iubeşte vinul, femeile, cântecul rămâne prost toată viaţa”. (Martin Luther)

Printre luminile din pereţi, printre mozaicuri, ajungem – în sfârşit -, spre satisfacţia Ruxandrei Cesereanu, a lui Marian Drăghici, ba chiar şi a taciturnilor Ioan Moldovan şi Radu Aldulescu, la degustări, într-o sală vastă, la o masă unde au loc lejer vreo 70-80 de oameni. Ne aşezăm la rând pe scaune-jilţuri şi găsim fiecare în faţă câte cinci pahare şi o sticluţă de apă minerală, plus două boluri pline cu miez de nucă şi, respectiv, cu sărăţele în formă de inimioară. Doi băieţi harnici şi tăcuţi ne pun în pahar fetească albă, iar o domnişoară moldoveanco-rusoaică brunetă, frumoasă şi cam sastisită ne învaţă cum să degustăm. N-are de unde afla că scriitorii ştiu mai curând a bea, mai puţin a degusta. Ni se iau paharele cu fetească şi tinerii paharnici ne toarnă din trei în trei minute rara neagră, cabernet demidulce şi sec, alte două vinuri roşii şi, în sfârşit, şampania (mă rog, spumantul, că n-au voie s-o numească şampanie) roze. Ne declarăm, între bisericuţe, impresionaţi şi ieşim în holul uriaş. Există şi un dezamăgit, criticul Dan Cristea, că de aia e critic! Cei doritori îşi achiziţionează câte două sticle (că atât ai dreptul să scoţi din ţară) la preţuri promoţionale. În holul uriaş, o mireasă moldoveancă înaltă şi planturoasă şterge cu trena rochiei mozaicul de marmură, însoţită de doar câţiva nuntaşi, aşteptând probabil alaiul. Cum şi noi suntem în aşteptarea întregirii grupului, şi cum se lasă o perioadă de linişte, poetul Gellu Dorian începe a cânta încet la început, apoi din ce în ce mai fortissimo, un cântec de mireasă din Maramureş, surprinzându-ne şi pe noi, care nu-i ştiam veleităţile de rapsod. Micul alai de nuntă aplaudă şi mulţumeşte. Că, „cine nu iubeşte vinul, femeile, cântecul rămâne prost toată viaţa”.

reportaj